

УНИВЕРЗИТЕТ У БАЊОЈ ЛУЦИ
UNIVERSITY OF BANJA LUKA

ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ
FACULTY OF PHILOSOPHY

Александар Павловић

**ПЕДАГОШКЕ ВРИЈЕДНОСТИ КОРИШТЕЊА
ДРУШТВЕНИХ МРЕЖА У ОСНОВНОЈ ШКОЛИ
(Завршни - master - рад)**

Бања Лука, септембар 2024. год

МЕНТОР:
проф. др Бране Микановић

УНИВЕРЗИТЕТ У БАЊОЈ ЛУЦИ
UNIVERSITY OF BANJA LUKA

ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ
FACULTY OF PHILOSOPHY

Aleksandar Pavlović

**PEDAGOGICAL VALUES OF USING
SOCIAL NETWORKS IN ELEMENTARY SCHOOL
(Master thesis)**

Banja Luka, September 2024

MENTOR:
Brane Mikanović, PhD professor

Аутор: Александар Павловић
Ментор: проф. др Бране Микановић,
Филозофски факултет,
Универзитет у Бањој Луци

ПЕДАГОШКЕ ВРИЈЕДНОСТИ КОРИШТЕЊА ДРУШТВЕНИХ МРЕЖА У ОСНОВНОЈ ШКОЛИ

Резиме: *Друштвене мреже остављају примјетан траг на већину сегмената савременог друштва. Потенцијал друштвених мрежа у васпитању и образовању није довољно расвијетљен у нашем образовном систему. Циљ истраживања јесте испитати мишљења и ставове ученика старијих разреда основне школе о педагошким вриједностима употребе друштвених мрежа у основној школи. Испитана је веза између мишљења и ставова ученика основних школа о педагошким вриједностима употребе друштвених мрежа у односу на њихова социо-педагошка обиљежја. У теоријском дијелу рада, обрађене су теме медијског васпитања, принципа и могућности употребе друштвених мрежа у настави, са акцентом на предностима, недостацима и педагошким импликацијама. Истакнута је важност друштвених мрежа у образовном контексту, уз осврт на тангентна истраживања. Резултати истраживања су показали да постоји статистички значајна разлика у мишљењима испитаника о друштвеним мрежама. Разлике су примјећене у односу на разред, запосленост родитеља и приступ интернету. Такође, уочене су разлике у ставовима о кориштењу друштвених мрежа у васпитању и образовању, које се односе на школски успјех и мјесто становања.*

Кључне ријечи: *друштвене мреже, медијска компетенција, медијско образовање, медијска писменост*

Научна област: Педагогија

Научно поље: Општа педагогија

Класификација: CERIF:S270

Лиценца: „Креативне заједнице”: CC BY-NC-ND

Author: Aleksandar Pavlović

Mentor: Brane Mikanović, PhD professor

The University of Banja Luka

Faculty of Philosophy

PEDAGOGICAL VALUES OF USING SOCIAL NETWORKS IN ELEMENTARY SCHOOL

Abstract: *Social networks leave a noticeable mark on most segments of contemporary society. The potential of social networks in education is not adequately explored in our educational system. The aim of the research is to examine the opinions and attitudes of upper-grade elementary school students about the pedagogical values of using social networks in elementary school. The connection between the opinions and attitudes of elementary school students about the pedagogical values of using social networks in relation to their socio-pedagogical characteristics was examined. In the theoretical part of the paper, topics such as media education, principles and possibilities of using social networks in education were discussed, with a focus on advantages, disadvantages, and pedagogical implications. The importance of social networks in the educational context was emphasized, with a reference to tangential research. The research results showed that there is a statistically significant difference in the opinions of respondents about social networks. Differences were observed regarding the grade level, parents' employment status, and internet access. Additionally, differences in attitudes towards the use of social networks in education were noted, relating to academic success and place of residence.*

Keywords: *social networks, media literacy, media education, media literacy*

Scientific field: Pedagogy

Sub-scientific field: General pedagogy

Classification: CERIF:S270

License: "Creative Commons": CC BY-NC-ND

*Побољшање квалитета образовања
првенствено зависи од избора наставника,
његовог образовања, друштвеног статуса и
перманентног рада.*

Ж. Делор

САДРЖАЈ

УВОД.....	8
ТЕОРИЈСКИ ПРИСТУП ПРОБЛЕМУ	10
Појмовна разграничења	13
Медијско васпитање и улога друштвених мрежа у животу младих.....	17
Принципи употребе медија у настави	20
Могућности примјене друштвених мрежа у настави.....	24
Предности кориштења друштвених мрежа.....	25
Недостатци кориштења друштвених мрежа у школи	26
Друштвене мреже у контексту учења.....	27
Друштвене мреже у контексту поучавања	28
Образовна димензија друштвених мрежа у савременој настави	30
Педагошке импликације кориштења друштвених мрежа	32
Вриједности кориштења друштвених мрежа у образовању.....	34
Преглед тангентних истраживања	35
МЕТОДОЛОГИЈА ИСТРАЖИВАЊА	40
Проблем и предмет истраживања	40
Циљ и задаци истраживања	41
Истраживачке хипотезе.....	42
Методе, технике и инструменти истраживања.....	43
Значај истраживања.....	44
Узорак и популација истраживања	45
Организација и ток истраживања.....	47
Статистички поступци у истраживању	48
АНАЛИЗА И ИНТЕРПРЕТАЦИЈА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА.....	49
Најчешће кориштена друштвена мрежа у односу на социо-педагошка обиљежја.....	50
Допринос друштвених мрежа васпитању и обрзовању у односу на социо-педагошка обиљежја.....	54
Прекомјерно кориштење и овисност о друштвеним мрежама.....	60
у односу на социо-педагошка обиљежја ученика	60
Свијест о времену проведеном на друштвеним мрежама у односу на социо-педагошка обиљежја ученика	65

Ставови ученика о позитивној улози друштвених мрежа у односу на социо-педагошка обиљежја ученика.....	70
Ставови ученика о негативној улози друштвених мрежа у васпитању у односу на социо-педагошка обиљежја ученика	71
Ставови ученика о друштвеним мрежама и образовању у односу на социо-педагошка обиљежја ученика	73
Ставови ученика о кориштењу друштвених мрежа у односу на социо-педагошка обиљежја ученика	74
ЗАКЉУЧЦИ	76
Литература.....	78
ПРИЛОЗИ	82

УВОД

Живимо у вријеме великих друштвених промјена. Промјене нису заобишле ни процес васпитања и образовања на свим нивоима. Традиционална настава у којој је преовладала пасивна улога ученика осавремењена је модерним технологијама и новим медијима. Због тога се промијенила и улога ученика у васпитно-образовном процесу. За разлику од традиционалне наставе ученик у савременом васпитно-образовном процесу има активну улогу.

Друштвене мреже имају позитивне и негативне карактеристике. Због негативних карактеристика често су изложене критици проблема приватности, ширења лажних информација те лошег утицаја на ментално здравље корисника. Стога је нужно да корисници опрезно користе друштвене мреже, имају границе и одговорно присуствују на друштвеним мрежама.

Савремени контекст живота праћен честим промјенама при чему друштвене мреже освајају простор те постају свакодневица особа различите старости. Млади су највише осјетљиви на нове технологије па су тако интернет и друштвене мреже постали саставни дио њиховог живота.

Слободно вријеме на друштвеним мрежама не треба проводити само због забаве него да се нешто ново научи, или да се олакша процес учења. Свјесни смо чињенице да већина ученика основне школе користи друштвене мреже. Овај рад има намјеру да испита које су то педагошке вриједности кориштења друштвених мрежа у основној школи.

Претпоставка је да педагошких вриједности има доста. Свједоци смо позитивне улоге друштвених мрежа за вријеме пандемије *Ковид – 19*. Уз помоћ друштвених мрежа омогућено је да се васпитно-образовни процес несметано одвија јер наставу није било могуће физички изводити.

Посматрајући школски контекст и данас друштвене мреже имају велики значај. Друштвене мреже су побољшале комуникацију између ученика, наставника и родитеља. Поред тога ученици су у сталној комуникацији, те на тај начин могу учити и провјеравати тачност домаћих задатака.

Савремено друштво је суочено са мноштвом промјена. Оно треба да изврши корјениту анализу процеса васпитања и образовања, с обзиром да свака промјена

преображава друштво, а самим тим и школу, те васпитање и образовање. Посматрајући однос друштвених мрежа и васпитања, евидентно је да су друштвене мреже у фази имплементације у васпитно-образовни процес. Такав однос представља својеврсну надоградњу и осавремењавање извођења наставе. У таквој настави до изражаја долази активна улога ученика, стварање услова за сарадничко учење које доприноси мотивацији, креативности, те задовољству и мотивацији актера васпитно-образовног процеса. Васпитање и образовање као важан сегмент садашњег и будућег времена није могуће је посматрати изван утицаја интернета, друштвених мрежа те савремених техничко-технолошких достигнућа.

Друштвене мреже у васпитно-образовном процесу су недовољно расвијетљен феномен, њихов однос отвара многа питања за чије ће одговоре требати доста времена. Задатак школе у савременом друштву јесте образовање и васпитање генерација у духу способности и компетенција за брзо прилагођавање промјенама са интенцијом развијања свијести о потреби да се иде у корак са временом. Сматрамо да би такав приступ био оправдан, значајан и потребан ученицима с обзиром на живот у савременом друштву.

Кроз теоријски приступ проблему у овом раду имамо намјеру да разјаснимо однос између школе и друштвених мрежа, њихових импликација на васпитно-образовни процес, значају употребе друштвених мрежа у настави, улози ученика те улози наставника, о могућностима примјене друштвених мрежа у настави итд. Фокус ће бити на интеграцији друштвених мрежа у наставу, потенцијалима друштвених мрежа за наставу и учење, измијењену улогу ученика и наставника у савременој настави у односу на традиционалну наставу.

Методологија која је саставни дио овог рада обухвата: проблем, предмет, циљ и задатке истраживања, истраживачке хипотезе, методе, технике и статистичке поступке који ће се користити за потребе истраживања. Важан сегмент структуре овог рада јесте дио који говори о резултатима истраживања и њиховој интерпретацији. Послије тога, слиједе закључна разматрања, те попис кориштене литературе за потребе овог рада.

Сматрамо да ће резултати до којих смо дошли у овом раду бити релевантна база (основа) за будућа истраживања која ће се бавити овом или сличном тематиком. Надамо се да ће овај рад представљати својеврстан допринос унапређивању васпитно-образовног процеса уз примјену друштвених мрежа.

ТЕОРИЈСКИ ПРИСТУП ПРОБЛЕМУ

Убрзани темпо технолошког развоја значајно је утицао на васпитање и образовање. Под утицајем технолошког развоја преображава се и друштво, па друштвени амабијент није исти у односу на претходни период. Промјене са којим се суочава друштво нису заобишле ни школу. Концепција васпитно-образовног процеса данас је незамислива без употребе рачунара, интернета, те друштвених мрежа које су постала свакодневица у животу младих. Потврда за то јесте да велики број дјеце има профиле на друштвеним мрежама.

Друштвене мреже и друштвено умрежавање постаје веома популарно међу дјецом и младима. Кориштење друштвених мрежа и друштвено умрежавање каналише нови начин комуницирања међу ученицима те се ствара нова форма друштвености из које произилазе нови обрасци понашања и друштвеног повезивања. „Друштвене мреже и друштвено умрежавање нису нови концепти, већ у различитим облицима постоје одувјек” (Кушић, 2010, стр. 103). Суштинска разлика је да се интеракција из реалног свијета рефлектовала у виртуелни свијет. Интеракција међу вршњацима одвија се на друштвеним мрежама посредством интернета.

У литератури најчешће појам *друштвене мреже* стоји уз појам *друштвено умрежавање*. Често се сматрају синонимима иако међу њима постоји разлика. *Друштвено умрежавање* подразумијева покретање односа између особа које се не познају (Кушић, 2010). Кључан појам за друштвене мреже и друштвено умрежавање јесте комуникација. Карактеристичан облик комуникације за друштвене мреже је невербална комуникација која се у концепту друштвених мрежа на интернету дефинише као онлине комуникација (Primorac, Primorac Bilaver, 2022). У односу на комуникацију лицем у лице, овај вид комуникације има тенденцију да постане водећи облик комуникације у будућности.

Комуникација путем интернета омогућава развој друштвених мрежа, те друштвено умрежавање у реалном свијету. У школи, ученици једног одјељења чине друштвену мрежу базирану на комуникацији, одржавању добрих односа међу вршњацима, рјешавање конфликта и заједничко учење.

Када узмемо у обзир дефиницију друштвеног умрежавања уочавамо могућност таквог умрежавања у школи на начин да се ученици поред другова и другарица из

одјелења могу упознавати и дружити са ученицима из осталих одјелења, затим са новим ученицима који дођу из неке друге средине, за вријеме такмичења из појединих наставних предмета. „Друштвене мреже и друштвено умрежавање представљају једноставан чин одржавања и/или ојачавања постојећег круга познаника те ширење њиховог круга” (Kušić, 2010, str. 103). Разлика је у томе што се поменуте активности одржавају уживо без посредства интернета и електронских уређаја (рачунара, телефона и таблета) унутар једног контекста.

Друштвене мреже имају позитивне и негативне карактеристике. Због негативних карактеристика често су изложене критици проблема приватности, ширења лажних вијести те потенцијалног утицаја на ментално здравље корисника, конкретно у овом случају ученика. Опсесивна употреба те недостатак контроле кориштења интернета и друштвених мрежа такође представљају негативне карактеристике. „Овакав однос према интернету може да има различите негативне посљедице међу које спада занемаривање социјалних активности, комуникације, здравља, захтева на послу или у школи, као и промена навика у исхрани и спавању” (Dinić i ostali, 2021, str. 24). Стога је потребно да корисници, првенствено ученици пажљиво употребљавају друштвене мреже, постављају границе и свјесно управљају својим присуством на друштвеним мрежама. Погрешно је слободно вријеме на друштвеним мрежама проводити само у сврху забаве. Пожељно би било да се научи нешто ново или да се употребом друштвених мрежа олакша процес учења.

Свјесни смо да живимо у савременом друштву за које је су карактеристичне брзе промјене и нагли преокрети, те ако нисмо добро организовани, посао и обавезе трпе а успјех изостаје. Тако је и у настави, односно савременом васпитно-образовном процесу. Веома је важно имати на уму да се друштво стално мијења под утицајем експанзивног развоја информационих и телекомуникационих технологија при чему се промјене одражавају на све сфере друштва укључујући и образовање (Живковић, 2011). Суочени са ситуацијом да је наша школа увијек између традиционалне и савремене наставе, не можемо у потпуности иновирати и мијењати васпитно-образовни процес савременим медијским технологијама те ићи у корак са временом и наставу ученицима учинити интересантнијом и лакшом.

Многи наставници, нарочито они са већим искуством, не прихватају промјене те раде онако како су научили. „Традиционалну наставу одликује фронтални облик рада и обично једносмјерна комуникација наставника и ученика” (Живковић, 2011, стр. 2).

Такви услови наставе у данашње вријеме нису погодни за развој и напредовање ученика ако узмемо у обзир да су ученици недовољно активни и мотивисани за рад и учење јер је њихова улога у концепту традиционалне наставе пасивног карактера.

Савремене технологије омогућавају доступност мноштву информација, а друштвене мреже развијају нове облике комуникације међу самим ученицима, али и међу ученицима и наставницима. Под утицајем друштвених промјена мијења се положај наставника и ученика у васпитно-образовном процесу (Bandur, 1985). У односу на традиционалну наставу, савремена настава подразумијева потребу за кориштењем информационих технологија у васпитно-образовном процесу.

Основни предуслов за то је оспособљавање наставника за употребу савремене технологије, те мијењање њихове свијести и схватање значаја да се иде у корак са временом и данашњицом. „У савременој школи организованој на поставкама квалитетне школе значајно се мијењају и особине наставника и његове функције“ (Branković, Ilić, 2010, str. 75). На основу претходно наведеног уочава се важност континуираног учења и стручног усавршавања наставника. Таквим приступом остварују се важни бенефити за ученике у оквиру савременог концепта наставе. То подразумијева активну улогу ученика у настави за коју је иманентна мотивација, активно учење и двосмјерна комуникација.

Посматрајући школски контекст, друштвене мреже данас имају велики значај. Олакшале су комуникацију између ученика, наставника и родитеља. „Друштвене мреже представљају виртуелне заједнице у којима корисници могу креирати јавне профиле, комуницирати са пријатељима из јавног живота и упознати се са другим људима на основу заједничких интереса“ (Dinić i ostali, 2021, str. 15). Отуда се да наслутити да друштвене мреже и њихова употреба од стране ученика пружа могућност сталне међусобне комуникације те заједничког учења и провјере тачности домаћих задатака.

Ако се осврнемо уназад и на дефиницију друштвених мрежа уочавамо постојање заједничког интереса од стране ученика, а то је стална комуникација која може добро послужити у образовне сврхе уз претпоставку да ученици користе друштвене мреже на ваљан и квалитетан начин.

Појмовна разграничења

Појам *друштвене мреже* обухвата све друштвене односе који окружују појединце. „Друштвене мреже за млађе генерације представљају дигитална мјеста за дружење” (Dinić i ostali, 2021, str. 17). Стварање друштвених мрежа и друштвено умрежавање могуће је у стварном реалном свијету као што су школе, ученички домови те остале средине. На основу тога уочавамо да су друштвене мреже у животу младих достигле велику популарност.

Корисници друштвених мрежа (људи, организације, субјекти) повезани су односима, као што су пријатељство, припадност, финансијски интереси и размјена информација. Претходно наведено говори уопште о друштвеним мрежама, међутим да не бисмо одступали од тематике којом се бавимо, желимо да прикажемо друштвене мреже у школском контексту, те како оне утичу на васпитање и образовање ученика.

Када је у питању савремени концепт образовања, дигиталне платформе су свакако помјериле границе школства, унаприједиле постојећи ниво комуникације те омогућиле мобилност наставног процеса. „Трендове и импликације интерперсоналне комуникације у дигиталном окружју, као доминантан облик интеракцијско трансакцијске комуникације младих, можемо посматрати кроз њене технолошке, социолошке и контекстуалне специфичности” (Primorac, Primorac Bilaver, 2022, str 101). Отуда можемо школу посматрати као контекст у коме се реализује васпитно-образовни процес са друштвеним мрежама које све више „куцају“ на врата савремене наставе с циљем надоградње и унапређења васпитно-образовног процеса, те осигурања активне улоге ученика за вријеме реализације истог.

Друштвене мреже представљају јединствен концепт са мноштвом корисника које их доживљавају као мјесто гдје могу изнијети своје ставове, подијелити своје ресурсе те изградити одређене заједнице према образовним потребама и афинитетима. Кориштење друштвених мрежа у основној школи промијенило је и хијерархију у односу наставник – ученик које се очитује кроз све већи степен аутономије за обије стране. С обзиром да се друштво у коме живимо стално мијења, друштвене промјене су евидентне у свим сегментима друштва.

Употреба друштвених мрежа у школи омогућава ученицима да се повезују, размјењују искуства и знања те стварају заједнице утемељене на заједничким интересима с циљем личног напретка сваког ученика. Имплементација друштвених

мрежа у рад школе од круцијалног је значаја за ученике, када је у питању координација домаћих задатака и наставних активности. Као важан бенефит употребе друштвених мрежа у школи у литератури се истиче ефективна и лака комуникација на релацији ученик – наставник за вријеме и после наставе.

Медијска педагогија за предмет проучавања има социопедагошке, социокултуралне и социополитичке аспекте у савременим средствима (медијског) комуницирања, а нарочито се базира на анализу утицаја медија на свијест и понашање дјеце и младих те њиховог оспособљавања за критичку анализу медијских понуда (Tolić, 2009). Настала је као резултат развоја педагошких наука и као реакција на педагошке посљедице брзог развоја медија и образовних технологија.

Медији су постали незаобилазан фактор социјализације младих, те због своје доминантности потискују породицу, школу, па полако преузимају улогу обликовања вриједности, понашања, ставова код младих, те утичу на начин провођења слободног времена (Diklić, Nakić, Šošić, 2018). С обзиром на брз развој и утицај медија на дјецу и младе, медијска писменост и васпитање, те њихова синтеза представљају важан појам у педагогији.

Медијска педагогија као педагошка дисциплина развила се 60-их година прошлог вијека. У фокусу њеног интересовања јесте одрастање у медијском окружењу, информатичко-комуникацијске технологије, услови образовања, кориштење информација, критичко мишљење о медијским садржајима, одређене компетенције за што боље сналажење у медијском окружењу (Miliša, Tolić, 2009). На основу тога можемо рећи да медијска педагогија поред педагошке има развојну и социјализацијску димензију.

Када говоримо о педагошким вриједностима кориштења друштвених мрежа у основној школи, свакако да су нам изузетно важне одреднице медијске педагогије. То значи да су друштвене мреже медијско окружење за чије је кориштење потребно информатичко знање. Употреба друштвених мрежа у основној школи омогућава континуирану комуникацију између ученика, али и између ученика и наставника. Поред тога, максимално смо информисани о свим дешавањима, дакле лако долазимо до информација.

Медијска педагогија нам помаже при развоју медијских компетенција које су важне за адекватну употребу медија. При томе је важно да изградимо критички приступ

према медијским садржајима, те да друштвене мреже користимо не само у сврху забаве, него да олакшамо процес учења. Не треба злоупотребљавати вишеструке могућности друштвених мрежа, него их прилагодити себи, свом слободном времену те користити у складу са властитим образовним потребама.

Медијска компетенција обухвата медијску писменост и медијско васпитање. Обзиром на живот у савременом информатичком друштву неопходно је према мишљењу аутора „знати живјети у медијском окружењу” (Tolić, 2009, str. 200). То значи да појединац, у овом случају ученик мора знати управљати медијима, а не медији да управљају са њим.

Медијске компетенције су крајњи циљ развоја медијске педагогије. Свјесни чињенице да живимо у вријеме високог техничко-технолошког развоја, потреба за дигиталним образовањем намеће се још у раном дјетињству. Прије поласка у школу дијете се сусреће са медијима и медијским садржајима.

Подразумијева се да су медији и савремене комуникацијске технике заступљене у школи. Начин употребе медија није адекватан са дидактичког аспекта. „Ипак не посвећује се довољно пажње начину на који се електронски медији, укључујући и интернет, користе у дидактичке сврхе” (Milošević, 2019, str. 77). Поједини аутори сматрају да је важно електронске медије укључивати у педагошку комуникацију, те на тај начин васпитно-образовни процес у школи обогатити и унаприједити.

Континуиране промјене у друштву доприносе дигитализацији готово свих области људског дјеловања. На тај начин комуникацијске могућности се повећавају, те доприносе развоју нове медијске стварности (Milošević, 2019). У таквом друштвеном амбијенту улога васпитно-образовне установе је да систематски и на стручан начин креира учење путем дигиталних медија у циљу развоја способности критичког промишљања код ученика.

Наставни процес у таквом друштвеном амбијенту није могуће базирати само на наставнику као носиоцу употребе дигиталних медија у дидактичке сврхе. Пожељно би било у тај процес укључити друге институције и родитеље а све у циљу оптималног развоја ученика који је у складу са друштвеним промјенама те образовним потребама ученика. Отуда Matijević (2010) са оправдањем заступа важност педагошког тријализма који обухвата утицаје школе, породице и нових медија на васпитање и образовање дјеце.

При томе су у везу доведени нови медији, основне људске потребе и вриједности те школа и њена васпитна улога. Свако ко посједује медијске компетенције перципира се као личност која активно, критички, свјесно, селективно и на продуктиван начин употребљава медије. Због тога медије треба схватити као алат за стицање знања и његову примјену. Поред медијских компетенција, важну улогу има и медијско образовање.

Медијско образовање подразумијева усвајање медијских компетенција на основу којих ће ученици моћи разграничити шта је стварно, а шта нестварно, препознати функцију медијског садржаја, препознати и процијенити колико је поједини медиј битан, те омогућити лично остварење и развој током цијелог живота путем медија. „Концепт медијског образовања подразумијева да медији нису само преносиоци порука неутралног карактера, већ да у посредовању информација нужно утичу на процесе додељивања значења” (Ђукић Живадиновић, Стаменковић, 2021, стр. 207). Стога је важно истаћи значај концепта медијског образовања при изграђивању критичког приступа код младих с циљем селекције медијских садржаја.

Поједини аутори истичу да је то „наставна пракса чији је циљ развој медијских компетенција схваћених као скуп критичких и разборитих ставова према информацијама које нам медији пласирају” (Popović, 2011, str. 38). Медијско образовање је важно како би анализирали повратне информације из медија и упоредили их са васпитним вриједностима. Када анализирамо медијско образовање у школском контексту, можемо рећи да оно није код нас прописано наставним планом и програмом у основној школи.

Ниво медијског образовања потребан за рад у дигиталном свијету полако излази из оквира могућности *Основа информатике* као наставног предмета. Тематика са којом би се бавило школско медијско образовање као предмет било би стицање знања о масовним медијима, дизајн медија те медијска анализа (Milošević, 2019). Да би омогућили оптималан развој интелектуалних вјештина код ученика, веома је важно да кроз савремени процес извођења наставе не занемаримо образовне потребе те ресурсе којима ученици располажу. Управо та свијест о образовним потребама ученика је од виталног значаја за подршку у погледу развоја интелектуалних вјештина ученика.

Медијска писменост чини важно поље медијске педагогије. Она обухвата три компетенције: компетенција објекта/ствари, методичка компетенција и социјална компетенција. Незаобилазна компонента медијске писмености је научити разликовати

стварност од њене рефлексije (Žitinski, 2009). То значи да медије треба знати користити и усвојити основне медијске критике.

Када говоримо о медијској писмености уопште, онда она подразумејева знања и вјештине особе при кориштењу дигиталних уређаја за обављање различитих задатака, размјену знања и информација, комуникацију са другима, креирање дигиталног садржаја, анализа дигиталног садржаја (Vincelj, 2021). Медијска писменост помаже да се спознају могућности које пружају дигитални уређаји. Сматра се да ће медијска писменост у наредном периоду бити кључна компонента васпитно-образовног процеса.

Већ је било ријечи о томе како су друштвене промјене утицале на промјене у свим сферама друштва па тако и области васпитања и образовања. „Комуникациски процеси између друштвених подсистема углавном се одвијају путем медија, што се односи како на јавну тако и на приватну комуникацију” (Petrović, Radović, Ivanović, 2011, str. 211). Важно је имати на уму да је функција медија вишеструка. Поред утицаја на друштво и информисање, њихов утицај рефлектује се на домен васпитања и образовања. Сходно вишеструком дјеловању медија у друштвеном контексту, са сигурношћу се може рећи да је њихова улога прогресивна с обзиром да подстичу иновације те на тај начин унапређују друштво у свим областима.

Медијско васпитање и улога друштвених мрежа у животу младих

У данашње вријеме живот, рад и учење немогуће је замислити без медија. Како вријеме одмиче интеграција медија у васпитно-образовни процес све је евидентнија од предшколског узраста до образовања одраслих (Mikanović, Stojanović, 2018). Свјесни смо чињенице да се комуникација одвија на различите начине, међутим у данашње вријеме највише посредством медија.

Друштвене мреже су постале свакодневица у животу младих те они доста времена проводе користећи исте. Интернет и друштвене мреже за њих представљају центар дигиталног „свијета” који посједује мноштво информација до којих се лако долази. Због тога се намеће потреба за развојем способности које омогућавају разумевање и оснаживање младих за адекватну употребу друштвених мрежа.

Међутим, постоје и други проблеми. У данашњем друштву имамо све више дјеце која су активна на друштвеним мрежама и одлично се сналазе у овој области, док на

другој страни имамо значајан број родитеља који су изван медија и нису компетентни у овој области. При томе настаје ризична ситуација која доводи до злоупотребе друштвених мрежа, јер се дјеца могу суочити са одређеним проблемима као што је насиље на интернету. У контексту савремених друштвених промјена мијења се и породица.

Неке породице се лакше носе са промјенама, а неке теже. У сваком случају важно се изборити да се породица очува функционалном (Pašalić Kreso, 2004). Породица треба да одигра кључну улогу, да дјеца стекну самопоштовање те развију позитивну слику о себи. На тај начин би се вањски утицаји са којима се дијете сусреће ван породичног окружења неутралисали (Ciprić, Landpriet, 2017). Важно је имати на уму и то да живимо у времену када је техничко технолошки развој убрзан, па су и промјене честе и непредвидиве.

Потребно је стварати амбијент у коме ће одрасли и млади моћи развијати медијске и технолошке способности како би били активни учесници у савременом информатичком друштву. Оптимално би било да дјеца и одрасли буду на истом нивоу медијске писмености (Nadrljanski, Nadrljanski, Bilić, 2007). На тај начин би родитељи боље разумјели потребе дјеце те лакше контролисали како и на који начин дјеца употребљавају друштвене мреже. Разлика између младих и одраслих је у томе што су се млади образовали и социјализовали под утицајем медија, па се због тога лакше служе са њима у односу на родитеље.

Данас је готово немогуће било које аспекте живота младих разматрати изван контекста утицаја медија. Медији све више потискују остале аспекте социјализације младих и утичу на формирање животних стилова. Данас медији имају широку примјену. „Важност дигиталних медија није ограничена само на школско подучавање и учење, него игра изузетну улогу и у раном образовању дјеце, раду са младима, професионалном образовању и усавршавању одраслих у контексту цјеложивотног учења” (Nadrljanski, Nadrljanski, Bilić, 2007, str. 530). Аутори сматрају да интернет и друштвене мреже за дјецу и младе представљају најважнији медиј.

Дјеца и млади су активни корисници друштвених мрежа. Они су креатори медијских садржаја јер снимају и дистрибуирају видео снимке, објављују фотографије итд. „Корисници друштвених медија неће бити само ту да читају садржај него да га и стварају” (Kunić, Vučković-Matić, Sindik, 2016, str. 110). Дио омладине код куће нема интернет и ријетко користи друштвене мреже, док у школама користе интернет у

информатичке сврхе. То за њих ствара препреке, обзиром да живимо у вријеме када друштвене мреже чине основу за пријатељства и груписање према интересима.

Медији, као носиоци и дисеминатори информација су важни за кориснике. У складу са темом којом се бавимо размотрићемо значај медија за кориснике тј. ученике и њихове школске обавезе. Другим ријечима, покушаћемо да објаснимо утицај медија на ученике и школске обавезе те наставу у савременој школи. Значај медија је вишеструки јер су они као што смо већ рекли и носиоци и преносиоци информација које служе као извор информација за учење, али могу бити и средство из којег ученици уче (Kliček, 2020). Оправдавајућа улога медија у савременој настави утемељена је на тежњи о ефикасности наставе те унапређењу квалитета поучавања и учења.

Трагајући за ефикаснијим начинима поучавања и учења дошло се до схватања која говоре о важности употребе медија у настави. Употреба медија у савременој настави подстиче медијску писменост ученика, развија информатичку писменост код ученика, те се на тај начин припрема терен за кориштење друштвених мрежа у школи. Да би ученик био компетентан да се успјешно сналази у 21. вијеку неопходно је да буде медијски писмен, да тежи развоју критичке медијске писмености, јер критичко учење обезбјеђује потребне компетенције за адаптацију на савремене континуиране промјене, које су честе и непредвидиве.

У традиционалној настави било је укоријењено мишљење да је учитељ једини и прави извор информација. Како је друштво напредовало, развијала се техника и технологија, те медији помоћу којих се знање могло стицати на различите начине. „Савремени наставник треба да буде добар психолог, да посматра своје ученике, да сазна из каквих окружења потичу, каква су им интересовања, у којим областима су добри, а у којим им треба више мотивације за рад” (Живковић, 2022, стр. 62). Улога наставника је да омогући ученицима да остваре своју свестраност и маштовитост, слободно изражавање те изношење властитих ставова. На тај начин ученици боље повезују, закључују те научено успјешније примјењују у пракси. Премда уважавамо чињеницу да су медији свуда око нас, њихова дидактичка оправданост се потврђује тек онда када информације које посједују и шире могу послужити за поучавање и учење ученика. Циљ употребе медија и друштвених мрежа у савременој настави је да се помоћу њихове разноврсности, примјерености, ефикасности, адекватне употребе, наставни процес, омогући оптимално усвајање нових знања те да се настава и учење учине интересантнијим и лакшим за ученике. Претпоставка је да на тај начин ученици

не би схватили наставу као терет него задовољство јер су активни учесници васпитно-образовног процеса.

Медије у настави могуће је користити двојако: рефлексивно и продуктивно. Рефлексивна употреба медија подразумијева подстицање ученика на размишљање о садржају, порукама и критици доступних информација. Продуктивна употреба медија односи се на могућност ученика да самостално креирају властита дјела као што су филмови, видео записи, да комуницирају у различитим групама. Како би ученици схватили могућности медија у настави те значај њихове адекватне употребе важно је да наставници иду у корак са временом, прате техничко технолошка достигнућа, те да ученицима кроз различите активности предоче потребна знања о медијима.

Принципи употребе медија у настави

Вриједност употребе медија у настави са дидактичког аспекта огледа се у функционалној димензији медија, односно њиховој функционалности. Оптималано би било да се у школи настава реализује на начин тако што се комуникација односно трансфер информација, у дидактичко-методичком смислу заснива на одабиру оних медија од стране наставника помоћу којих ће ученици усвојити и разумјети знање које им се путем медија пласира.

Увидом у образовне потребе ученика наставник процјењује који би се образовни садржаји могли реализовати употребом медија у настави што би резултирало задовољавајућим васпитно-образовним исходима. Од круцијалног значаја је правилан избор медија, те поштовање одређених принципа употребе медија на основу којих су одређене смјернице употребе истих. У даљем тексту (према Kliček, 2020) навешћемо принципе употребе медија у настави:

- *одмјереност* односи се на квалитативно-квантитативни принцип употребе медија. Пожељно би било наставу обогатити медијским средствима, али не у толикој мјери да код ученика произведе контра ефекат, који ће довести до zasiћења. Употребу медија у настави треба ускладити са развојним могућностима ученика.

- *узаостаност и поступност* подразумејева континуирану употребу медија у настави како би ученици формирали навику самосталне употребе медија те стицали компетенције за учење, те били спремни на континуирано учење и усавршавање током живота, не само за вријеме школовања.
- *правовременост* се односи на правовремену употребу медија приликом тумачења наставних садржаја. Суштина је у томе да се одреди прави моменат за употребу медија у настави.
- *потпуност* подразумејева да се могућности употребе медија у настави исцрпе у потпуности с циљем ефикасног учења.
- *економичност и рационалност* подразумејева да наставник прије реализације наставе процијени када, које и колико медија укључити у активности током наставе. Редослијед употребе медија у настави произилази из васпитно-образовних циљева при чему се наставник руководи логиком наставних садржаја, типовима наставних часова, методама итд.
- *спретност* подразумејева да наставник медије прије употребе испроба те стекне увид у правилну употребу истих.
- *комбинованост* се односи на оптимално комбиновање мањег броја медија различитих модалитета како би се избјегло засићење од истих код ученика. (према Kliček, 2020)

На основу наведених принципа употребе медија у настави може се са оправдањем исказати мишљење да примјеном савремених наставних средстава као што су медији у настави отварамо простор за нову и квалитетнију наставу. Збога тога је важно да наш наставни кадар иде у корак са временом, прати техничко-технолошка достигнућа те актуелне иновације примјењује у настави. Уколико не примјењује савремене дидактичке медије наставник није у могућности ускладити стил поучавања са стилевима учења ученика. Образовне потребе ученика не би биле у потпуности задовољене (Mandić, Krsmanović, Vilotijević, 2003). Данас су компетенције за медијско образовање незаобилазно својство успјешног наставника.

Друштвене промјене те напредак друштва у цјелини наметнуле су потребу да наставник поред стручности и знања које посједује мора имати вишеструку писменост која се односи на компетенције за медијско образовање те фундаментално разумијевање штампаних и електронских извора. Употреба телефона, компјутера, таблета, образовних софтвера, те осталих дигиталних и медијских технологија утицали

су на модернизацију васпитно-образовног процеса што је резултирало већом мотивацијом ученика за усвајање наставних садржаја (Maksimović, Osmanović, Mamutović 2020). На основу тога потврђујемо чињеницу о значају активне улоге ученика током наставе. Ситуација у којој је ученик истовремено у објекатско-субјекатској позицији у процесу наставе је пожељна, подстицајна и изазовна јер је утемељена на активној улози ученика у васпитно-образовном процесу. Настава у којој је ученик у пасивној улози је монотона, те мање подстицајна за учење и напредовање ученика.

Суочени са ером дигитализације од просвјетних радника се очекује одређено медијско образовање као и правилно медијско образовање будућих генерација. „Из тога разлога, јако је важно увидјети стање медијске писмености наставног кадра на нашим просторима како би се приступило изради стратегија и планова едуцирања васпитно-образовног кадра у школском контексту” (Maksimović, Osmanović, Mamutović, 2020, str. 2689). Неопходно је адекватно оспособити наставни кадар у погледу медијског образовања како би се обезбиједило квалитетно медијско образовање нових генерација у школи. Уколико је стручни кадар у школама компетентан просперитет образовног система неће бити упитан.

Како би реализовали зацртане циљеве у области медијских компетенција наставника те адекватне употребе медија у настави потребно је првенствено утицати на ставове просвјетних радника који не прихватају промјене. Потребно је да схвате да традиционални облик наставе утемељен на фронталном облику рада, те употреби табле и креде у погрешном контексту, да су то једина наставна средства, више није у потпуности ефикасан и адекватан, него га је потребно унаприједити и обогатити савременим медијским технологијама.

Употребом друштвених мрежа у школи омогућава се ученицима да брже и лакше откривају везе између појмова у оквиру предмета, али и повезивање различитих предмета и области (Живковић, 2022). Приближавање могућности употребе друштвених мрежа за усвајање знања и дијелење садржаја, начин на који ће се заштити од дигиталног насиља, те како да стечено знање примјене у пракси, оспособљавамо ученике да активно партиципирају у савременом друштву, што и јесте крајњи циљ савременог васпитно-образовног процеса. На тај начин би образовне потребе ученика биле задовољене, а са друге стране друштво би у коначници имало функционалне појединце.

Друштвене мреже у настави

Опште је познато да су друштвене мреже постале саставни дио живота ученика како средњих, тако и основних школа. У фокусу нашег интересовања су друштвене мреже и њихова употреба у основној школи, те педагошке вриједности употребе истих. Да се не би злоупотребљавале важно је образовати дјецу у том смијеру како би имали исправан приступ те усвојили културу понашања на интернету и друштвеним мрежама.

У последње вријеме, још и прије пандемије *Kovid -19* која је обухватила цијели свијет савремена технологија се све више користи у настави да би се ученицима на квалитетнији и модернији начин презентовали наставни садржаји. Апликације и разни алати који су примјерени за обраду наставних садржаја те остваривање комуникације са ученицима из дана у дан све се више развијају и унапређују. То свакако обогађује васпитно-образовни процес.

Имајући у виду да већина данашње дјеце одраста уз интернет и савремене технологије, не чуди нас што се ствара потреба за инкорпорирањем друштвених мрежа у савремени васпитно-образовни процес (Dinić i ostali, 2021). Дакле, специфичности данашњих младих генерација огледају су се у употреби комуникационих технологија, друштвених мрежа, те медија уопште.

Промишљајући о концепту друштвених мрежа уопште, те у контексту алата за учење и поучавање, схватамо да су друштвене мреже утицале на начин провођења слободног времена, комуникације, те учења и организације и реализације наставе (Јојић, 2016). Интенција употребе друштвених мрежа у процесу васпитања и образовања јесте прилагођавање процеса учења потребама ученика те стварање амбијента у којем би настава била интересантна и привлачна за ученике.

Поред употребе друштвених мрежа у сврху забаве ученици почињу употребљавати друштвене мреже и у образовне сврхе. „Примијеђено је да су и сами ученици почели са оснивањем група на друштвеним мрежама, како би се повезали и размијенили информације о садржајима и обавезама” (Јојић, 2016, стр. 4). Такав приступ од стране ученика утиче на свијест наставника, те их подстиче да све чешће употребљавају друштвене мреже у настави. На тај начин омогућавају ученицима доступност садржаја за учење, подстичу дискусију међу ученицима, поткрепљују наставне садржаје са очигледним примјерима из праксе, те сагледавају наставно

градиво на нов начин путем видео материјала. Све то даје једну нову димензију настави чинећи је атрактивнијом, лакшом и интересантнијом.

Могућности примјене друштвених мрежа у настави

Ученици како основних тако и средњих школа најчешће друштвене мреже користе у сврху забаве. У складу са темом рада, базираћемо се на стицање сазнања о томе како ученици основне школе користе друштвене мреже. Претпоставка је да поред употребе друштвених мрежа у сврху забаве исте користе и у сврху учења и стицања нових знања. Да би настава била продуктивна и занимљива потребно је да се наставници посвете своме раду те да користе могућности друштвених мрежа.

На основу друштвених мрежа као што су Фејсбук, Вацап, Вибер, Јутјуб итд. наставници имају могућност да исте користе у сврху креирања групних разговора гдје група ученика која ради на истом задатку (пано, презентација) комуницира на даљину са наставником који им упућује одређене сугестије с циљем постизања резултата у зависности од области у којој дјелују.

Таквим приступом у раду, уз посредство друштвених мрежа остварујемо успјешну сарадњу ученика и наставника. Ученици уче међусобно, уважавају ставове и идеје својих другова, изграђују толеранцију те осјећај за кооперативним учењем и радом. Постоје у литератури различите дефиниције кооперативног учења, међутим ми смо се одлучили за слjedeћу која каже да је то „заједнички рад ученика у малим групама на остваривању заједничких циљева” (Ковач, 2020, стр. 7). На основу тога може се констатовати да је групни рад ученика продуктивнији и интересантнији, те да ученици имају могућност да своје идеје генеришу током наставног часа те усаглашавају исте с циљем постизања што бољих резултата у настави и учењу.

Важно је истаћи да друштвене мреже нису корисне само ученицима него и наставницима. Помоћу друштвених мрежа, страница и група доступна је широка лепеза креативних идеја, приједлога, игара и методичких приједлога како да се настава обогати и у коначници буде квалитетнија. Задатак просвјетног радника јесте континуирана тежња да ученицима на креативан начин представи наставне садржаје посредством друштвених мрежа. „Оне могу увести промјене у модел наставног процеса преображавајући учење у паметне чворове унутар динамичне и међузависне мреже

учења” (Томаш, 2014, str. 309). Због својих специфичности друштвене мреже у васпитно-образовном процесу представљају изазов како за ученике тако и за наставнике.

Предности кориштења друштвених мрежа

У претходним дијеловима текста наводили да друштвене мреже представљају свакодневицу дјеце и младих. Увидом у литературу те истраживања која се баве овом тематиком уочен је веома висок проценат могућности приступа интернету од стране дјеце. Велика већина младих има профил на друштвеним мрежама. Чињеница је да има позитивних страна када је у питању кориштење медија и друштвених мрежа (Miliša, Tolić, 2010). У зависности од сврхе употребе друштвених мрежа (забава или учење) евидентан је њихов значај. Кроз олакшано школско учење, проналажење важних информација, комуникација, размјена школских искустава са вршњацима потврђује се значај употребе друштвених мрежа за ученике као важних учесника васпитно-образовног процеса у школи.

Перципирајући друштвене мреже уопште свјесни смо да помоћу њих остварујемо брз и лаган приступ информацијама, једноставну комуникацију са особама без обзира на физичку удаљеност, те обављање видео позива. Све то чини предности друштвених мрежа те плијени пажњу дјеце али и одраслих. Новија истраживања показују тенденцију пада употребе Фејсбука, док Инстаграм и Снепчет доживљавају експанзију у погледу њихове употребе (Dinić i ostali, 2021). Новије генерације мање употребљавају Фејсбук у односу на претходне генерације.

Када је у питању школски контекст и оно што га чини, веома је важно како за наставника тако и за ученика да посједује могућност олакшане комуникације (ученик – наставник – родитељ), брзог приступа информацијама, по потреби успостављања видео позива ради задовољавања образовних потреба ученика те са друге стране посједовање могућности добијања повратних информација о усвојеним наставним садржајима.

Значај употребе друштвених мрежа у настави за наставника огледа се у могућности обавјештевања ученика о домаћим задацима, слања домаћих задатака наставнику од стране ученика посредством друштвених мрежа, рјешавање квизова за ученике, свакодневна комуникација са ученицима (Јојић, 2016). Помоћу друштвених

мрежа, ученици могу да креирају групе у оквиру којих помажу једни другима, размјењују информације, те сарађују. Без обзира на предности друштвених мрежа које су евидентне, постоје и критике на рачун истих, па ћемо се у наредном дијелу текста осврнути на недостатке друштвених мрежа.

Недостатци кориштења друштвених мрежа у школи

Недостатак комуникације лице у лице дефинише се као једна од већих мањкавости употребе друштвених мрежа. Такав приступ у комуникацији може утицати на редуковану способност тумачења повратне информације (Primorac, Primorac Bilaver, 2022). Комуникација путем друштвених мрежа има за посљедицу минималне интерперсоналне контакте што представља својеврстан дистрактор, када је у питању развој комуникацијских вјештина.

У уводном дијелу ово рада, речено је да друштвене мреже поред мноштва предности имају и одређене недостатке, како позитивне тако и негативне карактеристике. Писано је о предностима кориштења друштвених мрежа у школи. У наредном дијелу текста биће нешто више речено о недостатцима кориштења друштвених мрежа у школи. Овисници о интернету имају искривљену слику о себи и другима, превише употребљавају дигиталне уређаје уз помоћ којих надокнађују мањак социјалних контаката уживо (Tomljenović, 2022). Када говоримо о критици друштвених мрежа уопште важно је напоменути да су најчешће критике на рачун проблема приватности, ширења лажних вијести те потенцијалног утицаја на ментално здравље корисника.

Као негативан аспект друштвених мрежа наводе се нетолеранција, губитак самоконтроле и занемаривање обавеза. Евидентни су и проблеми попут лошег сна, лоших прехранбених навика, укоченост леђа и врата и надражене очи (Tomljenović, 2022). Корисници треба да пажљиво употребљавају друштвене мреже како не би дошло до злоупотребе истих.

Ако узмемо у обзир да је ученик у школи корисник друштвених мрежа онда све критике на рачун употребе друштвених мрежа уопште можемо уважити и на кориштење друштвених мрежа у школском контексту. Нерационалан приступ у

погледу кориштења друштвених мрежа од стране ученика тј. злоупотреба друштвених мрежа може довести ученика у ситуацију да буде жртва насиља.

Прекомјерна употреба друштвених мрежа може оставити значајне посљедице на ментално здравље корисника. Због мноштва те лаког приступа информацијама које круже друштвеним мрежама ученици се доста ослањају на исте, па квалитет њиховог стварног живота бива оскудан. При учењу и изради домаћих задатака доста се служе интернетом и друштвеним мрежама, не улажу вријеме да би нешто научили него иду линијом мањег отпора. Као примјер, може се навести да ученици не читају лектиру, него је преписују са интернета.

Један од недостатака кориштења друштвених мрежа у школи је и тај што се наставник у потпуности ослања на дисциплину ученика односно повјерење ученика сматрајући да ће своје обавезе завршити у договореном термину. „У свјетлу глобализације и технолошког развоја, од наставника се очекује вишеструка писменост која подразумијева стицања компетенција за медијско образовање и фундаментално разумијевање како штампаних тако и електронских извора” (Maksimović, Osmanović, Mamutović, 2020, str. 2697). Као недостатак употребе друштвених мрежа у школи сматра се недовољна информатичка писменост појединих наставника који нису спремни на промјене, те не иду у корак са данашњицом.

Недостатак друштвених мрежа у настави је и тај што ученици немају селективан приступ информацијама које круже друштвеним мрежама. Како би правилно употребљавали друштвене мреже у школске сврхе важно је да науче одвојити битно од небитног, те уважавати само информације које су корисне за учење те израду домаћих задатака.

Друштвене мреже у контексту учења

Прекомјерна употреба медија и друштвених мрежа може негативно да се одрази на ментално здравље ученика. Посљедице које могу да наступе су проблеми са памћењем те лошом концентracијом. Осим тога могу да наступе и физички и емоционални проблеми код ученика. Истраживања која се баве тематиком утицаја интернета и друштвених мрежа на развој мозга дјеце и младих говоре у прилог смањених когнитивних и лингвистичких способности.

Убрзан развој технике и технологије створио је основу за креативног наставника да користи друштвене мреже при реализацији наставних садржаја и за повратну информацију у настави има заинтересоване, мотивисане ученике, спремне на активно учење и кооперативан рад (Маслеша, 2015). Несумњиво је да су друштвене мреже данас један од најинтересантних феномена који полако, али сигурно, освајају васпитно-образовни процес.

Брз и лак приступ информацијама утиче на редукцију способности учења те аналитичког приступа новим садржајима. Управо та могућност приступа информацијама из разноразних области за посљедицу има смањење способности за усвајање знања те памћења општих информација. Због прекомјерне употребе друштвених мрежа и остајући активно до касно у ноћ дјеца се суочавају са проблемом квалитета сна, што у коначници резултира редукованом концентрацијом те смањеном способношћу праћења наставе (Dinić i ostali, 2021). Суштина је имати мјеру, те користити друштвене мреже за оно од чега ученик има користи.

Свјесни смо чињенице да дјеца користе друштвене мреже за различите активности као што су играње видео игара, преглед различитих садржаја и куповина преко интернета. Све те активности одузимају им вријеме за учење, те се због тога суочавају са лошим оцјенама. Просвјетни радници су често свједоци негативног утицаја интернета и друштвених мрежа на ученике који се огледа у лошој пажњи и концентрацији за наставу и школско учење.

Друштвене мреже су значајне због повезивања ученика у групе које служе за међусобну комуникацију о школским обавезама те домаћим задацима. Иако имају добре предиспозиције за наставу и учење друштвене мреже се често сматрају дистракторима због негативног утицаја на концентрацију и пажњу код ученика.

Друштвене мреже у контексту поучавања

Медији и друштвене мреже утичу на промјену васпитно-образовног процеса, али су наметнули и потребу новог приступа у раду са ученицима од стране просвјетних радника. Опште је познато да традиционална настава није интересантна за ученике због њихове пасивне улоге. „Интернет је, за разлику од других облика информационих технологија, значајно напредовао у комбиновању (директне) и масовне комуникације

као једносмјерног и двосмјерног утицаја учесника у комуникацији” (Mikanović, Stojanović, 2018, str. 2). То значи да је интернет омогућио појаву друштвених мрежа гдје се одвија двосмјерна комуникација. Инкорпорирање друштвених мрежа у васпитно-образовни процес омогућава двосмјерну комуникацију на релацији наставник – ученик што резултира активном улогом ученика у савременој настави, а то није био случај у традиционалној настави.

Наставу је потребно у педагошко-психолошком и дидактичко-методичком смислу оплеменили. Концепт поучавања на традиционалан начин био је усмјерен само на учионицу. Данас је амбијент у коме се реализује настава у потпуности промијењен. Друштвене мреже представљају важан сегмент наставе те комуникацијски облик ученика и наставника. Због мотивације и ефикаснијег учења, наставници су морали свој приступ раду модификовати те на тај начин одговорити образовним потребама ученика (Живковић, 2022). Савремена настава отвара бројне могућности употребе друштвених мрежа за учење и дијељење корисних садржаја. Ученици уз помоћ различитих дигиталних алата имају могућност да повезују различите предмете и наставне садржаје.

Интеграција друштвених мрежа у васпитно-образовни процес подстакла је активност ученика који су до тада углавном били пасивни током наставе, ријетко су се укључивали. На тај начин друштвене мреже су створиле услове за учешће и кооперативност ученика у настави. Важна карактеристика употребе друштвених мрежа у настави јесте интеракција која значајно подстиче развој повољне педагошке климе.

Корист имплементације друштвених мрежа у васпитно-образовни процес огледа се у трансформацији фронталне наставе, гдје је централна улога наставника, у служби подстицања интерактивне наставе која је заснована на активној улози ученика. Друштвене мреже нуде ученицима током учења могућност приступа мноштву извора, у односу на фронталну наставу гдје знања усвајају од наставника те кориштењем уџбеника. Овакав приступ представља вид промјене школе напријед, само је важно да наставници не успоравају тај прогрес. Мноштво је оних који нису спремни на промјене, па у коначници испаштају ученици. „Људи се боје драстичних иновација, дјеломично јер им је драже оно што им је познато, а дјеломично јер су интереси већине људи најчешће везани за постојеће стање” (Stoll, Fink, str. 19). То значи да морамо бити адаптабилни на промјене, те брзим корацима ићи напријед да бисмо на што квалитетнији начин задовољили образовне потребе наших ученика.

У последње вријеме друштвене мреже се све чешће наводе као важан елемент савременог васпитно-образовног процеса. У току пандемије *Ковид - 19* када је наставу било немогуће физички изводити, друштвене мреже су одиграле важну улогу, те послужиле као прелазно рјешење како би се васпитно-образовни процес привео крају, те школска година била успјешно завршена. „Изузетно је тешко да наставници у најкраћем року све своје методе прилагоде новом начину реализовања наставе које нам је наметнула свјетска пандемија” (Живковић, 2022, стр. 61). Важно је да постоји воља наставника да се иде у корак са промјенама, па успјех неће изостати.

Када студиозно анализирамо друштвене мреже, можемо доћи до закључка да су оне одлична допуна традиционалних метода учења и поучавања, те ако се не злоупотребљавају њихова употреба у васпитно-образовне сврхе је од изузетног значаја. „Посебно угрожена група су млади људи, који поред стварног живе и виртуелни живот” (Станковић, 2015, стр. 215). Да би друштвене мреже биле адекватно кориштене у образовне сврхе потребно је кориснике, у овом случају ученике усмјеравати како би исте сигурно и одговорно употребљавали. На тај начин би олакшали процес учења те брзо долазили до потребних информација које им могу бити од користи.

Образовна димензија друштвених мрежа у савременој настави

Када се говори о образовној димензији друштвених мрежа не треба заборавити да је циљ сваког образовања трансфер знања. У образовним установама као што су школе трансфер знања обично тече на релацији наставник – ученик. „Друштвене мреже као најшире заступљен алат медијатизираних комуникација омогућавају људима повезивање и размјену информација путем платформи које подржавају текстуалне поруке, видео формате, аудио формате и сликовне формате” (Primorac, Primorac Bilaver, 2022, str. 102). По свему судећи, употреба друштвених мрежа у савременој настави представља нову технолошку парадигму која је базирана на тежњи да ученицима пружи богато окружење за учење.

У таквом амбијенту улога ученика са пасивне прелази на активну, гдје интерактивна улога ученика добија све више на значају. Концепт образовања у кога су интегрисане друштвене мреже брзо се развија и постаје популаран. Тако се ствара нови облик образовања, па се норме понашања те услови за одвијање наставе мијењају.

„Амбивалентност друштвених мрежа очитује се у томе што друштвене мреже пружају низ предности, од комуникацијских до васпитно-образовних, но за младу особу постоји и велик спектар потенцијалних ризика као последица кориштења друштвених мрежа” (Miliša, Ćelik, Spasenovski, 2022, str. 130). То значи да друштвене мреже посједују потенцијале за наставу и учење при чему је важно усмјерити ученике на исправну употребу истих. Нови концепт образовања карактерише прелаз из традиционалног у савремени који обогаћен дигиталним технологијама.

Тај преокрет како је већ наведено мијења улогу ученика у настави с циљем да побољша услове за учење и заинтересује ученике за интеракцију са наставником у току наставе. „Васпитно-образовни радници кључна су карика у ланцу који води до остварења постављених циљева и исхода учења и поучавања, стога је важно оснаживати их и континуирано подстицати на усавршавање како би били спремни на рад у неизвјесним околностима” (Zovko, Vukelić, Miočić, 2022, str. 431). Имајући у виду да је учење континуирани цјеложивотни процес важно је да просвјетни радници иду у корак са промјенама и развојем технологије. За успјешну наставу која је осавремењена употребом медија и друштвених мрежа важан предуслов су оспособљени и компетентни наставници.

Кориштење друштвених мрежа у школи представља својеврстан искорак у области школства те друштва у цјелини јер овакав концепт образовања представља одличан начин за побољшање традиционалних образовних облика. Евидентно је да је појава интернета условила друштвене промјене. Све то утиче на живот, учење итд. Адекватном употребом друштвених мрежа у школи настоји се од ученика направити популација која размишља критички и креативно.

Употреба друштвених мрежа у настави омогућава допуњавање наставног садржаја материјалима са којима ће се ученици сусрести на наставном часу. Поред свега наведеног друштвене мреже су погодне за употребу у настави јер омогућавају процес учења, интеракција повећава мотивацију ученика, географске баријере међу ученицима су неутралисане итд.

Педагошке импликације кориштења друштвених мрежа

У савременом концепту образовања изграђује се веза између педагогије и друштвених мрежа која ће у будућем периоду постати нераскидива. Друштвене мреже се сваким даном све више интегришу у сферу педагогије. Као дио свакодневице живота младих садржаји са којим се сусрећу на друштвеним мрежама очитују се свакодневном понашању (Роровић, 2022). У складу са темом којом се бавимо важно је напоменути да свака друштвена промјена доноси са собом нове изазове у подручју васпитања и образовања дјеце и младих.

Педагогија се у свом постојању суочавала са разним промјенама. Када су у питању друштвене мреже и педагогија, онда можемо рећи да је њихов однос у фази интеграције. У оквиру односа савремене педагогије и друштвених мрежа које доживљавају експанзију конципира се циљ васпитања који подразумева појединца који је компетентан да развија вјештине, да има способност критичког мишљења, да стиче навику заједничког живота и да подстиче промјене.

У последње вријеме друштвене мреже се све чешће наводе као важан елемент савременог васпитно-образовног процеса. „Данас су друштвене мреже једно од најкориштенијих онлајн алата, како у свакодневном животу, тако и на послу и у школи” (Роровић, 2022, стр. 83). Друштвене мреже су одлична подлога за развој сарадничког учења. Тако се васпитно-образовни процес оплемењује, те као производ тога имамо задовољне, мотивисане, кооперативне и креативне ученике.

Да би друштвене мреже биле адекватно кориштене у образовне сврхе потребно је кориснике, у овом случају ученике усмјеравати како би исте сигурно и одговорно употребљавали. На тај начин би олакшали процес учења те долазили до неопходних информација које им могу бити од користи. У педагошком контексту друштвене мреже су довеле до великих промјена у области комуникације и социјализације.

Васпитно-образовне и комуникацијске предности друштвених мрежа стоје наспрам недостатака који се очитују кроз ризик од употребе друштвених мреже код популације као што су ученици основне школе. Друштвене мреже своју интеграцију у васпитно-образовни процес започеле су током пандемије *Ковид -19*. Да би се адекватно употребљавале у наставне сврхе важно је инструкисати ученике да друштвене мреже користе на начин да критички приступају према информацијама које користе као

изворе учења. Образовне потенцијале друштвених мрежа могуће је развијати ако се код дјеце и младих почне развијати способност критичког приступа информацијама. Дакле, потребна је селекција информација, како би се одвојиле битне од небитних те искористиле оне које ученику одговарају.

Интеграција друштвених мрежа у образовне програме отвара простор за учење и поучавање што омогућава рад на себи, оплемењеност комуникације те кооперативности у васпитно-образовном процесу. Кориштење друштвених мрежа у педагошке сврхе омогућава дјечи и младим интерактивно учење, међусобну сарадњу са наставницима током наставе и приступ информацијама које им могу бити од користи и подстаћи развој критичког мишљења. Резултати појединих истраживања говоре у прилог чињеници да ученици Фејсбук не користе само ради забаве, него Фејсбук има потенцијал који доприноси оплемењивању академске успјешности које се препознају кроз одређене педагошке стратегије те садржаје учења (Miliša, Čelik, Spasenovski, 2022). Фејсбук има потенцијал за квалитетан наставни алат уколико се обезбиједи одговарајућа корелација са садржајем предмета.

Задатак наставника и ученика при томе јесте фокусирање на употребу Фејсбука као алата у сврху достизања постављеног циља у настави и учењу. Друштвене мреже представљају одличне предуслове за развој кооперативног учења, нових вјештина и способности, што представља бенефите за ученике и наставнике, те васпитно-образовни процес у цјелини. Имплементација друштвених мрежа у образовне програме не подразумијева васпитање и образовање у новом амбијенту, односно виртуелном свијету.

Сматра се да би се на тај начин обезбиједиле претпоставке за оплемењеност традиционалне школе што би у коначници резултирало ефикаснијом образовном функцијом школе. Адекватна употреба друштвених мрежа при васпитању и образовању ученика подразумијева проналажење стратегија за инкорпорирање друштвених мрежа у васпитно-образовни процес под условом елиминације негативних ефеката друштвених мрежа. Потребно је да се елиминише негативан утицај друштвених мрежа на ученике како би образовни потенцијали друштвених мрежа дошли до изражаја и били оптимално искористени у образовне сврхе.

Вриједности кориштења друштвених мрежа у образовању

Немогуће је да човјек као јединка сам опстане на планети. Сходно томе имамо потребу за социјалном интеракцијом. Тежња сваког од нас јесте да буде социјално прихваћен, да га неко саслуша, те да са неким може подијелити срећне и тужне тренутке. Интернет је омогућио у 21. вијеку стицање нових познанстава једноставно и лако, без обзира на то какав је тип личности (корисних друштвених мрежа), екстравертна или интровертна. Важно је имати на уму да су савремене медијске технологије подстакле значајне промене у области образовања на свим нивоима (Pavlović i ostali, 2018). Поред општих сазнања о друштвеним мрежама, наш циљ је доћи до сазнања о бенефитима кориштења друштвених мрежа у образовању.

Кориштење друштвених мрежа у образовању подразумијева брз трансфер информација између учесника у васпитно-образовном процесу, континуирану комуникацију са друговима и другарицама из школе без обзира на физичку удаљеност, стицање свеопштег знања из различитих области, сарадничко учење, креирање властитих образовних садржаја те њихова дистрибуција како би ученици имали могућност више пута да погледају пропуштено или нејасно градиво. Друштвене мреже су неисрцпан извор информација за наставника. „Све то утиче на став ученика према учењу, времену које одвајају за учење, изворе на које се ослањају и потребу за сарадњом у том процесу” (Pоровић, 2022, стр. 84). Савремена технологија пружа могућност ученицима да ефикасно и лако пронађу потребне информације и тако себи олакшају процес усвајања нових садржаја.

Има аутора (Pоровић, 2022) који истичу да друштвене мреже посједују потенцијал за дијељење различитих садржаја, текстова, слика, видео записа итд. Уважавајући чињеницу да су друштвене мреже најчешће кориштен алат у свакодневном животу па и школи, ствара се основа за развој сарадничког учења. Такав приступ оплеменењује подручје образовања, јер доноси позитивне промјене које се препознају кроз задовољство, мотивацију, сарадњу и креативност ученика и наставника.

Преглед тангентних истраживања

На нашим просторима није било комплекснијих истраживања која се баве тематиком педагошких вриједности употребе друштвених мрежа у основној школи. У сусједној Хрватској постоји одређен број истраживања која се баве сличном тематиком. За потребе овог рада анализираћемо један број релевантних истраживања која имају додирних тачака са тематиком којом се овај рад бави. Сматрамо да резултати тих истраживања могу допринијети концепцији нашег емпријског истраживања.

Према истраживању (Spasenovski, Ćelik, Miliša, 2022) дошло се до интересантних података који говоре да двије трећине ученика основношколског узраста у Хрватској има рачунар и приступ интернету те да их родитељи не надзиру и не указују на заштиту личних података. У оквиру наведене популације 75% испитаника има креиран Фејсбук профил иако законски гледано прије 13 године не смију имати активиран профил. Из године у годину вријеме проведено на друштвеним мрежама се константно повећава. Око 69% популације приступ интернету има у току 24 сата, док преостали проценат популације на друштвеним мрежама борави три сата дневно. Интересантан податак до кога се дошло овим истраживањем указује на то да дјеца која проведу три или више сати дневно имају лошији школски успјех у односу на дјецу која проводе на друштвеним мрежама пола сата дневно. Подаци говоре о томе да неадекватна употреба друштвених мрежа неповољно дјелује на успјех ученика. Поред наведеног важно је истаћи да непримјерени садржаји који круже друштвеним мрежама и којима су млади изложени долази до проблема васпитне улоге медијских садржаја који се промовишу путем друштвених мрежа.

Истраживање под називом *Korištenje društvenih mreža kod učenika osnovne škole* које је реализовала група аутора (Kunić i ostali, 2017) на узорку од 258 ученика виших разреда основне школе у Дубровнику је показало да већина ученика успјешно користи рачунар и друштвене мреже свакодневно, те за приступ друштвеним мрежама најчешће користе телефон. Највише друштвене мреже користе у сврху забаве, мањим дијелом у образовне сврхе. Око 90% ученика има профил на некој друштвеној мрежи. Испитаници углавном наводе да друштвене мреже користе за комуникацију са пријатељима, рјеђе за стицање нових пријатељстава. Подаци до којих се дошло указују на то да већина испитаника 82,67% посједује рачунар, док 17,33% не посједује. Ноеграничени приступ интернету свакодневно има 65,32% ученика, док неколико пута

седмично приступ има њих 19,82%. Неколико пута мјесечно приступ интернету има 3,60% ученика, ријетко приступа интернету 9,46%, те 1,80% уопште нема приступа интернету. Када је у питању учење односно приступ интернету у сврху учења испитаници наводе да су ријетке те ситуације. Најчешће приступају интернету и друштвеним мрежама због филмова, музике те комуникације. Фејсбук употребљавају највише, затим Инстаграм, па Твитер и остале друштвене мреже.

Јелена Диклић, Марија Накић и Дајана Шошић (2018) су спровеле истраживање са намјером да испитају образовну улогу друштвених мрежа у медијском образовању. Циљ рада је да се на основу резултата истраживања стекне увид у навике кориштења друштвених мрежа међу дјецом у основној школи. Аутори овог истраживања сматрају да би дјецу требало подстицати поред употребе друштвених мрежа у сврху забаве исте користе и у образовне сврхе. Друштвене мреже треба да послуже као простор за размјену школских материјала, задатака и информација које би ученицима олакшали у коначници процес учења. Важан подухват који би осигурао употребу друштвених мрежа у настави јесте и образовање наставника у том смијеру, дакле стицање компетенција за употребу друштвених мрежа у настави с циљем квалитетније интеракције наставни и ученика у васпитно-образовном процесу. Сходно могућностима које пружају друштвене мреже ауторке су хтјеле доћи до података који говоре о томе колико дјеца користе друштвене мреже, нарочито у образовне сврхе. Истраживање је спроведено да би се добили резултати који показују колико ученика основне школе посједује профиле на друштвеним мрежама, да ли их користе у образовне сврхе, комуницирају ли путем друштвених мрежа са наставницима итд. Узорак су чинили ученици седмих и осмих разреда основне школе из Дубровника (106 испитаника) и Загреба (402 испитаника). Од укупно 508 испитаника 276 је дјечака и 232 дјевојчица, до којих су дошли показали су да нема значајних разлика у одговорима дјеце из Загреба и Дубровника. Даљом обрадом података утврђено је да ученици посједују више од једног профила на друштвеним мрежама. Од тога највећи број испитаника користи Инстаграм и Снапчат 45,78%, Фејсбук, Инстаграм и Снапчат 30,12%, само 3,54% испитаника има отворен само један профил на друштвеној мрежи. Истраживање је показало да 81% ученика користе друштвене мреже за учење, 8 % је одговорило да то чине понекад , а 11% испитаника не користе друштвене мреже као алат за учење. Скоро 90% испитаника користи Вибер и Вацап користе за школске обавезе као што су писање домаћих задатака, учење, као и обавјештења од стране наставника. Сходно резултатима да се

констатовати да дјеца виде потенцијал друштвених мрежа као медија уз чију помоћ могу ефикасно урадити домаће задатке и извршавати школске обавезе и дужности. Најчешће користе Вибер и Вацап за школске обавезе и размјену информација.

Да би друштвене мреже у потпуности заживјеле у наставном процесу неопходно је осигурати потребне педагошко-психолошке и дидактичко-методичке услове. То значи да је потребно имати компетентан наставни кадар који ће успјешно одговорити образовним потребама ученика који у измијењеном амбијенту реализације наставе имају активну улогу, што представља важну карактеристику савременог васпитно-образовног процеса.

Споменућемо истраживање Лидије Пецко (2021) које је имало за циљ испитати ставове ученика о утицају медија на ученике основне школе (4. разред), сазнање о сигурности на интернету, утицаја медија на дјечији развој, сазнање о насиљу у медијима. Узорак истраживања чинили су ученици три одјељења 4. разреда у ОШ „Добриша Цесарић“ у Пожеги. Структуру узорка чинили су 29 дјечака и 23 дјевојчице 4. разреда. Премда је узорак мали, сматрали смо да резултати до којих се дошло могу у некој мјери послужити с обзиром да је ријеч о популацији ученика основне школе. Само њих 32% сматра да је употреба медија за учење корисна.

Сви испитаници су упућени у то шта су друштвене мреже, а од истих највише користе Вибер 55,7%. Њих 75% сматра да друштвене мреже могу бити мјесто гдје се одвија вршњачко насиље. Већина испитаника, њих 65% сматра да су им потребна додатна знања у школи о употреби нових медија и друштвених мрежа. Сходно резултатима до којих се дошло, евидентно је да медији могу бити и штетни и корисни. Утичу на дјецу и обликују њихов идентитет. Ученици су свјесни негативних утицаја медија на њихов развој, те да друштвене мреже могу бити мјесто вршњачког насиља. Већина испитаника је сагласна да је потребно развијати медијске компетенције које ће их оспособити за идентификацију бројних могућности које медији нуде.

Занимљиво је још навести и истраживање Крсте Маслеше (2015) које је имало за циљ да испита кориштење друштвених мрежа у образовне сврхе од стране ученика и наставника. Узорак су чинили ученици од 5. до 8. разреда који похађају двије школе у Петровцу на Млави. То су ЈУ ОШ „Јован Шербановић“ из Рановца и ЈУ ОШ „Бата Булић“ из Петровца на Млави. Важно је напоменути да је једна школа у сеоској средини, село Рановац које је удаљено 12 км од Петровца на Млави. Испитано је 350 испитаника од тога 84 ученика из сеоске школе и 266 ученика из градске школе. Поред

350 ученика испитано је и 43 наставника који предају различите предмете. Два наставника су запослена у обије школе. Када је у питању профил на некој друштвеној мрежи, 297 анкетираних ученика или 84,86% је одговорило да има профил, док је 53 или 15,14% негирало да има профил на некој друштвеној мрежи. Резултати говоре у прилог томе да ученици из градске школе чешће користе друштвене мреже у односу на ученике из сеоске средине. Око 48,21% ученика су се изјаснили да користе друштвене мреже у школи. Најзаступљенија мрежа је Фејсбук, а потом Едмодо без обзира што има изражену образовну димензију у односу на Фејсбук. Дакле друштвена мрежа Фејсбук је најзаступљенија међу ученицима када је у питању образовни карактер њене употребе. Поред претходно наведених друштвених мрежа ученици у већој мјери користе Инстаграм и Википедију у образовне сврхе. Када су у питању анкетирани наставници, важно је истаћи да њих 88,24% друштвене мреже најчешће користе у сврху додатне наставе за ученике, док је 11,76% одговорило да не користи. Значајан број наставника истиче да друштвене мреже користи као вид комуникације са ученицима, тј начин на који их обавјештава о обавезама за наредни период из предмета који предаје, те из перспективе разредног старјешине. Одређен број наставника друштвене мреже користи за подршку ученицима који слабије савладавају наставно градиво. Преовладава проценат наставника који друштвене мреже користе за додатну наставу, мањи је проценат оних који друштвене мреже користе у сврху допунске наставе. Упркос резултатима, потребно би било свим ученицима дати једнаке шансе. Резултати овог истраживања потврђују да употреба друштвених мрежа у васпитно-образовном процесу доживљава велики помак. Уколико заступљеност друштвених мрежа у васпитно-образовном процесу буде расла, образовни систем ће у блиској будућности имати брз и загарантован проток информација. Употреба друштвених мрежа у настави ће бити одличан алат за спровођење тих активности.

Анализа резултата приказаних истраживања показала је да постоје различита схватања ученика о друштвеним мрежама и њиховим васпитно-образовним могућностима. Неминовно је да су друштвене мреже свакодневица и саставни дио живота младих људи. Они их користе у различите сврхе. Међутим да би употреба друштвених мрежа у васпитно-образовном процесу попримила значајне размјере неопходно би било обезбиједити одговарајуће услове, тј. оспособити наставни кадар за примјену друштвених мрежа у настави. Морамо имати на уму да је мноштво њих нерасположено за промјене те да раде по устаљеном систему. Према томе, потребан је

већи број истраживања у овој области како би се детаљније анализирале васпитно-образовне могућности друштвених мрежа унутар савременог васпитно-образовног процеса.

МЕТОДОЛОГИЈА ИСТРАЖИВАЊА

Поред теоријског проучавања друштвених мрежа и медијског васпитања, те рефлексије друштвених мрежа на васпитно-образовни процес, потребно је конципирати методолошке основе истраживања. Свако емпиријско истраживање захтијева одређен методолошки оквир како би се испунили услови за валидност истраживачког рада.

Методолошки концепт истраживања обухвата неколико компоненти: формулисан проблем и предмет истраживања, одређен циљ и значај истраживања, наведене хипотезе, истраживачке методе, технике, инструменте, узорак и популацију истраживања, као и његову организацију и очекиване резултате. Све наведено важно је за успјешну реализацију истраживања, интерпретацију сакупљених података, те извођење закључака.

Проблем и предмет истраживања

На основу проучавања и анализе релевантне литературе која има додирне тачке са темом истраживања изабрали смо актуелан проблем. У данашње вријеме развој савремених медијских технологија достигао је висок ниво те омогућио настанак бројних друштвених мрежа. Друштвене мреже су саставни дио живота младих, па се због тога одређујемо да се у раду бавимо друштвеним мрежама у васпитно-образовном контексту.

Убрзани развој медијских технологија и друштвених мрежа наметнуо је потребу да се и друштвене мреже све више користе у васпитно-образовном процесу. На тај начин олакшана је комуникација међу ученицима, али и међу ученицима и наставницима. Друштвене мреже су заиста важан алат у области медијске комуникације, те омогућавају корисницима повезивање и размјену информација путем платформи преко којих иду текстуалне поруке, видео записи, сликовни формати (Primorac, Primorac Bilaver, 2022). Могућности које пружају друштвене мреже представљају својеврсну корист за осавремењавање васпитно-образовног процеса.

Обзиром да су ученици поред наставника најважнији фактори васпитања у школи, пожељно је испитати мишљења и ставове ученика о педагошким вриједностима

кориштења друштвених мрежа у основној школи. На тај начин можемо утврдити како ученици перципирају кориштење друштвених мрежа, те шта оне за њих представљају. Проблем истраживања су *друштвене мреже и васпитање у основној школи*. Предмет истраживања представља *идентификовање мишљења и ставова ученика о педагошким вриједностима кориштења друштвених мрежа у основној школи*.

Циљ и задаци истраживања

Након што је дефинисан предмет истраживања, дефинисан је и циљ истраживања, те су конкретизовани истраживачки задаци. Циљ истраживања је *испитати мишљења и ставове ученика о педагошким вриједностима кориштења друштвених мрежа у основној школи*. На основу дефинисаног циља конкретизовани су следећи задаци.

1. Идентификовати мишљења о заступљености друштвених мрежа код ученика старијих разреда основне школе у односу на њихова социо-педагошка обиљежја.
2. Испитати мишљења о доприносу друштвених мрежа васпитању и образовању ученика основне школе у односу на њихова социо-педагошка обиљежја.
3. Провјерити да ли се мишљења ученика старијих разреда основне школе о прекомјерној употреби друштвених мрежа те овисности о истим статистички значајно разликују у односу на њихова социо-педагошка обиљежја.
4. Утврдити да ли се мишљења ученика статистички значајно разликује о томе колико су свјесни временаведеног на друштвеним мрежама у односу на њихова социо-педагошка обиљежја.
5. Идентификовати да ли се ставови ученика о позитивној улози друштвених мрежа у васпитању статистички значајно разликују у односу на њихова социо-педагошка обиљежја.
6. Испитати да ли се ставови ученика о негативној улози друштвених мрежа у васпитању статистички значајно разликују у односу на њихова социо-педагошка обиљежја.
7. Утврдити да ли се ставови ученика о друштвеним мрежама и образовању статистички значајно разликују у односу на њихова социо-педагошка обиљежја.

8. Идентификовати да ли се ставови ученика о кориштењу друштвених мрежа статистички значајно разликују у односу на њихова социо-педагошка обиљежја.

Истраживачке хипотезе

У овом истраживању поставићемо једну општу и осам појединачних хипотеза.

Општа хипотеза:

Постоји статистички значајна разлика у мишљењу и ставовима ученика о педагошким вриједностима кориштења друштвених мрежа у основној школи у односу на њихова социо-педагошка обиљежја.

Појединачне хипотезе:

1. Постоји статистички значајна разлика у мишљењу ученика о друштвеним мрежама које најчешће користе с обзиром на њихова социо-педагошка обиљежја.
2. Могуће је да постоји статистички значајна разлика у мишљењу ученика о доприносу друштвених мрежа васпитању и образовању с обзиром на њихова социо-педагошка обиљежја.
3. Очекујемо да постоји статистички значајна разлика у мишљењу ученика о прекомјерној употреби друштвених мрежа те овисности о истим с обзиром на њихова социо-педагошка обиљежја.
4. Вјероватно је да постоји статистички значајна разлика у мишљењу ученика о томе колико су свјесни временаведеног на друштвеним мрежама с обзиром на њихова социо-педагошка обиљежја.
5. Вјероватно је да постоји статистички значајна разлика у ставовима ученика о позитивној улози друштвених мрежа у васпитању с обзиром на њихова социо-педагошка обиљежја.
6. Очекујемо да постоји статистички значајна разлика у ставовима ученика о негативној улози друштвених мрежа у васпитању с обзиром на њихова социо-педагошка обиљежја.
7. Постоји статистички значајна разлика у ставовима ученика о друштвеним мрежама и образовању с обзиром на њихова социо-педагошка обиљежја.
8. Не постоји статистички значајна разлика у ставовима ученика о кориштењу друштвених мрежа с обзиром на њихова социо-педагошка обиљежја.

Методе, технике и инструменти истраживања

За потребе истраживања кориштене су: *дескриптивна сервеј, метода и метода теоријске анализе и синтезе*. *Дескриптивна метода* подразумева прикупљање, обраду презентацију и интерпретацију добијених података, те извођење адекватних закључака (Банђур, Поткоњак, 1999). Ова метода указује на начине помоћу којих се добијени резултати могу употребити с циљем унапређивања васпитно-образовне праксе.

Метода теоријске анализе и синтезе је кориштена јер у литератури постоји одређени обим сазнања о дефинисаном проблему. За правилну примјену *методе теоријске анализе и синтезе* потребно је знати услове њене примјене те поступак примјене (Knežević Florić, Ninković, 2012). Помоћу ове методе упознали смо се са појмом друштвених мрежа, тј. како ученици перципирају кориштење друштвених мрежа, те дошли до сазнања које су педагошке вриједности кориштења друштвених мрежа.

У раду смо користили технике *анкетирања и скалирања*. *Анкета или упитник* је техника помоћу које прикупљамо потребне податке (Муџић, 1977). Анкетирањем смо дошли до података о мишљењима анкетираних особа тј. испитаника. На основу ове технике испитали смо мишљења ученика о педагошким вриједностима кориштења друштвених мрежа у основној школи.

Скалирање је истраживачка техника помоћу које су за потребе нашег рада прикупљени ставови испитаника (Fajgelj, 2007). Конкретно у нашем раду техником *скалирања* испитани су ставови ученика о педагошким вриједностима кориштења друштвених мрежа у основној школи.

За истраживање су кориштена два инструмента: *Упитник о педагошким вриједностима кориштења друштвених мрежа у основној школи – УПВДМ* који се састоји од 20 питања и скалер *Ставови о педагошким вриједностима друштвених мрежа – СПВДМ* састављен од 80 тврдњи. Укупна релијабилност скалера износи $\alpha=0,92$ што говори о високој поузданости скала. Скала се састоји од четири субскеле који имају по 20 тврдњи.

Прва субскала *Позитивна улога друштвених мрежа у васпитању* има релијабилност $\alpha=0,83$, друга субскала *Негативна улога друштвених мрежа у*

васпитању има релијабилност $\alpha=0,83$. Трећа субскала *Друштвене мреже и образовање* има релијабилност $\alpha=0,90$ док четврта субскала има релијабилност $\alpha=0,76$. Важно је напоменути да су оба инструмента примијењена анонимно, у нади и потреби добијања што објективнијих одговора испитаника и с циљем што боље синтезе закључака који би у коначници имали одговарајућу вриједност.

Значај истраживања

Проучавање и истраживање друштвених мрежа у области васпитања и образовања истиче значај и важност једног оваквог истраживања чији резултати могу допринијети унапређивању васпитања и образовања, те друштва у цјелини. Отуда се са оправдањем може говорити о његовом теоријском, практичном и друштвеном значају.

Теоријски значај истраживања огледа се у томе што детаљном анализом педагошких вриједности кориштења друштвених мрежа, њихове улоге, те позитивних и негативних импликација на васпитање и образовање олакшавамо приступ овом проблему у будућности. Резултати истраживања доприносе богаћењу теоријских сазнања карактеристичних за ову област.

Практични значај се односи на чињеницу да добијени резултати истраживања могу мотивисати просвјетне раднике да се радикалније посвете мијењању и унапређивању процеса образовања уступајући мјесто друштвеним мрежама при реализацији васпитно-образовног процеса.

Друштвени значај се односи на то да се помоћу добијених резултата истраживања утиче на свијест друштвене заједнице како би се лакше уочиле вриједности и значај употребе друштвених мрежа у васпитно-образовном процесу. Битно је да школа и њено руководство препозна потребу да се иде у корак са временом те да савремене технологије и друштвене мреже постану саставни дио васпитно-образовног процеса.

Узорак и популација истраживања

Истраживањем смо обухватили 280 испитаника, односно популацију ученика седмог, осмог и деветог разреда основне школе који наставу похађају у основним школама са подручја општине Шамац. Како бисмо прикупили одговарајући узорак истраживање смо спровели у четири основне школе: ЈУ ОШ „Горња Слатина” у Горњој Слатини, ЈУ ОШ „Србија” у Црквини, ЈУ ОШ „Обудовац” у Обудовцу и ЈУ ОШ „Шамац” у Шамцу.

Узорак у овом истраживању је пригодан, обзиром да смо бирали школе и одговарајућа одјељења. Школе су биране према могућностима истраживача. Истраживање је реализовано крајем марта и почетком априла 2024. године, тј. у другом полугодишту школске 2023/24. године. Ученике шестог разреда нисмо уврштавали у узорак због сумње на немогућност добијања релевантних одговора за наше истраживање. У *Табели 1.* приказана је структура узорка у односу на пол.

Табела 1.

Структура узорка

у односу на пол

Пол	N	%
Мушко	133	47,5
Женско	147	52,5
Укупно	280	100

Структура узорка у односу на пол ученика показује да је истраживањем обухваћено 133 ученика или 47,5% и 147 ученица или 52,5%. У *Табели 2.* приказујемо структуру узорка у односу на разред.

Табела 2.

Структура узорка

у односу на разред

Разред	N	%
Седми	82	29,3
Осми	96	34,3
Девети	102	36,4
Укупно	280	100

Подаци у Табели 2. показују да је у истраживању учествовало 82 ученика седмог разреда или 29,3 %, 96 ученика осмог разреда или 34,3% и 102 ученика деветог разреда што процентуално износи 36,4%. У Табели 3. приказујемо структуру узорка у односу на школски успјех ученика.

Табела 3.

Структура узорка у односу
на школски успјех

Разред	N	%
Одличан	75	26,8
Врлодобар	108	38,6
Добар	97	34,6
Укупно	280	100

На основу података приказаних у Табели 3. уочавамо да у узорку имамо одличних ученика 75 или 26,8%, 108 врло добрих или 38,6%, и 97 добрих ученика или 34,6%. У Табели 4. представљамо структуру узорка у односу на мјесто становања.

Табела 4.

Структура узорка у односу
на мјесто становања

Мјесто	N	%
Село	193	68,9
Град	87	31,1
Укупно	280	100

На основу претходно приказане табеле видимо да на селу живи 193 испитаника или 68,9%, док у граду живи 87 испитаника што процентуално износи 31,1%. У Табели 5. приказаћемо структуру узорка према запослености родитеља

Табела 5.

Структура узорка у односу
на запосленост родитеља

Запосленост родитеља	N	%
Запослен један родитељ	88	31,4
Запослена оба родитеља	142	50,7
Незапослена оба родитеља	70	17,9
Укупно	280	100

Према подацима приказаним у *Табели 5.* видимо да је 88 ученика или 31,4% код којих је запослен само један родитељ, 142 ученика или 50,7% код којих су запослена оба родитеља, док је 70 ученика или 17,9% код којих су незапослена оба родитеља. У *Табели 6.* приказана је структура ученика у односу на приступ интернету.

Табела 6.

Структура узорка у односу
на приступ интернету

Приступ интернету	N	%
Неограничен	203	72,5
Ограничен	77	27,5
Укупно	280	100

Приказани подаци у *Табели 6.* показују да 203 испитаника што процентуално износи 72,5% имају неограничен приступ интернету, док њих 77 или 27,5% имају ограничен приступ интернету, тј неколико сати дневно.

Организација и ток истраживања

Истраживање је реализовано крајем марта и почетком априла 2024. године, у току другог полугодишта школске 2023/2024. године. Прва фаза подразумијевала је припрему за истраживање, проучавање адекватне литературе, те конструисање одговарајућих мјерних инструмената. Наредна фаза у овом истраживању односила се на прикупљање података у четири основне школе са подручја општине Шамац. Сарадња са педагозима и директорима поменутих школа омогућила је да се истраживање успјешно спроведе у планираном року.

Приликом овог истраживања кориштени су одговарајући инструменти (види прилог). Истраживање је реализовано на начин да је истраживач отишао у сваку школу лично са припремљеним материјалом (инструментима). Прије него што су ученици започели са попуњавањем инструмената истраживач је дао кратка упутства како би испитаници дали одговарајуће одговоре који су у складу са њиховом процјеном о датим тврдњама и постављеним питањима.

Након прикупљања података на ред је дошла статистичка обрада података у складу са циљем и задацима овог истраживања. Послије статистичке обраде података на ред је дошла анализа и интерпретација добијених резултата.

Статистички поступци у истраживању

Статистичка обрада података извршена је примјеном пакета *SPSS 20.0 for Windows* при чему смо израчунавали фреквенцију и проценте, аритметичке средине (M) и стандардну девијацију (SD), значајност разлика аритметичких средина (t - омјер), хи – квадрат (χ^2) те Пирсонов коефицијент корелације (r) (Bogojević, 2007). Наведене поступке користили смо због одређивања метријских карактеристика инструмената који су употријебљени у истраживању, те у обради прикупљених података насталих провјеравањем дефинисаних хипотеза.

АНАЛИЗА И ИНТЕРПРЕТАЦИЈА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА

Васпитање и образовање не можемо посматрати издвојено из друштва у коме живимо. Оно представља темељ друштва и због тога га треба непрестано унапређивати. Према томе, васпитно-образовне установе и институције треба да континуирано дјелују, иду у корак са временом, улажу у наставни кадар, те омогућавају развој компетенција за извођење наставе у савременом образовном процесу.

Промјене које се дешавају у друштву, не заобилазе ни школу као васпитно-образовну установу, јер свака друштвена промјена пропорционално утиче на сваки сегмент друштва. Васпитање и образовање сматрамо важним како за дјецу и омладину, тако и за одрасле. Важно је да се васпитање и образовање заснива на употреби савремених техничко-технолошких достигнућа, те вишесмјерној комуникацији и активној улози учесника у васпитно-образовном процесу. Тиме подстичемо мотивацију, задовољство, сарадничко учење те боље исходе учења.

Истраживања у области позиције друштвених мрежа у васпитању и образовању код нас су ријетка. Свако истраживање у овом подручју може допринијети лакшем разумијевању и указивању на значај употребе друштвених мрежа у васпитању и образовању и њиховој апликативној вриједности за васпитно-образовни процес. Сматрамо да резултати овог истраживања представљају скроман допринос и иницијативу за нова истраживања педагошких вриједности кориштења друштвених мрежа у школи.

Најчешће кориштена друштвена мрежа у односу на социо-педагошка обиљежја

Друштвене мреже су постале неизоставањ дио свакодневног живота ученика. У оквиру овог поднасловa ћемо видјети које друштвене мреже ученици најчешће користе у односу на њихова социо-педагошка обиљежја. Подаци у наредној табели приказују параметре о најчешће коришћеним друштвеним мрежама у односу на пол.

Табела 7.

Најчешће кориштење друштвене мреже у односу на пол

Друштвене мреже	Пол		χ^2	df	Sig.
	Мушки	Женски			
Фејсбук	3	1			
Инстаграм	62	85			
Тикток	30	33			
Снепчет	3	8			
Вацап	2	4			
Вибер	23	8			
Све наведено	10	8			
Укупно	133	147	14,50	6	0,25

У Табели 7. су приказани подаци о томе коју друштвену мрежу ученици најчешће користе у односу на пол. Најчешће кориштена друштвена мрежа код оба пола је Инстаграм, а затим Тик-ток. Фејсбук је најмање кориштена друштвена мрежа. На основу статистичких показатеља ($\chi^2=14,50$, $df=6$ и $Sig.=25$) видимо да између најчешће коришћених друштвених мрежа у односу на пол не постоји статистички значајна разлика. У Табели 8. приказаћемо показатеље о најчешће коришћеним друштвеним мрежама у односу на разред.

Табела 8.

Најчешће кориштење друштвене мреже у односу на разред

Друштвене мреже	Разред			χ^2	df	Sig.
	VII	VIII	IX			
Фејсбук	1	0	3			
Инстаграм	36	54	57			
Тикток	17	18	28			
Снепчет	9	2	0			
Вацап	0	1	5			
Вибер	16	13	2			
Све наведено	3	8	7			
Укупно	82	96	102	42,62	12	0,01**

**Ниво значајности 0,01

У претходној табели приказани су подаци о томе коју друштвену мрежу ученици најчешће користе у односу на разред. Друштвена мрежа коју најчешће користе ученици сва три разреда је Инстаграм, затим Тик-ток и мањим дијелом Вибер. Међу овом популацијом Фејсбук је најмање кориштена друштвена мрежа. Према статистичким показатељима ($\chi^2=46,62$, $df=12$ и $Sig.=0,01$) уочавамо статистички значајну разлику на нивоу статистичке значајности 0,01 када је у питању кориштење друштвених мрежа у односу на разред. У наредној табели приказаћемо најчешће кориштене друштвене мреже у односу на школски успјех.

Табела 9.

Најчешће кориштене друштвене мреже у односу на школски успјех

Друштвене мреже	Успјех			χ^2	df	Sig.
	Одличан	Врло добар	Добар			
Фејсбук	2	2	0			
Инстаграм	41	61	45			
Тикток	12	21	30			
Снепчет	3	5	3			
Вацап	4	2	0			
Вибер	11	8	12			
Све наведено	2	9	7			
Укупно	75	108	97	19,01	12	0,08

У Табели 9. налазе се подаци о најчешће кориштеним друштвеним мрежама у односу на школски успјех ученика. Ученици највише користе Инстаграм и Тик-ток, док

је употреба Фејсбука слабо заступљена. Статистички показатељи ($\chi^2=19,01$, $df=12$ и $Sig.=0,08$) указују да не постоји статистички значајна разлика између најчешће кориштених друштвених мрежа и школског успјеха ученика. Помоћу *Табеле 10.* приказујемо параметре о најчешће кориштеним друштвеним мрежама у односу на мјесто становања.

Табела 10.

Најчешће кориштене друштвене мреже у односу на мјесто становања

Друштвене мреже	Мјесто становања		χ^2	df	Sig.
	Село	Град			
Фејсбук	3	1			
Инстаграм	103	44			
Тикток	44	19			
Снепчет	6	5			
Вацап	6	0			
Вибер	17	14			
Све наведено	14	4			
Укупно	193	87	7,48	6	0,28

Подаци у *Табели 10.* представљају најчешће кориштене друштвене мреже у односу на мјесто становања ученика. Најзаступљенија друштвена мрежа је Инстаграм и Тик-ток. Дио ученика користи и Вибер док се Фејсбук најмање користи. Статистички показатељи ($\chi^2=7,48$, $df=6$ и $Sig.=0,28$) говоре да не постоји статистички значајна разлика између најчешће кориштених друштвених мрежа у односу мјесто становања ученика. На основу *Табеле 11.* приказујемо податке о најчешће кориштеним друштвеним мрежама у односу на запосленост родитеља.

Табела 11.

Најчешће кориштене друштвене мреже у односу запосленост родитеља

Друштвене мреже	Запосленост родитеља			χ^2	df	Sig.
	Запослен један	Запослена оба	Незапослена оба			
Фејсбук	0	1	3			
Инстаграм	46	75	26			
Тикток	23	30	10			
Снепчет	3	7	1			
Вацап	1	1	4			
Вибер	10	19	2			
Све наведено	5	9	4			
Укупно	88	142	50	23,78	12	0,02*

*Ниво значајности 0,05

У претходној табели приказани су подаци о најчешће кориштеним друштвеним мрежама у односу на запосленост родитеља. Најзаступљенија друштвена мрежа је Инстаграм, затим Тик-ток, мањим дијелом Вибер, док се Фејсбук врло ријетко користи. Према статистичким подацима ($\chi^2=23,78$, $df=12$ и $Sig.=0,02$) евидентно је да постоји статистички значајна разлика на нивоу статистичке значајности 0,05 између најчешће кориштених друштвених мрежа у односу на запосленост родитеља. У наредној табели приказаћемо најчешће кориштене друштвене мреже у односу на приступ интернету.

Табела 12.

Најчешће кориштене друштвене мреже у односу на приступ интернету

Друштвене мреже	Приступ интернету		χ^2	df	Sig.
	Неограничен	Ограничен			
Фејсбук	2	2			
Инстаграм	112	35			
Тикток	50	13			
Снепчет	6	5			
Вацап	5	1			
Вибер	14	17			
Све наведено	14	4			
Укупно	203	77	17,51	6	0,01**

**Ниво значајности 0,01

Подаци у Табели 12. показују коју друштвену мрежу ученици најчешће користе у односу на приступ интернету. На основу приказаних података уочавамо да је

најзаступљенија друштвена мрежа Инстаграм, потом Тик-ток. Мањи број ученика користи Вибер, док је Фејсбук друштвена мрежа која се најмање користи. Статистички показатељи ($\chi^2=17,51$, $df=6$, и $Sig.=6$) говоре да постоји статистички значајна разлика између најчешће коришћених друштвених мрежа у односу на приступ интернету на нивоу статистичке значајности 0,01.

Сазнање да постоји статистички значајна разлика између најчешће коришћених друштвених мрежа у односу на разред, школски успјех те запосленост родитеља није изненађујућа. Бројни су разлози за то, па ћемо издвојити неке од њих.

Ученици испитиваних разреда различито перципирају кориштење друштвених мрежа, па је нормално да ће ученици деветог разреда имати другачији поглед на кориштење друштвених мрежа у односу на ученике седмог и осмог разреда. Када је у питању школски успјех, реално је за очекивати да ће одлични ученици имати другачији приступ при употреби друштвених мрежа у односу на врлодобре и добре ученике.

Прва помоћна хипотеза гласи да постоји статистички значајна разлика у мишљењу ученика о друштвеним мрежама које најчешће користе с обзиром на њихова социо-педагошка обиљежја. На основу статистичких показатеља до којих смо дошли можемо констатовати да је прва помоћна хипотеза половично потврђена.

Допринос друштвених мрежа васпитању и образовању у односу на социо-педагошка обиљежја

Анализа доприноса друштвених мрежа васпитању и образовању кроз призму социо-педагошких обиљежја погодна је за обликовање стратегија које су у служби свекупног развоја ученика. Помоћу *Табеле 13*. приказујемо показатеље о мишљењу ученика при доприносу друштвених мрежа васпитању и образовању.

Табела 13.

Допринос друштвених мрежа васпитању и образовању у основној школи у односу на пол

Допринос друштвених мрежа у васпитању и образовању	Пол		χ^2	df	Sig.
	Мушки	Женски			
Олакшана комуникација	57	77			
Реализација наставе на даљину	21	27			
Развој вјештина	17	13			
Све наведено	38	30			
Укупно	133	147	4,52	3	0,21

На основу претходне табеле приказани су подаци о доприносу друштвених мрежа васпитању и образовању у основној школи у односу на пол ученика. Оба пола сматрају да друштвене мреже олакшавају комуникацију. Мањи број испитаника сматра да су погодне за реализацију наставе на даљину, те развој вјештина. На основу статистичких показатеља ($\chi^2=4,52$, $df=3$ и $Sig.=0,21$) видимо да не постоји статистички значајна разлика између доприноса друштвених мрежа васпитању и образовању у односу на пол ученика. У сљедећој табели приказани су параметри о доприносу друштвених мрежа васпитању и образовању у односу на разред.

Табела 14.

Допринос друштвених мрежа васпитању и образовању у основној школи у односу на разред

Допринос друштвених мрежа у васпитању и образовању	Разред			χ^2	df	Sig.
	VII	VIII	IX			
Олакшана комуникација	39	53	42			
Реализација наставе на даљину	18	14	16			
Развој вјештина	9	6	15			
Све наведено	16	23	29			
Укупно	82	96	102	8,44	6	0,21

Подаци у Табели 14. говоре о доприносу друштвених мрежа васпитању и образовању у основној школи у односу на разред који ученици похађају. На основу приказаних података примјећујемо да највише ученика сва три разреда сматра да је допринос друштвених мрежа у васпитању и образовању видљив кроз олакшану комуникацију. Друштвене мреже су мање погодне за развој одређених вјештина, док

дио ученика сматра да могу послужити за реализацију наставе на даљину. Статистички показатељи ($\chi^2=8,44$, $df=6$ и $Sig.=0,21$) не указују на постојање статистички значајне разлике између доприноса друштвених мрежа васпитању и образовању у основној школи у односу на разред који ученици похађају. У *Табели 15.* представљамо показатеље о доприносу друштвених мрежа васпитању и образовању у основној школи у односу на школски успјех.

Табела 15.

Допринос друштвених мрежа васпитању и образовању у основној школи у односу на школски успјех

Допринос друштвених мрежа у васпитању и образовању	Успјех			χ^2	df	Sig.
	Одличан	Врло добар	Добар			
Олакшана комуникација	36	56	42	4,45	6	0,62
Реализација наставе на даљину	15	19	14			
Развој вјештина	6	10	14			
Све наведено	18	23	27			
Укупно	75	108	97			

На основу *Табеле 15.* приказани су подаци о доприносу друштвених мрежа васпитању у основној школи у односу на школски успјех. Већина одличних, врлодобрих и добрих ученика сматра да друштвене мреже доприносе олакшаној комуникацији, развоју вјештина не доприносе значајно, те могу послужити за реализације наставе на даљину. Уважавајући статистичке показатеље ($\chi^2=4,45$, $df=6$ и $Sig.=0,62$) закључујемо да не постоји статистички значајна разлика између доприноса друштвених мрежа васпитању и образовању у основној школи у односу на разред који ученици похађају. У *Табели 16.* приказаћемо податке о мишљењу ученика о доприносу друштвених мрежа васпитању и образовању у односу на мјесто становања.

Табела 16.

Допринос друштвених мрежа васпитању и образовању
у основној школи у односу на мјесто становања

Допринос друштвених мрежа у васпитању и образовању	Мјесто становања		χ^2	df	Sig.
	Село	Град			
Олакшана комуникација	86	48			
Реализација наставе на даљину	31	17			
Развој вјештина	21	9			
Све наведено	55	13			
Укупно	193	87	6,40	3	0,09

У претходно приказаној табели имамо податке о доприносу друштвених мрежа васпитању и образовању у основној школи у односу на мјесто становања. Највећи број ученика независно од мјеста становања сматра да друштвене мреже доприносе васпитању и образовању кроз олакшану комуникацију између наставника и ученика. Дио ученика сматра да друштвене мреже омогућавају реализацију наставе на даљину. Мањи број ученика сматра да доприносе развоју одређених вјештина. На основу статистичких показатеља ($\chi^2=6,40$, $df=3$, и $Sig.=0,09$) закључујемо да нема статистички значајне разлике између доприноса друштвених мрежа васпитању и образовању у основној школи у односу на мјесто становања. У наредној табели приказани су показатељи о доприносу друштвених мрежа васпитању и образовању у односу на запосленост родитеља.

Табела 17.

Допринос друштвених мрежа васпитању и образовању
у основној школи у односу на запосленост родитеља

Допринос друштвених мрежа у васпитању и образовању	Запосленост родитеља			χ^2	df	Sig.
	Запослена оба	Запослен један	Незапослена оба			
Олакшана комуникација	40	79	15			
Реализација наставе на даљину	17	24	7			
Развој вјештина	10	15	5			
Све наведено	21	24	23			
Укупно	88	142	50	18,73	6	0,01**

****Ниво значајности 0,01**

Подаци који су приказани у *Табели 17.* говоре о доприносу друштвених мрежа васпитању и образовању у основној школи у односу на запосленост родитеља. Већина ученика допринос друштвених мрежа васпитању и образовању увиђа кроз олакшану комуникацију ученика и наставника, док развој одређених вјештина мањи број ученика перципира као допринос друштвених мрежа васпитању и образовању. Према статистичким показатељима ($\chi^2=18,73$, $df=6$, и $Sig.=0,01$) видимо да на нивоу статистичке значајности 0,01 постоји статистички значајна разлике између доприноса друштвених мрежа васпитању и образовању у односу на запосленост родитеља. У *Табели 18.* приказујемо податке о доприносу друштвених мрежа васпитању и образовању у односу на приступ интернету.

Табела 18.

Допринос друштвених мрежа васпитању и образовању у основној школи у односу на приступ интернету

Допринос друштвених мрежа у васпитању и образовању	Приступ интернету		χ^2	df	Sig.
	Неограничен	Ограничен			
Олакшана комуникација	95	39			
Реализација наставе на даљину	31	17			
Развој вјештина	25	5			
Све наведено	52	16			
Укупно	203	77	3,40	3	0,27

У *Табели 18.* представљени су подаци о доприносу друштвених мрежа васпитању и образовању у основној школи у односу на приступ интернету. Већина испитаника доживљава допринос друштвених мрежа васпитању и образовању путем олакшане комуникације између ученика и наставника. Мањи број испитаника сматра друштвене мреже као корисне за развој вјештина. Један број испитаника доживљава друштвене мреже као алат за реализацију наставе на даљину. Помоћу статистичких показатеља ($\chi^2=3,40$, $df=3$ и $Sig.=0,27$) уочавамо да између доприноса друштвених мрежа васпитању и образовању у основној школи у односу на приступ интернету не постоји статистички значајна разлика.

На питање Медијска писменост може се развијати активним укључивањем друштвених мрежа у наставу било је највише одговора гдје су се ученици изјаснили да нису сигурни. На основу статистичких показатеља ($\chi^2=12,73$, $df=6$ и $Sig.=0,01$) утврђено је да постоји статистички значајна разлика између мишљења ученика о развоју медијске писмености активним укључивањем друштвених мрежа у наставу у односу на приступ интернету на нивоу статистичке значајности 0,01. Дакле, ученици који имају неограничен интернет увиђају боље предности друштвених мрежа и њихове потенцијале, у односу на ученике који имају ограничен приступ интернету на неколико сати у току дана. Статистички показатељи ($\chi^2=1,52$, $df=2$ и $Sig.=0,25$) за пол, ($\chi^2=4,81$, $df=4$ и $Sig.=0,31$) за разред, ($\chi^2=4,64$, $df=4$ и $Sig.=0,32$) за школски успјех, ($\chi^2=1,27$, $df=2$ и $Sig.=0,52$) за мјесто становања и ($\chi^2=2,93$, $df=4$ и $Sig.=0,57$) за запосленост родитеља говоре да не постоји статистички значајна разлика између мишљења ученика о развоју медијске писмености активним укључивањем друштвених мрежа у наставу у односу на претходно наведене варијабле.

Одговори испитаника на питање Кориштење друштвених мрежа у основној школи пожељно је за школско учење су углавном неутрални, па је већина ученика одговорила да нису сигурни. Статистички показатељи ($\chi^2=7,52$, $df=2$ и $Sig.=0,05$) говоре да постоји статистички значајна разлика између мишљења ученика о кориштењу друштвених мрежа у сврху школског учења у односу на пол на нивоу статистичке значајности 0,05, и у односу на приступ интернету о чему говоре статистички показатељи ($\chi^2=13,52$, $df=2$ и $Sig.=0,01$) на нивоу статистичке значајности 0,01. Статистички показатељи ($\chi^2=4,81$, $df=4$ и $Sig.=0,31$) за разред, ($\chi^2=4,66$, $df=4$ и $Sig.=0,33$) за школски успјех, ($\chi^2=1,27$, $df=2$ и $Sig.=0,53$) за мјесто становања и ($\chi^2=2,93$, $df=4$ и $Sig.=0,57$) за запосленост родитеља говоре да не постоји статистички значајна разлика између мишљења ученика о кориштењу друштвених мрежа у односу на претходно наведене варијабле.

Када су у питању одговори испитаника на питање Вријеме проведено на друштвеним мрежама доприноси медијској писмености највише је оних који су одговорили да се слажу са тим. Статистички показатељи ($\chi^2=0,43$, $df=1$ и $Sig.=0,84$) за пол, ($\chi^2=1,96$, $df=2$ и $Sig.=0,38$) за разред, ($\chi^2=1,57$, $df=2$ и $Sig.=0,47$) за школски успјех, ($\chi^2=3,75$, $df=1$ и $Sig.=0,62$) за мјесто становања, ($\chi^2=1,86$, $df=2$ и $Sig.=0,40$) за запосленост родитеља, и ($\chi^2=0,30$, $df=1$ и $Sig.=0,59$) за приступ интернету говоре да не постоји статистички значајна разлика између мишљења ученика о томе да вријеме

provedeno na друштвеним мрежама доприноси медијској писмености у односу на социо-педагошка обиљежја ученика.

На питање Друштвене мреже обликују свакодневни живот већина испитаника је дала одговор понекад. Статистички показатељи ($\chi^2=0,42$, $df=3$ и $Sig.=0,94$) за пол, ($\chi^2=10,12$, $df=6$ и $Sig.=0,12$) за разред, ($\chi^2=3,78$, $df=6$ и $Sig.=0,71$) за школски успјех, ($\chi^2=7,68$, $df=3$ и $Sig.=0,53$) за мјесто становања, ($\chi^2=11,40$, $df=6$ и $Sig.=0,77$) за запосленост родитеља, и ($\chi^2=2,98$, $df=3$ и $Sig.=0,39$) за приступ интернету говоре да не постоји статистички значајна разлика између мишљења ученика о томе како друштвене мреже обликују свакодневни живот у односу на социо-педагошка обиљежја.

Постојање статистички значајне разлике између доприноса друштвених мрежа васпитању и образовању у основној школи у односу на запосленост родитеља указује на то да ученици различито перципирају допринос друштвених мрежа васпитању и образовању.

Друга помоћна хипотеза гласи да је могуће да постоји статистички значајна разлика у мишљењу ученика о доприносу друштвених мрежа васпитању и образовању с обзиром на њихова социо-педагошка обиљежја. Уз помоћ статистичких показатеља који су приказани у табелама можемо констатовати да је друга помоћна хипотеза мањим дијелом потврђена.

Прекомјерно кориштење и овисност о друштвеним мрежама у односу на социо-педагошка обиљежја ученика

Прекомјерно кориштење и овисност о друштвеним мрежама утиче на ученике те мијења њихове обрасце понашања, комуникације и учења. Разумијевање одраза друштвених мрежа на личност ученика кључно је за развој ефикасних педагошких приступа за очување менталног здравља те подстицања здравих навика. Помоћу *Табеле 19.* приказујемо параметре о прекомјерном кориштењу и овисности о друштвеним мрежама у односу на пол.

Табела 19.

Прекомјерно кориштење и овисност о друштвеним мрежама у односу на пол

Прекомјерно кориштење и овисност о друштвеним мрежама	Пол		χ^2	df	Sig.
	Мушки	Женски			
Апсолутно се слажем	38	40			
Нисам сигуран/на	83	96			
Никако се не слажем	12	11			
Укупно	133	147	0,34	2	0,84

У претходно приказаној табели налазе се подаци који говоре о прекомјерном кориштењу и овисности о друштвеним мрежама у односу на пол. Испитаници оба пола имају приближно једнако мишљење те нису сигурни да ли прекомјерно кориштење друштвених мрежа изазива овисност о истим. Мањи број испитаника се не слаже са тиме да друштвене мреже изазивају овисност о друштвеним мрежама. Слично је мишљење код испитаника оба пола када је у питању слагање са тиме да прекомјерна употреба друштвених мрежа изазива овисност о истим. Према статистичким показатељима ($\chi^2=0,34$, $df=2$ и $Sig.=0,84$) између прекомјерног кориштења друштвених мрежа и овисности о истим у односу на пол не постоји статистички значајна разлика. У Табели 20. представимо показатеље о прекомјерном кориштењу и овисности о друштвеним мрежама у односу на разред.

Табела 20.

Прекомјерно кориштење и овисност о друштвеним мрежама у односу на разред

Прекомјерно кориштење и овисност о друштвеним мрежама	Разред			χ^2	df	Sig.
	VII	VIII	IX			
Апсолутно се слажем	26	26	26			
Нисам сигуран/на	48	59	72			
Никако се не слажем	8	11	4			
Укупно	82	96	102	5,6	4	0,23

У Табели 20. налазе се подаци о прекомјерном кориштењу и овисности о друштвеним мрежама у односу на разред. Овдје имамо специфичну ситуацију гдје ученици седмог, осмог и деветог разреда имају подједнако мишљење о прекомјерном кориштењу и овисности о друштвеним мрежама. Већина испитаника нису сигурни по

овом питању, док мњи број њих се не слаже са тиме да прекомјерно кориштење изазива овисност о друштвеним мрежама. Према статистичким показатељима који су приказани у табели ($\chi^2=5,4$, $df=4$ и $Sig.=0,23$) између прекомјерне употребе и овисности о друштвеним мрежама не постоји статистички значајна разлика.

Табела 21.

Прекомјерно кориштење и овисност о друштвеним мрежама у односу на успјех

Прекомјерно кориштење и овисност о друштвеним мрежама	Успјех			χ^2	df	Sig.
	Одличан	Врло добар	Добар			
Апсолутно се слажем	15	37	26			
Нисам сигуран/на	56	62	61			
Никако се не слажем	4	9	10			
Укупно	75	108	97	6,66	4	0,15

Помоћу претходне табеле приказани су подаци који говоре о прекомјерном кориштењу и овисности о друштвеним мрежама у односу на успјех ученика. Већина испитаника независно од разреда који похађају има неутрално мишљење по овом питању. Дио њих се слаже са тиме да прекомјерна употреба доприноси зависности о друштвеним мрежама, док се мали број испитаника не слаже са истим. На основу статистичких показатеља ($\chi^2=6,66$, $df=4$ и $Sig.=0,15$) видимо да између прекомјерне употребе и овисности о друштвеним мрежама у односу на успјех ученика не постоји статистички значајна разлика. У наредној табели приказујемо параметре о мишљењу ученика о прекомјерном кориштењу и овисности о друштвеним мрежама у односу на мјесто становања.

Табела 22.

Прекомјерно кориштење и овисност о друштвеним мрежама у односу на мјесто становања

Прекомјерно кориштење и овисност о друштвеним мрежама	Мјесто становања		χ^2	df	Sig.
	Село	Град			
Апсолутно се слажем	56	22			
Нисам сигуран/на	122	57			
Никако се не слажем	15	8			
Укупно	193	87	0,5	2	0,78

У претходној табели приказани су подаци о прекомјерном кориштењу и овисности о друштвеним мрежама у односу на мјесто становања ученика. Мали број испитаника се не слаже да друштвене мреже изазивају овисност. Највише је испитаника који имају неутрално мишљење по овом питању, док се одређен број испитаника слаже да прекомјерна употреба друштвених мрежа утиче на овисност о истим. Уз помоћ статистичких показатеља ($\chi^2=0,5$, $df=2$, $Sig.=0,78$) уочавамо да између прекомјерне употребе и овисности о друштвеним мрежама у односу на мјесто становања не постоји статистички значајна разлика. На основу *Табеле 23.* представљени су показатељи о прекомјерном кориштењу и овисности о друштвеним мрежама у односу на запосленост родитеља.

Табела 23.

Прекомјерно кориштење и овисност о друштвеним мрежама у односу на запосленост родитеља

Прекомјерно кориштење и овисност о друштвеним мрежама	Запосленост родитеља			χ^2	df	Sig.
	Запослен један	Запослена оба	Незапослена оба			
Апсолутно се слажем	27	36	15			
Нисам сигуран/на	51	96	32			
Никако се не слажем	10	10	3			
Укупно	88	142	50	3,04	4	0,55

На основу *Табеле 23.* приказани су подаци о прекомјерном кориштењу и овисности о друштвеним мрежама у односу на запосленост родитеља. Већина испитаника није сигурна да ли прекомјерно кориштење друштвених мрежа ствара овисност о истим. Значајан број испитаника (трећина) се слаже да прекомјерно кориштење изазива овисност. На основу статистичких показатеља ($\chi^2=3,04$, $df=4$ и $Sig.=0,55$) можемо констатовати да између прекомјерног кориштења и овисности о друштвеним мрежама у односу на запосленост родитеља не постоји статистички значајна разлика. У *Табели 24.* представимо параметре о прекомјерном кориштењу друштвених мрежа у односу на приступ интернету.

Табела 24.

Прекомјерно кориштење и овисност о друштвеним мрежама
у односу на приступ интернету

Прекомјерно кориштење и овисност о друштвеним мрежама	Приступ интернету		χ^2	df	Sig.
	Неограничен	Ограничен			
Апсолутно се слажем	67	11			
Нисам сигуран/на	124	55			
Никако се не слажем	12	11			
Укупно	203	77	12,72	2	0,01**

**Ниво значајности 0,01

У Табели 24. приказани су подаци о прекомјерном кориштењу и овисности о друштвеним мрежама у односу на приступ интернету. Испитаници који имају неограничен приступ интернету различито перципирају прекомјерно кориштење и овисност о друштвеним мрежама у односу на испитанике који имају ограничен приступ. Према статистичким показатељима ($\chi^2=12,72$, $df=2$ и $Sig.=0,01$) видимо да између прекомјерног кориштења и овисности о друштвеним мрежама у односу на приступ интернету постоји статистички значајна разлика на нивоу статистичке значајности 0,01.

Одговори испитаника на питање *Потенцијалне опасности употребе друштвених мрежа у основној школи могу се превазићи* су већином потврдни. Статистички показатељи ($\chi^2=0,43$, $df=1$ и $Sig.=0,83$) за пол, ($\chi^2=1,96$, $df=1$ и $Sig.=0,37$) за разред, ($\chi^2=1,56$ $df=2$ и $Sig.=0,46$) за школски успјех, ($\chi^2=3,74$ $df=1$ и $Sig.=0,62$) за мјесто становања, ($\chi^2=1,86$ $df=2$ и $Sig.=0,39$) за запосленост родитеља, и ($\chi^2=0,29$, $df=1$ и $Sig.=0,58$) за приступ интернету показују да не постоји статистички значајна разлика између мишљења ученика о потенцијалним опасностима употребе друштвених мрежа и превазилажењу истих односу на социо-педагошка обиљежја ученика.

Највише испитаника на питање *При процесу учења користим друштвене мреже* дало је одговор *не*. Статистички показатељи ($\chi^2=2,19$, $df=2$ и $Sig.=0,33$) за пол, ($\chi^2=4,12$, $df=4$ и $Sig.=0,37$) за школски успјех, ($\chi^2=0,51$, $df=2$ и $Sig.=0,77$) за мјесто становања, ($\chi^2=4,90$, $df=2$ и $Sig.=0,86$) за приступ интернету не постоји статистички значајна разлика, док за разред ($\chi^2=15,84$, $df=4$ и $Sig.=0,01$) постоји статистички значајна разлика између мишљења ученика о кориштењу друштвених мрежа за учење у односу на разред на нивоу статистичке значајности 0,01.

Непостојање статистички значајне разлике између прекомјерног кориштења и овисности о друштвеним мрежама у односу на пол, разред, школски успјех, заспосленост родитеља представља логичан исход. На примјер, реално је за очекивати да испитаници оба пола имају приближно мишљење о прекомјерном кориштењу и овисности о друштвеним мрежама. Постојање статистички значајне разлике у мишљењу ученика о прекомјерном кориштењу и овисности о друштвеним мрежама у односу на приступ интернету је за очекивати, обзиром да ученици који имају неограничен приступ другачије доживљавају дату проблематику, у односу на ученике који имају временски ограничен приступ интернету.

Трећа помоћна хипотеза гласи да очекујемо постојање статистички значајне разлике у мишљењу ученика о прекомјерној употреби друштвених мрежа те овисности о истим с обзиром на њихова социо-педагошка обиљежја. На основу статистичких показатеља до којих смо дошли можемо констатовати да је трећа помоћна хипотеза мањим дијелом потврђена.

Свијест о времену проведеном на друштвеним мрежама у односу на социо-педагошка обиљежја ученика

Свијест о времену проведеном на друштвеним мрежама је важна с обзиром да има утицаја на продуктивност и социјалне вјештине ученика. Повећање нивоа свијести може помоћи ученицима да боље управљају временом и формирају боље образовне и социјалне навике. У Табели 25. приказани су подаци о томе колико су ученици свјесни времена проведеног на друштвеним мрежама у односу на пол.

Табела 25.

Свијест о времену проведеном на
друштвеним мрежама у односу на пол

Свијест о времену проведеном на друштвеним мрежама	Пол		χ^2	df	Sig.
	Мушки	Женски			
Слажем се	45	29			
Често	56	80			
Ријетко	32	38			
Укупно	133	147	7,53	2	0,02*

*Ниво значајности 0,05

У Табели 25. приказани су подаци о свијести испитаника о времену проведеном на друштвеним мрежама у односу на пол. Већина испитаника оба пола често је свјесна да пуно времена проводи на друштвеним мрежама. Мањи број испитаника је ријетко свјестан да превише времена проводи на друштвеним мрежама. Статистички показатељи ($\chi^2=7,53$, $df=2$ и $Sig.=0,02$) указују да између свијести о времену проведеном на друштвеним мрежама у односу на пол постоји статистички значајна разлика на нивоу статистичке значајности 0,05. На основу Табеле 26. представљена су мишљења ученика о томе колико су свјесни времена проведеног на друштвеним мрежама у односу на разред.

Табела 26.

Свијест о времену проведеном на друштвеним мрежама у односу на разред

Свијест о времену проведеном на друштвеним мрежама	Разред			χ^2	df	Sig.
	VII	VIII	IX			
Слажем се	20	25	29			
Често	37	44	55			
Ријетко	25	27	18			
Укупно	82	96	102	4,81	4	0,31

У претходној табели приказани су подаци о свијести о времену проведеном на друштвеним мрежама у односу на разред. Највише испитаника истиче да су често свјесни да доста времена проводе на друштвеним мрежама. Дио испитаника се слаже са чињеницом да превише времена проводе на друштвеним мрежама, међутим неки истичу да су ријетко свјесни колико времена проведу на друштвеним мрежама. Уважавајући статистичке показатеље ($\chi^2=4,81$, $df=4$, $Sig.=0,31$) можемо констатовати да не постоји статистички значајна разлика између свијести о времену проведеном на друштвеним мрежама у односу на разред који ученици похађају. Табела 27. нам показује колико су ученици свјесни времена проведеног на друштвеним мрежама у односу на успјех.

Табела 27.

Свијест о времену проведеном на друштвеним мрежама у односу на успјех

Свијест о времену проведеном на друштвеним мрежама	Успјех			χ^2	df	Sig.
	Одличан	Врло добар	Добар			
Слажем се	13	31	30	4,66	4	0,32
Често	41	52	43			
Ријетко	21	25	24			
Укупно	75	108	97			

У Табели 27. приказани су подаци који о свијести и времену проведеном на друштвеним мрежама у односу на школски успјех. Већина испитаника је често свјесна да превише времена проводе на друштвеним мрежама. Дио ученика ријетко је свјестан да превише времена проводе на друштвеним мрежама. На основу статистичких показатеља ($\chi^2=4,66$, $df=4$ и $Sig.=0,32$) видимо да између свијести о времену проведеном на друштвеним мрежама у односу на школски успјех не постоји статистички значајна разлика. У Табели 28. приказани су параметри о томе колико су ученици свјесни времена проведеног на друштвеним мрежама у односу на мјесто становања.

Табела 28.

Свијест о времену проведеном на друштвеним мрежама у односу на мјесто становања

Свијест о времену проведеном на друштвеним мрежама	Мјесто становања		χ^2	df	Sig.
	Село	Град			
Слажем се	48	26	1,23	2	0,52
Често	98	38			
Ријетко	47	23			
Укупно	193	87			

У Табели 28. налазе се подаци о свијести о времену проведеном на друштвеним мрежама у односу мјесто становања. Значајан број испитаника је често свјестан да превише времена проводи на друштвеним мрежама. Приближан је број испитаника који су ријетко свјесни колико времена проведу на друштвеним мрежама и оних што се слажу да су свјесни да превише времена проводе на друштвеним мрежама. Статистички показатељи ($\chi^2=1,23$, $df=2$, $Sig.=0,52$) указују да између свијести о времену проведеном

на друштвеним мрежама у односу мјесто становања не постоји статистички значајна разлика. У Табели 29. приказано је колико су ученици свјесни о времену проведеном на друштвеним мрежама у односу на запосленост родитеља.

Табела 29.

Свијест о времену проведеном на друштвеним мрежама у односу на запосленост родитеља

Свијест о времену проведеном на друштвеним мрежама	Запосленост родитеља			χ^2	df	Sig.
	Запослен један	Запослена оба	Незапослена оба			
Слажем се	25	34	15	2,93	4	0,57
Често	45	71	20			
Ријетко	18	37	15			
Укупно	88	142	50			

У претходној табели приказани су подаци о свијести о времену проведеном на друштвеним мрежама у односу на запосленост родитеља. И овдје је ситуација таква да је већина испитаника често свјесна да превише времена проводи на друштвеним мрежама, те да је приближан број испитаника који се слажу да да превише времена проводе на друштвеним мрежама и оних што су ријетко свјесни колико времена проведу на друштвеним мрежама. Уважавајући статистичке показатеље ($\chi^2=2,93$, $df=4$, $Sig.=0,57$) видимо да између свијести о времену проведеном на друштвеним мрежама у односу на запосленост родитеља не постоји статистички значајна разлика. Помоћу Табеле 30. приказујемо мишљења о томе колико су ученици свјесни времена проведеног на друштвеним мрежама у односу на приступ интернету.

Табела 30.

Свијест о времену проведеном на друштвеним мрежама у односу на приступ интернету

Свијест о времену проведеном на друштвеним мрежама	Приступ интернету		χ^2	df	Sig.
	Неограничен	Ограничен			
Слажем се	56	18			
Често	108	28			
Ријетко	39	31			
Укупно	203	77	13,52	2	0,01**

****Ниво значајности 0,01**

У Табели 30. приказани су подаци о свијести о времену проведеном на друштвеним мрежама у односу на приступ интернету. Значајан број испитаника често је свјестан да превише времена проводи на друштвеним мрежама. Већи је број испитаника који се слажу да превише времена проводе на друштвеним мрежама у односу на оне који су ријетко свјесни тога. На основу статистичких показатеља ($\chi^2=13,52$, $df=2$ и $Sig.=0,01$) констатујемо да између свијести о времену проведеном на друштвеним мрежама у односу на приступ интернету постоји статистички значајна разлика на нивоу статистичке значајности 0,01.

На питање Родитељи бране да до касно у ноћ будем на друштвеним мрежама испитаници су већином одговарали да неће бити одморни за школу. Тај одговор је реалан и био је за очекивати. Нормално је ако се довољно не наспавају ученици неће бити одморни за наставу. Статистички показатељи ($\chi^2=0,58$, $df=3$ и $Sig.=0,90$) за пол, ($\chi^2=6,72$, $df=6$ и $Sig.=0,35$,) за разред, ($\chi^2=7,73$, $df=6$ и $Sig.=0,26$) за школски успјех, и ($\chi^2=6,02$, $df=6$ и $Sig.=0,42$) за запосленост родитеља не показују да постоји статистички значајна разлика између мишљења ученика о томе да родитељи бране да буду до касно у ноћ на друштвеним мрежама у односу на претходно наведене варијабле. Међутим статистички показатељи ($\chi^2=9,23$, $df=6$ и $Sig.=0,02$,) за мјесто становања и ($\chi^2=9,88$, $df=3$ и $Sig.=0,02$) за приступ интернету показују да постоји статистички значајна разлика између мишљења ученика о томе да родитељи бране да буду до касно у ноћ на друштвеним мрежама у односу на ове двије варијабле на нивоу статистичке значајности 0,05.

Постојање статистички значајне разлике између мишљења ученика о томе колико су свјесни како проводе вријеме на друштвеним мрежама у односу на пол ученика и приступ интернету није изненађујућа. Као што смо претходно уочили у *Табели 25*, дјевојчице су свјесније времена проведеног на друштвеним мрежама, у односу на дјечаке. Ученици који имају неограничен приступ интернету другачије доживљавају вријеме проведено на друштвеним мрежама у односу на оне ученике који имају ограничен приступ интернету.

Четврта помоћна хипотеза гласи да је вјероватно да постоји статистички значајна разлика у мишљењу ученика о томе колико су свјесни времена проведеног на друштвеним мрежама с обзиром на њихова социо-педагошка обиљежја. Уз помоћ статистичких показатеља приказаних у табелама можемо констатовати да је четврта помоћна хипотеза мањим дијелом потврђена.

Ставови ученика о позитивној улози друштвених мрежа у односу на социо-педагошка обиљежја ученика

Ставови ученика о позитивној улози друштвених мрежа одраз су њиховог схватања како оне могу допринијети њиховом развоју како у друштвеном тако и у образовном контексту. Анализа ставова ученика омогућава боље разумијевање друштвених мрежа и њихових образовних потенцијала. У *Табели 31*, приказани су ставови ученика о позитивној улози друштвених мрежа у односу на приступ интернету.

Табела 31.

Ставови ученика о позитивној улози друштвених мрежа у односу на приступ интернету

	Приступ интернету	N	M	SD	t	df	Sig.
Позитивна улога друштвених мрежа у васпитању	Неограничен	203	67,06	11,54	4,24	278	0,01**
	Ограничен	77	60,62	10,77			

****Ниво значајности 0,01**

На основу претходне табеле приказани су подаци који представљају ставове ученика о позитивној улози друштвених мрежа у васпитању у односу на приступ интернету. Вриједности у табели нам показују да се ставови ученика о позитивној

улози друштвених мрежа разликују. На основу статистичких показатеља ($t=4,24$, $df=278$ и $Sig.=0,01$) видимо да између ставова ученика о позитивној улози друштвених мрежа у васпитању у односу на приступ интернету постоји статистички значајна разлика на нивоу статистичке значајности 0,01.

Подаци до којих смо дошли нам говоре да се ставови ученика о позитивној улози друштвених мрежа у односу пол, разред, школски успјех, мјесто становања и запосленост родитеља не разликују. Из тих разлога ћемо навести статистичке показатеље који се односе на ставове ученика у односу на сваку од претходно наведених варијабли.

Помоћу статистичких показатеља ($t=-1,08$, $df=278$ и $Sig.=0,28$) за пол, ($F=1,30$, $df=2$ и $Sig.=0,27$) за разред, ($F=0,84$, $df=2$ и $Sig.=0,43$) за школски успјех, ($t=0,99$, $df=278$ и $Sig.=0,21$) мјесто становања и ($F=1,32$, $df=2$ и $Sig.=0,27$) за запосленост родитеља, видимо да не постоји статистички значајна разлика између ставова ученика о позитивној улози друштвених мрежа у васпитању и социо-педагошких обиљежја ученика.

Пета помоћна хипотеза гласи како је вјероватно да постоји статистички значајна разлика у ставовима ученика о позитивној улози друштвених мрежа у васпитању с обзиром на њихова социо-педагошка обиљежја. На основу статистичких показатеља можемо констатовати да је пета помоћна хипотеза мањим дијелом потврђена.

Ставови ученика о негативној улози друштвених мрежа у васпитању у односу на социо-педагошка обиљежја ученика

Анализа ставова ученика о негативној улози друштвених мрежа у односу на социо-педагошка обиљежја корисна је за идентификовање проблема и развој стратегија које имају за циљ смањење негативних ефеката друштвених мрежа на ученике. У Табели 32. приказујемо ставове ученика о негативној улози друштвених мрежа у односу на мјесто становања.

Табела 32.

Ставови ученика о негативној улози друштвених мрежа у односу на мјесто становања

	Мјесто становања	N	M	SD	t	df	Sig.
Негативна улога друштвених мрежа у васпитању	Село	193	54,16	13,33			
	Град	87	51,44	10,56			
					1,68	278	0,01**

****Ниво значајности 0,01**

Претходно приказана табела садржи податке о ставовима ученика о негативној улози друштвених мрежа у васпитању. На основу приказаних података видимо да се ставови ученика разликују. Статистички показатељи ($t=-1,68$, $df=278$ и $Sig.=0,01$) говоре да између ставова ученика о негативној улози друштвених мрежа у васпитању у односу на мјесто становања постоји статистички значајна разлика на нивоу статистичке значајности 0,01. Помоћу Табеле 33. приказујемо ставове ученика о негативној улози друштвених мрежа у односу на приступ интернету.

Табела 33.

Ставови ученика о негативној улози друштвених мрежа у односу на приступ интернету

	Приступ интернету	N	M	SD	t	df	Sig.
Негативна улога друштвених мрежа у васпитању	Неограничен	203	52,34	12,60			
	Ограничен	77	55,90	12,23			
					-2,12	278	0,03*

***Ниво значајности 0,05**

На основу претходне табеле видимо податке који представљају ставове ученика о негативној улози друштвених мрежа у васпитању у односу на приступ интернету. Евидентно је да се ставови ученика о негативној улози друштвених мрежа у васпитању разликују. На основу статистичких показатеља ($t=-2,12$, $df=278$ и $Sig.=0,03$) видимо да између ставова ученика о негативној улози друштвених мрежа у васпитању у односу на приступ интернету постоји статистички значајна разлика на нивоу статистичке значајности 0,05.

На основу статистичких показатеља ($t=-0,63$, $df=278$ и $Sig.=0,53$) за пол, ($F=2,38$, $df=2$ и $Sig.=0,09$) за разред, ($t=0,66$, $df=2$ и $Sig.=0,52$) за школски успјех и ($F=0,13$, $df=2$

и Sig.=0,87) запосленост родитеља можемо констатовати да између ставова ученика о негативној улози друштвених мрежа у односу на претходно наведене варијабле не постоји статистички значајна разлика.

Шеста помоћна хипотеза гласи да очекујемо да постоји статистички значајна разлика у ставовима ученика о негативној улози друштвених мрежа у васпитању с обзиром на њихова социо-педагошка обиљежја. Уважавајући статистичке показатеље можемо закључити да је шеста помоћна хипотеза мањим дијелом потврђена.

Ставови ученика о друштвеним мрежама и образовању у односу на социо-педагошка обиљежја ученика

Анализа ставова ученика о друштвеним мрежама и образовању у односу на социо-педагошка обиљежја пружа увид како и на који начин ученици користе друштвене мреже у образовном контексту. Помоћу *Табеле 34.* приказујемо ставове ученика о друштвеним мрежама и образовању у односу на школски успјех.

Табела 34.

Ставови ученика о друштвеним мрежама
и образовању у односу на школски успјех

	Школски успјех	N	M	SD	F	df	Sig.
Друштвене мреже и образовање	Одличан	75	70,73	14,13	5,53	2	0,01**
	Врлодобар	108	67,42	13,87			
	Добар	97	63,60	14,22			
	Укупно	280	66,98	14,28			

****Ниво значајности 0,01**

У претходној табели приказани су подаци о ставовима ученика о друштвеним мрежама и образовању у односу на школски успјех ученика. Вриједности у табели показују да се ставови ученика разликују. Према статистичким показатељима ($F=5,53$, $df=2$ и $Sig.=0,01$) видимо да постоји статистички значајна разлика између ставова ученика о друштвеним мрежама и образовању у односу на школски успјех на нивоу статистичке значајности 0,01. На основу *Табеле 35.* представљени су ставови ученика о друштвеним мрежама у односу на приступ интернету

Табела 35.

Ставови ученика о друштвеним мрежама
и образовању у односу на приступ интернету

	Приступ интернету	N	M	SD	t	df	Sig.
Друштвене мреже и образовање	Неограничен	203	69,09	14,39	4,13	278	0,01**
	Ограничен	77	61,41	12,46			

****Ниво значајности 0,01**

У претходној табели, приказани су подаци који представљају ставове ученика о друштвеним мрежама и образовању у односу на приступ интернету. Евидентно је на основу података из табеле да се ставови ученика разликују. Статистички показатељи ($t=4,13$, $df=278$ и $Sig.=0,01$) показују да између ставова ученика о друштвеним мрежама и образовању у односу на приступ интернету постоји статистички значајна разлика на нивоу статистичке значајности 0,01.

Уважавајући статистичке показатеље ($t=-1,25$, $df=278$ и $Sig.=0,21$) за пол, ($F=2,11$, $df=2$ и $Sig.=0,12$) за разред, ($t=1,48$, $df=278$ и $Sig.=0,64$) за мјесто становања и ($F=0,10$, $df=2$ и $Sig.=0,90$) запосленост родитеља евидентно је да не постоји статистички значајна разлика између ставова ученика о друштвеним мрежама и образовању у односу на претходно наведене варијабле.

Седма помоћна хипотеза гласи да постоји статистички значајна разлика у ставовима ученика о друштвеним мрежама и образовању с обзиром на њихова социо-педагошка обиљежја. На основу статистичких показатеља приказаних у табелама можемо закључити да је седма помоћна хипотеза мањим дијелом потврђена.

Ставови ученика о кориштењу друштвених мрежа у односу на социо-педагошка обиљежја ученика

Испитивање ставова ученика о кориштењу друштвених мрежа у односу на социо-педагошка обиљежја, доприносе бољем разумијевању како поједини фактори обликују перцепцију ученика када су у питању друштвене мреже и њихово кориштење. У Табели 36. приказани су ставови ученика о кориштењу друштвених мрежа у односу на пол.

Табела 36.

Ставови ученика о кориштењу друштвених мрежа у односу на пол

	Пол	N	M	SD	t	df	Sig.
Кориштење друштвених мрежа	Мушки	133	63,01	10,94	-1,91	278	0,56
	Женски	147	65,42	10,11			

На основу претходне табеле приказани су подаци о ставовима ученика о кориштењу друштвених мрежа у односу на пол. Према статистичким показатељима приказаним у табели ($t=-1,91$, $df=278$ и $Sig.=0,56$) видимо да између ставова ученика о кориштењу друштвених мрежа у односу на пол ученика не постоји статистички значајна разлика.

Уз помоћ статистичких показатеља који говоре о ставовима ученика о кориштењу друштвених мрежа у односу ($F=1,56$, $df=2$ и $Sig.=0,21$) на разред, ($F=0,71$, $df=2$ и $Sig.=0,49$) на школски успјех, ($t=1,18$, $df=278$ и $Sig.=0,86$) на мјесто становања, ($F=1,00$, $df=2$ и $Sig.=0,36$) на запосленост родитеља и ($t=0,71$, $df=279$ и $Sig.=0,48$) на приступ интернету, видимо да не постоји статистички значајна разлика између ставова ученика о кориштењу друштвених мрежа у односу на социо-педагошка обиљежја.

Осма помоћна хипотеза гласи да не постоји статистички значајна разлика у ставовима ученика о кориштењу друштвених мрежа с обзиром на њихова социо-педагошка обиљежја. Уважавајући статистичке показатеље можемо констатовати да је осма помоћна хипотеза потврђена.

ЗАКЉУЧЦИ

У теоријском дијелу анализирана су новија сазнања о друштвеним мрежама на интернету, њиховим потенцијалима, те могућностима примјене у савременом васпитно-образовном процесу. Навели смо и објаснили кључне појмове за овај рад. Фокусирали смо се на дефинисање позитивних и негативних карактеристика друштвених мрежа, размотрили медијско васпитање и улогу друштвених мрежа у животу младих. Поред тога, сагледали смо образовне потенцијале друштвених мрежа, те примјену истих у савременој настави.

Методолошки дио обухвата следеће компоненте: проблем и предмет истраживања, циљ и задаци истраживања, те истраживачке хипотезе. Истакнут је теоријски, практични и друштвени значај истраживања. Допринос овог истраживања састоји се у обогаћивању сазнања о друштвеним мрежама те њиховој употреби у васпитно-образовном процесу, као и у унапређивању постојећих теоријских сазнања, важности стручног усавршавања наставника у области осавремењавања васпитно-образовног процеса употребом друштвених мрежа и савремених техничко-технолошких достигнућа.

За потребе овог истраживања користили смо *Упитник о педагошким вриједностима кориштења друштвених мрежа у основној школи – УПВДМ* који се састоји од 20 питања и скалер *Ставови о педагошким вриједностима друштвених мрежа – СПВДМ* састављен од 80 тврдњи. Примјеном наведених инструмената дошли смо до резултата уз помоћ којих смо дали одговоре на задатке које смо дефинисали.

Утврдили смо постојање статистички значајне разлике у мишљењу испитаника о најчешће кориштеним друштвеним мрежама у односу на разред и запосленост родитеља, те у односу на приступ интернету. Поред тога утврђена је статистички значајна разлика у мишљењу испитаника о доприносу друштвених мрежа у односу на запосленост родитеља. Затим је уочена статистички значајна разлика у мишљењу испитаника о прекомјерном кориштењу и овисности о друштвеним мрежама у односу на приступ интернету, те о томе колико су свјесни временаведеног на друштвеним мрежама у односу на пол и приступ интернету.

Утврђена је статистички значајна разлика у ставовима испитаника о позитивној улози друштвених мрежа у односу на приступ интернету, затим о негативној улози друштвених мрежа у односу на мјесто становања. Утврђено је да између ставова

испитаника постоји статистички значајна разлика о друштвеним мрежама и васпитању у односу на школски успјех и приступ интернету.

Пожељно је да наставници приступају наставном раду и васпитно-образовном процесу тако да утврде који би наставни садржаји били погодни да се обрађују уз помоћ друштвених мрежа како би и ученици уочили предности таквог концепта наставе гдје би и сами имали активну улогу. Стварањем такве атмосфере засигурно би упознали бенефите друштвених мрежа које би касније искористили с циљем олакшица у учењу.

Ученицима можемо помоћи ако у школи стварамо окружење које их подстиче да уче користећи друштвене мреже и њихове могућности како би брже и лакше усвајали потребно знање, те да буду мотивисани за наставу и учење. Васпитно-образовну праксу могуће је унаприједити уколико наставни кадар покренемо и заинтересујемо за промјене, елиминишемо стереотипан начин рада, те обезбиједимо услове за одвијање наставе уз помоћ друштвених мрежа и интернета. Засигурно такав концепт наставе омогућава да ученик буде активан учесник васпитно-образовног процеса.

Искрено се надамо да овај рад на неки начин доприноси богаћењу теоријских сазнања о друштвеним мрежама, педагошким вриједностима и могућности примјене истих у оквиру савременог васпитно-образовног процеса. Надамо се да ће утврђени резултати утицати на заинтересованост истраживача и друштва за ову тему и послужити као полазни основ за нова истраживања која се односе на поменуту тематику.

Било би добро да се у будућности развијају програми стручног усавршавања наставника у области примјене друштвених мрежа у настави. Таквим приступом би се унаприједио васпитно-образовни процес што представља гаранцију за успјешно васпитање и образовање. Због тога је важно да имамо квалитетан и компетентан кадар који може задовољити образовне потребе ученика. Важно је напоменути да овај рад отвара поље за нова истраживања која се односе на поменуту или сличну проблематику.

Литература

- Bandur, V. (1985). *Učenik u nastavnom procesu*. Veselin Masleša: Sarajevo.
- Банђур, В., Поткоњак, Н. (1999). *Методологија педагогије*. Савез педагошких друштава Југославије: Београд.
- Bogojević, S., (2007). *Statistika za pedagoge*. Filozofski fakultet: Banjaluka.
- Brajdíć Vuković, M., Miočić, I., Čekolj, N., Ledić, J. (2021). *Kvalitativna studija slučaja: od ideje do realizacije*. Sveučilište u Rijeci: Rijeka.
- Бранковић, Д., (2008). *Педагошке теорије*. Универзитет у Бањој Луци: Бања Лука.
- Ciprić, A., Landripet, I. (2017). Uloga obiteljske socijalizacije i samopoštovanja u odnosu korištenja internetskih društvenih mreža i zadovoljstva tjelesnim izgledom kod adolescentica. *U časopisu Medijska istraživanja: znanstveno-stručni časopis za novinarstvo i medije*, br. 23(1), str.101-125.
- Diklić, J., Nakić, M., & Šošić, D. (2019). Edukativna uloga društvenih mreža u medijskom odgoju djeteta. *Communication management review*, 4(1), 178-195.
- Dinić, B., Petrović, J., Zotović Kostić, M., Milovanović, I., Mihić, V. (2021). *Rizična upotreba društvenih mreža kod adolescenata*, Filozofski fakultet Novi Sad: Novi sad.
- Fajgelj, S. (2007). *Metode istraživanja ponašanja*. Centar za primjenjenu psihologiju: Beograd.
- Florić, O., Ninković, S. (2012). *Horizonti istraživanja u obrazovanju*. Filozofski fakultet: Novi Sad.
- Јојић, Н., (2015). *Друштвене мреже у настави*. Факултет техничких наука: Чачак
- Kliček, J. (2020). *Mediji i njihova uloga u nastavi* (Doctoral dissertation, University of Zagreb. University of Zagreb, Faculty of Humanities and Social Sciences. Department of information and Communication sciences).
- Kovač, E. (2020). *Kooperativno učenje i njegovi efekti u nastavi matematike u mlađim razredima osnovne škole* (Doctoral dissertation, Univerzitet u Kragujevcu: Učiteljski fakultet, Užice).
- Krstev, C., Vasić, M. (2010). *Uticaj društvenih mreža i Interneta na društvo*. Filološki fakultet: Beograd.

- Kunić, I., Vučković Matić, M., Sindik, J. (2016). Društvene mreže i zdravlje. *U časopisu: Hrvatski časopis za javno zdravstvo*, br. 12(47), str. 110-114.
- Kunić, I., Vučković Matić, M., Sindik, J. (2017). Korištenje društvenih mreža kod učenika osnovne škole The use of social networks among elementary school population. *Sestrinski glasnik*, 22(2), 152-158.
- Kušić, S. (2010). Online društvene mreže i društveno umrežavanje kod učenika osnovne škole: navike facebook generacije. *U časopisu: Život i škola, časopis za teoriju i praksu odgoja i obrazovanja*, br. 54(24), str. 103. – 125.
- Maksimović, J., Osmanović, J., Mamutović, A. (2020). Kompetencije nastavnika za medijsko obrazovanje. *In medias res: časopis filozofije medija*, 9(17), 2685-2707.
- Мамутовић, А., Павловић, Д., Станисављевић Петровић, З., (2018). *Потенцијали Фејсбука у високом образовању*. Универзитет у Нишу: Ниш.
- Mandić, D., Krsmanović, S., Vilotijević, M. (2003). *Didaktičko-informatičke inovacije u obrazovanju*. Mediagraf.
- Маслеша, К., (2015). *Значај употребе друштвених мрежа у савременом образовном систему*. Факултет техничких наука: Чачак.
- Matijević, M. (2010). *Novi mediji i razvijanje vrijednosti mladih*. Učiteljski fakultet: Zagreb.
- Микановић, Б., Стојановић, М., (2018). *Медију у слободном времену ученика основне школе*. Филозофски факултет Бањалука: Бањалука.
- Miliša, Z., Nikolić, G. (2013). Subliminalne poruke i tehnike u medijima. *U časopisu: Nova prisutnost: časopis za intelektualna i duhovna pitanja*, br.11(2), str. 293-312.
- Miliša, Z., Čelik, A., Spasenovski, N.(2022). *Antidruštveni aspekti i važnost pedagogizacije društvenih mreža. U: Zovko, A., Vukelić, N., Miočić, I.(2022) Prema postpandemijskom obrazovanju: kako osnažiti sustav odgoja i obrazovanja*, 129-147.
- Milošević, S. (2019). *Medijske kompetencije u školi*. U Zbornik Mes, (5).
- Mužić, V. (1977). *Metodologija pedagoških istraživanja*. IGKRO SVJETLOST OOUR – Zavod za udžbenike : Sarajevo.
- Nadrljanski, M., Nadrljanski, Đ., Bilić, M. (2007). Digitalni mediji u obrazovanju. *U časopisu: INFuture2007: Digital Information and Heritage*, str. 527-537.
- Pašalić Kreso, A., (2004). *Koordinate obiteljskog odgoja*. Filozofski fakultet: Sarajevo.

Popović, D. (2011). Mediji i medijsko obrazovanje. *U časopisu: Vaspitanje i obrazovanje*, br. 1, str. 35-61.

Pecko, L., (2021). *Mediji i učenici*. U digitalnom časopisu Pogled kroz prozor.

Popović, G. (2022). Korištenje društvenih mreža i navike učenja učenika srednje škole. *Bjelovarski učitelj: časopis za odgoj i obrazovanje*, 27(1-3), 82-88.

Primorac M., Bilaver Primorac, I. (2022). *Društvene mreže i interpersonalna komunikacija-stavovi studenata o interpersonalnoj komunikaciji u digitalnome okružju*. *Hum: Journal of the Faculty of Arts at the University of Mostar*, 17(27).

Skakavac, T. (2020). Uticaj društvenih mreža na pojavu maloljetničke delinkvencije. *U časopisu: Civitas*, br. 10(01), str. 72-92.

Stanisavljević Petrović, Z., Radović, V., Ivanović, A. (2012). *Medijska pismenost i kultura učenika osnovnih škola u Nišu*. *Kultura*, br. 137, 210-234.

Stoll, L., Fink, D., (1996). *Mijenjajmo naše škole – kako unaprijediti djelotvornost i kvalitetu škola*. Educa: Zagreb.

Tolić, M. (2009). Temeljni pojmovi suvremene medijske pedagogije. *U časopisu: Život i škola, časopis za teoriju i praksu odgoja i obrazovanja*, br.55(22), str. 97-103.

Tolić, M. (2009). Medijska kompetencija kao prevencija pri sprječavanju medijske manipulacije u osnovnim školama. *U časopisu: MediAnali: međunarodni znanstveni časopis za pitanja medija, novinarstva, masovnog komuniciranja i odnosa s javnostima*, br. 3(6), str. 195-212.

Tomaš, S. (2014). Oblikovanje nastavnih sadržaja na društvenim mrežama u visokoškolskom obrazovanju. *U časopisu: Školski vjesnik*, 63(3), 309-326.

Tomljenović, M. (2022). *Uloga društvenih mreža u razmjeni materijala za učenje* (Doctoral dissertation, University of Zagreb. Faculty of Humanities and Social Sciences. Department of information and Communication sciences).

Žitinski, M. (2009). Što je medijska pismenost. *U časopisu: Obnovljeni život*, br. 64(2), str. 233-245.

Живадиновић Ђукић, Т., Стаменковић, И. (2021). *Медијско образовање и информисање о пандемији корона вируса*. Универзитет у Нишу: Филозофски факултет.

Живковић, М. (2022). *На раскрићу између традиционалне и савремене наставе*.
Годишњак за педагогију: Београд.

ПРИЛОЗИ

УПИТНИК О ПЕДАГОШКИМ ВРИЈЕДНОСТИМА КОРИШТЕЊА

ДРУШТВЕНИХ МРЕЖА – УПВДМ

*Поштовани ученици,
Испред вас се налази 20 питања. Зокружите један од понуђених одговора. Упитник је анониман па Вас молимо да будете искрени. Намијењен је испитивању педагошких вриједности и недостатака у вези са кориштењем друштвених мрежа.
Хвала на сарадњи!*

1. Пол:

а) мушки

б) женски

2. Разред:

а) VII

б) VIII

в) IX

3. Школски успјех на крају првог полугодишта школске 2023/24. године.

а) одличан 5

б) врлодобар 4

в) добар 3

г) довољан 2

д) недовољан 1

4. Мјесто становања:

а) село

б) град

5. Запосленост родитеља:

а) запослен један родитељ

б) запослена оба родитеља

в) незапослена оба родитеља

6. Приступ интернету:

а) неограничен (24 часа)

б) ограничен (неколико часова дневно)

7. Коју друштвену мрежу најчешће користите (заокружите само један одговор)?

а) Фејсбук

- б) Инстаграм
- в) Твитер
- г) Тик ток
- д) Снепчет
- ђ) Вацап
- е) Вибер
- ж) Месенџер
- з) Све претходно наведено

8. Друштвене мреже доприносе васпитању и образовању основној школи.

- а) олакшавају комуникацију између ученика, наставника и родитеља
- б) омогућавају реализацију наставе на даљину
- в) развијају вјештине
- г) све претходно наведено

9. Медијска писменост може се развијати активним укључивањем друштвених мрежа у наставу.

- а) апсолутно се слажем
- б) нисам сигуран/н
- в) никако се не слажем

10. Кориштење друштвених мрежа у основној школи пожељно је за школско учење.

- а) апсолутно се слажем
- б) нисам сигуран/на
- в) никако се не слажем

11. Потенцијалне опасности употребе друштвених мрежа у основној школи могу се превазићи.

- а) да
- б) не

12. При процесу учења користим друштвене мреже.

- а) да
- б) не

13. Прекомјерним кориштењем друштвених мрежа постајем овисан о друштвеним мрежама.

- а) апсолутно се слажем
- б) нисам сигуран/на

в) никако се не слажем

14. Користим друштвене мреже, јер:

а) дописујем се са другарима

б) објављујем фотографије и видео записе

в) учим нове ствари и пратим интересантне садржаје

г) упознајем нове људе и ширим мрежу контаката

15. Употребом друштвених мрежа као видом информалног учења (учење гдје се учи кроз учешће, културу, игру) знање се усваја спонтано.

а) апсолутно се слажем

б) никако се не слажем

в) нисам сигуран/на

16. Свјестан сам да превише времена проводим на друштвеним мрежама.

а) слажем се

б) често

в) ријетко

17. Вријеме проведено на друштвеним мрежама доприноси медијској писмености.

а) слажем се

б) не слажем се

в) понекад

г) не знам

18. Употреба друштвених мрежа у основној школи унапређује наставни процес.

а) директно унапређује наставни процес

б) унапређује, али не у великој мјери

г) никако не унапређује

д) нисам сигуран/на

19. Родитељи бране да до касно у ноћ будем на друштвеним мрежама, јер:

а) то је опасно

б) нећу бити одморан за школу

в) брину се да не запоставим школске обавезе

г) све претходно наведено

20. Друштвене мреже обликују свакодневни живот.

а) увијек

б) понекад

в) ријетко

г) никада

СТАВОВИ О ПЕДАГОШКИМ ВРИЈЕДНОСТИМА ДРУШТВЕНИХ МРЕЖА – СПВДМ

Поштовани ученици,

Испред вас се налази скалер од 80 тврдњи. Пажљиво прочитајте сваку од њих, а затим заокружите један од бројева који се налазе поред сваке тврдње. Бројеве заокружите у зависности од тога колико се слажете са наведеном тврдњом. При томе имајте у виду тврдње и значење сваког од бројева.

Скалер је анониман те вас молимо да будете искрени.

Хвала на сарадњи!

Значење бројева:

1 – Уопште се не слажем; 2 – Мањим дијелом се слажем; 3 – Неодлучан/на сам,
4 – Већим дијелом се слажем и 5 – У потпуности се слажем

ПОЗИТИВНА УЛОГА ДРУШТВЕНИХ МРЕЖА У ВАСПИТАЊУ					
1. Друштвене мреже омогућавају комуникацију са друговима.	1	2	3	4	5
2. Помоћу друштвених мрежа изградио сам способност да лакше учим.	1	2	3	4	5
3. Задовољство ми је проводити вријеме на друштвеним мрежама.	1	2	3	4	5
4. Културни садржаји на друштвеним мрежама изграђују лични идентитет.	1	2	3	4	5
5. Помоћу друштвених мрежа упознајем нове другове.	1	2	3	4	5
6. Користим друштвене мреже за учење садржаја који нису дио школских обавеза.	1	2	3	4	5
7. Друштвене мреже обликују ставове о умјетности.	1	2	3	4	5
8. Анализирајући садржаје на друштвеним мрежама развијам критичко мишљење.	1	2	3	4	5
9. Разговори о школским темама на друштвеним мрежама помажу бољем разумијевању градива.	1	2	3	4	5
10. Помоћу друштвених мрежа могу исказати креативност.	1	2	3	4	5
11. Повећао сам ниво знања користећи друштвене мреже.	1	2	3	4	5
12. Употребом друштвених мрежа долазим до нових информација.	1	2	3	4	5
13. Помоћу друштвених мрежа развијам информатичку писменост.	1	2	3	4	5
14. Информатичка писменост помаже да лакше користим друштвене мреже.	1	2	3	4	5
15. Друштвене мреже као дио дигиталног свијета обликују моје понашање.	1	2	3	4	5
16. Друштвене мреже промовишу садржаје о заштити животне средине.	1	2	3	4	5
17. Стварам позитивне животне навике користећи друштвене мреже.	1	2	3	4	5
18. Друштвене мреже подстичу развој толеранције међу вршњацима.	1	2	3	4	5
19. Мноштво садржаја на друштвеним мрежама олакшава процес учења.	1	2	3	4	5
20. Друштвене мреже помажу да развијем односе са вршњацима.	1	2	3	4	5

НЕГАТИВНА УЛОГА ДРУШТВЕНИХ МРЕЖА У ВАСПИТАЊУ					
1. Злоупотребљавам кориштење друштвених мрежа.	1	2	3	4	5
2. Неприкладни садржаји на друштвеним мрежама негативно дјелују на емоционални развој.	1	2	3	4	5
3. Садржаји на друштвеним мрежама изазивају агресију.	1	2	3	4	5
4. Немам времена за учење од како користим друштвене мреже.	1	2	3	4	5
5. Друштвене мреже промовишу идеалну слику живота.	1	2	3	4	5
6. Непримјерени садржаји на друштвеним мрежама штетни су за психички развој.	1	2	3	4	5
7. Зависност од друштвених мрежа не дозвољава да проводим више времена са својом породицом.	1	2	3	4	5
8. На друштвеним мрежама има лажних информациј недовољних за мој узраст.	1	2	3	4	5
9. Прекомјерна употреба друштвених мрежа смањује концентрацију за учење.	1	2	3	4	5
10. Проводећи много времена на друштвеним мрежама губим осјећај за реалност.	1	2	3	4	5
11. Конфликте са вршњацима рјешавам путем порука на друштвеним мрежама.	1	2	3	4	5
12. Будим се ненаспаван од како користим друштвене мреже.	1	2	3	4	5
13. Негативни коментари на друштвеним мрежама смањују моје самопоштовање.	1	2	3	4	5
14. Друштвене мреже стварају тренутно задовољство.	1	2	3	4	5
15. Прекомјерном употребом друштвених мрежа умањио сам физичку активност.	1	2	3	4	5
16. Поређење са животима других на друштвеним мрежама ствара незадовољство.	1	2	3	4	5
17. Неактивност на друштвеним мрежама ствара осјећај да пропуштам „нешто“.	1	2	3	4	5
18. Осјећам се усамљено, без обзира што много времена проводим на друштвеним мрежама.	1	2	3	4	5
19. Немам мјере у кориштењу друштвених мрежа.	1	2	3	4	5
20. Друштвене мреже стварају површне односе међу вршњацима.	1	2	3	4	5
ДРУШТВЕНЕ МРЕЖЕ И ОБРАЗОВАЊЕ					
1. Друштвене мреже омогућавају учење на различите начине.	1	2	3	4	5
2. Користим друштвене мреже да се повежем са друговима из школе.	1	2	3	4	5
3. Помоћу друштвених мрежа долазим до информација када имам проблем са разумијевањем школског градива.	1	2	3	4	5

4. Путем друштвених мрежа могу пратити корисне иновације у образовању.	1	2	3	4	5
5. Употребом друштвених мрежа олакшана је комуникација са наставницима.	1	2	3	4	5
6. Технолошки напредак путем друштвених мрежа пружа нове прилике за учење.	1	2	3	4	5
7. Групна учења путем друштвених мрежа побошавају индивидуално разумијевање градива.	1	2	3	4	5
8. Друштвене мреже олакшавају процес учења.	1	2	3	4	5
9. Помоћу друштвених мрежа омогућена је брза размјена информација између ученика и наставника.	1	2	3	4	5
10. Друштвене мреже пружају могућност за изражавање креативности кроз фотографије.	1	2	3	4	5
11. Помоћу друштвених мрежа могуће је наставу прилагодити образовним потребама сваког појединца.	1	2	3	4	5
12. Употребом друштвених мрежа брзо усвајам знање.	1	2	3	4	5
13. Друштвене мреже омогућавају спонтано усвајање знања.	1	2	3	4	5
14. Друштвене мреже обогаћују образовање брзим приступом информацијама.	1	2	3	4	5
15. Важно је да развијам критички приступ према мноштву информација које круже друштвеним мрежама.	1	2	3	4	5
16. Комуникација са наставницима путем друштвених мрежа чини наставу интересантнијом.	1	2	3	4	5
17. Користећи друштвене мреже развијам медијску писменост.	1	2	3	4	5
18. Медијска писменост олакшава кориштење апликација у оквиру друштвених мрежа.	1	2	3	4	5
19. Друштвене мреже пружају брз приступ образовним садржајима.	1	2	3	4	5
20. Боље разумијем наставне садржаје користећи друштвене мреже.	1	2	3	4	5
КОРИШТЕЊЕ ДРУШТВЕНИХ МРЕЖА					
1. Друштвене мреже су корисне.	1	2	3	4	5
2. Друштвене мреже олакшавају комуникацију.	1	2	3	4	5
3. Користећи друштвене мреже запоставио сам своје школске обавезе.	1	2	3	4	5
4. Важно је препознати лажне информације које се појављују на друштвеним мрежама.	1	2	3	4	5
5. Свако од нас жели да се прикаже у позитивном свјетлу на друштвеним мрежама.	1	2	3	4	5
6. Препознајем потребу за новим знањем о сигурности на друштвеним мрежама.	1	2	3	4	5

7. Друштвене мреже пружају могућност за изражавање властитих ставова.	1	2	3	4	5
8. Страхујем од могућности да будем жртва насиља на друштвеним мрежама.	1	2	3	4	5
9. Трудим се поставити границу у вези са временом проведеним на друштвеним мрежама.	1	2	3	4	5
10. Свјестан сам негативног дјеловања друштвених мрежа на ментално здравље.	1	2	3	4	5
11. Дијелим своја искуства са наставницима и родитељима у вези са проблемима на друштвеним мрежама.	1	2	3	4	5
12. Поредим се са другима на основу онога што видим на друштвеним мрежама.	1	2	3	4	5
13. Друштвене мреже је најбоље користити за забаву.	1	2	3	4	5
14. Доживљавам друштвене мреже као средство за изражавање властитог идентитета.	1	2	3	4	5
15. Родитељи треба да пруже подршку у погледу одговорног кориштења друштвених мрежа.	1	2	3	4	5
16. Друштвене мреже умањују концентрацију за обављање других обавеза.	1	2	3	4	5
17. Зависност о друштвеним мрежама одржава се на мој стварни живот.	1	2	3	4	5
18. Без друштвених мрежа живот би био незамислив.	1	2	3	4	5
19. Помоћу друштвених мрежа задовољавам образовне потребе.	1	2	3	4	5
20. Друштвене мреже доприносе превазилажењу препрека за учење.	1	2	3	4	5

УПИТНИК О ПЕДАГОШКИМ ВРИЈЕДНОСТИМА КОРИШТЕЊА
ДРУШТВЕНИХ МРЕЖА – УПВДМ

*Поштовани ученици,
Испред вас се налази 20 питања. Зокружите један од понуђених одговора. Упитник је анониман па Вас молимо да будете искрени. Намијењен је испитивању педагошких вриједности и недостатака у вези са кориштењем друштвених мрежа.*

Хвала на сарадњи!

1. Пол:

- ☒ а) мушки
- ☐ б) женски

2. Разред:

- ☒ а) VII
- ☐ б) VIII
- ☐ в) IX

3. Школски успјех на крају првог полугодишта школске 2023/24. године.

- ☐ а) одличан 5
- ☐ б) врлодобар 4
- ☒ в) добар 3
- ☐ г) довољан 2
- ☐ д) недовољан 1

4. Мјесто становања:

- ☐ а) село
- ☒ б) град

5. Запосленост родитеља:

- ☐ а) запослен један родитељ
- ☐ б) запослена оба родитеља
- ☒ в) незапослена оба родитеља

6. Приступ интернету:

- ☒ а) неограничен (24 часа)
- ☐ б) ограничен (неколико часова дневно)

7. Коју друштвену мрежу најчешће користиш (заокружи само један одговор)?

- ☐ а) Фејсбук
- ☐ б) Инстаграм
- ☐ в) Твитер
- ☐ г) Тик ток
- ☐ д) Снепчет
- ☐ ђ) Вацап
- ☒ е) Вибер
- ☐ ж) Месенџер
- ☐ з) Све претходно наведено

8. Друштвене мреже доприносе васпитању и образовању основној школи.
- а) олакшавају комуникацију између ученика, наставника и родитеља
 - ☒ б) омогућавају реализацију наставе на даљину
 - в) развијају вјештине
 - г) све претходно наведено
9. Медијска писменост може се развијати активним укључивањем друштвених мрежа у наставу.
- а) апсолутно се слажем
 - ☒ б) нисам сигуран/н
 - в) никако се не слажем
10. Кориштење друштвених мрежа у основној школи пожељно је за школско учење.
- а) апсолутно се слажем
 - б) нисам сигуран/на
 - ☒ в) никако се не слажем
11. Потенцијалне опасности употребе друштвених мрежа у основној школи могу се превазићи.
- ☒ а) да
 - б) не
12. При процесу учења користим друштвене мреже.
- а) да
 - ☒ б) не
13. Прекомјерним кориштењем друштвених мрежа постајем овисан о друштвеним мрежама.
- а) апсолутно се слажем
 - ☒ б) нисам сигуран/на
 - в) никако се не слажем
14. Користим друштвене мреже, јер:
- ☒ а) дописујем се са другарима
 - б) објављујем фотографије и видео записе
 - в) учим нове ствари и пратим интересантне садржаје
 - г) упознајем нове људе и ширим мрежу контаката
15. Употребом друштвених мрежа као видом информалног учења (учење гдје се учи кроз учешће, културу, игру) знање се усваја спонтано.
- а) апсолутно се слажем
 - б) никако се не слажем
 - ☒ в) нисам сигуран/на
16. Свјестан сам да превише времена проводим на друштвеним мрежама.
- а) слажем се
 - б) често
 - ☒ в) ријетко

17. Вријеме проведено на друштвеним мрежама доприноси медијској писмености.

- а) слажем се
- б) не слажем се
- в) понекад
- ☒ г) не знам

18. Употреба друштвених мрежа у основној школи унапређује наставни процес.

- а) директно унапређује наставни процес
- б) унапређује, али не у великој мјери
- ☒ г) никако не унапређује
- д) нисам сигуран/на

19. Родитељи бране да до касно у ноћ будем на друштвеним мрежама, јер:

- а) то је опасно
- б) нећу бити одморан за школу
- в) брину се да не запоставим школске обавезе
- ☒ г) све претходно наведено

20. Друштвене мреже обликују свакодневни живот.

- а) увијек
- ☒ б) понекад
- в) ријетко
- г) никада

СТАВОВИ О ПЕДАГОШКИМ ВРИЈЕДНОСТИМА

ДРУШТВЕНИХ МРЕЖА – СПВДМ

Поштовани ученици,

Испред вас се налази скалер од 80 тврдњи. Пажљиво прочитајте сваку од њих, а затим заокружите један од бројева који се налазе поред сваке тврдње. Бројеве заокружите у зависности од тога колико се слажете са наведеном тврдњом. При томе имајте у виду тврдње и значење сваког од бројева. Скалер је анониман те вас молимо да будете искрени. Хвала на сарадњи!

Значење бројева:

1 – Уопште се не слажем; 2 – Мањим дијелом се слажем; 3 – Неодлучан/на сам,
4 – Већим дијелом се слажем и 5 – У потпуности се слажем

ПОЗИТИВНА УЛОГА ДРУШТВЕНИХ МРЕЖА У ВАСПИТАЊУ					
1. Друштвене мреже омогућавају комуникацију са друговима.	1	2	3	4	5
2. Помоћу друштвених мрежа изградио сам способност да лакше учим.	1	2	3	4	5
3. Задовољство ми је проводити вријеме на друштвеним мрежама.	1	2	3	4	5
4. Културни садржаји на друштвеним мрежама изграђују лични идентитет.	1	2	3	4	5
5. Помоћу друштвених мрежа упознајем нове другове.	1	2	3	4	5
6. Користим друштвене мреже за учење садржаја који нису дио школских обавеза.	1	2	3	4	5
7. Друштвене мреже обликују ставове о умјетности.	1	2	3	4	5
8. Анализирајући садржаје на друштвеним мрежама развијам критичко мишљење.	1	2	3	4	5
9. Разговори о школским темама на друштвеним мрежама помажу бољем разумијевању градива.	1	2	3	4	5
10. Помоћу друштвених мрежа могу исказати креативност.	1	2	3	4	5
11. Повећао сам ниво знања користећи друштвене мреже.	1	2	3	4	5
12. Употребом друштвених мрежа долазим до нових информација.	1	2	3	4	5
13. Помоћу друштвених мрежа развијам информатичку писменост.	1	2	3	4	5
14. Информатичка писменост помаже да лакше користим друштвене мреже.	1	2	3	4	5
15. Друштвене мреже као дио дигиталног свијета обликују моје понашање.	1	2	3	4	5
16. Друштвене мреже промовишу садржаје о заштити животне средине.	1	2	3	4	5
17. Стварам позитивне животне навике користећи друштвене мреже.	1	2	3	4	5
18. Друштвене мреже подстичу развој толеранције међу вршњацима.	1	2	3	4	5
19. Мноштво садржаја на друштвеним мрежама олакшава процес учења.	1	2	3	4	5
20. Друштвене мреже помажу да развијем односе са вршњацима.	1	2	3	4	5
НЕГАТИВНА УЛОГА ДРУШТВЕНИХ МРЕЖА У ВАСПИТАЊУ					
1. Злоупотребљавам кориштење друштвених мрежа.	1	2	3	4	5
2. Неприкладни садржаји на друштвеним мрежама негативно дјелују на емоционални развој.	1	2	3	4	5
3. Садржаји на друштвеним мрежама изазивају агресију.	1	2	3	4	5

4. Немам времена за учење од како користим друштвене мреже.	1	2	3	4	5
5. Друштвене мреже промовишу идеалну слику живота.	1	2	3	4	5
6. Непримјерени садржаји на друштвеним мрежама штетни су за психички развој.	1	2	3	4	5
7. Зависност од друштвених мрежа не дозвољава да проводим више времена са својом породицом.	1	2	3	4	5
8. На друштвеним мрежама има лажних информација неповољних за мој узраст.	1	2	3	4	5
9. Прекомјерна употреба друштвених мрежа смањује концентрацију за учење.	1	2	3	4	5
10. Проводећи много времена на друштвеним мрежама губим осјећај за реалност.	1	2	3	4	5
11. Конфликте са вршњацима рјешавам путем порука на друштвеним мрежама.	1	2	3	4	5
12. Будим се ненаспаван од како користим друштвене мреже.	1	2	3	4	5
13. Негативни коментари на друштвеним мрежама смањују моје самопоштовање.	1	2	3	4	5
14. Друштвене мреже стварају тренутно задовољство.	1	2	3	4	5
15. Прекомјерном употребом друштвених мрежа умањио сам физичку активност.	1	2	3	4	5
16. Поређење са животима других на друштвеним мрежама ствара незадовољство.	1	2	3	4	5
17. Неактивност на друштвеним мрежама ствара осјећај да пропуштам „нешто“.	1	2	3	4	5
18. Осјећам се усамљено, без обзира што много времена проводим на друштвеним мрежама.	1	2	3	4	5
19. Немам мјере у кориштењу друштвених мрежа.	1	2	3	4	5
20. Друштвене мреже стварају површне односе међу вршњацима.	1	2	3	4	5
ДРУШТВЕНЕ МРЕЖЕ И ОБРАЗОВАЊЕ					
1. Друштвене мреже омогућавају учење на различите начине.	1	2	3	4	5
2. Користим друштвене мреже да се повежем са друговима из школе.	1	2	3	4	5
3. Помоћу друштвених мрежа долазим до информација када имам проблем са разумијевањем школског градива.	1	2	3	4	5
4. Путем друштвених мрежа могу пратити корисне иновације у образовању.	1	2	3	4	5
5. Употребом друштвених мрежа олакшана је комуникација са наставницима.	1	2	3	4	5
6. Технолошки напредак путем друштвених мрежа пружа нове прилике за учење.	1	2	3	4	5
7. Групна учења путем друштвених мрежа побошавају индивидуално разумијевање градива.	1	2	3	4	5
8. Друштвене мреже олакшавају процес учења.	1	2	3	4	5
9. Помоћу друштвених мрежа омогућена је брза размјена информација између ученика и наставника.	1	2	3	4	5
10. Друштвене мреже пружају могућност за изражавање креативности кроз фотографије.	1	2	3	4	5
11. Помоћу друштвених мрежа могуће је наставу прилагодити образовним потребама сваког појединца.	1	2	3	4	5
12. Употребом друштвених мрежа брзо усвајам знање.	1	2	3	4	5
13. Друштвене мреже омогућавају спонтано усвајање знања.	1	2	3	4	5

14. Друштvene mreže obogaћuju obrazovanje brzim pristupom informacijama.	1	2	3	4	5
15. Важно је да развијам критички приступ према мноштву информација које круже друштвеним мрежама.	1	2	3	4	5
16. Комуникација са наставницима путем друштвених мрежа чини наставу интересантнијом.	1	2	3	4	5
17. Користећи друштvene мреже развијам медијску писменост.	1	2	3	4	5
18. Медијска писменост олакшава кориштење апликација у оквиру друштвених мрежа.	1	2	3	4	5
19. Друштvene мреже пружају брз приступ образовним садржајима.	1	2	3	4	5
20. Боље разумијем наставне садржаје користећи друштvene мреже.	1	2	3	4	5
КОРИШТЕЊЕ ДРУШТВЕНИХ МРЕЖА					
1. Друштvene мреже су корисне.	1	2	3	4	5
2. Друштvene мреже олакшавају комуникацију.	1	2	3	4	5
3. Користећи друштvene мреже запоставио сам своје школске обавезе.	1	2	3	4	5
4. Важно је препознати лажне информације које се појављују на друштвеним мрежама.	1	2	3	4	5
5. Свако од нас жели да се прикаже у позитивном свјетлу на друштвеним мрежама.	1	2	3	4	5
6. Препознајем потребу за новим знањем о сигурности на друштвеним мрежама.	1	2	3	4	5
7. Друштvene мреже пружају могућност за изражавање властитих ставова.	1	2	3	4	5
8. Страхујем од могућности да будем жртва насиља на друштвеним мрежама.	1	2	3	4	5
9. Трудим се поставити границу у вези са временом проведеним на друштвеним мрежама.	1	2	3	4	5
10. Свјестан сам негативног дјеловања друштвених мрежа на ментално здравље.	1	2	3	4	5
11. Дијелим своја искуства са наставницима и родитељима у вези са проблемима на друштвеним мрежама.	1	2	3	4	5
12. Поредим се са другима на основу онога што видим на друштвеним мрежама.	1	2	3	4	5
13. Друштvene мреже је најбоље користити за забаву.	1	2	3	4	5
14. Доживљавам друштvene мреже као средство за изражавање властитог идентитета.	1	2	3	4	5
15. Родитељи треба да пруже подршку у погледу одговорног кориштења друштвених мрежа.	1	2	3	4	5
16. Друштvene мреже умањују концентрацију за обављање других обавеза.	1	2	3	4	5
17. Зависност о друштвеним мрежама одржава се на мој стварни живот.	1	2	3	4	5
18. Без друштвених мрежа живот би био незамислив.	1	2	3	4	5
19. Помоћу друштвених мрежа задовољавам образовне потребе.	1	2	3	4	5
20. Друштvene мреже доприносе превазилажењу препрека за учење.	1	2	3	4	5

FREQUENCIES VARIABLES=pol razred uspjeh mjestostan zaprodit pristupint
/ORDER=ANALYSIS.

Frequencies

		Statistics					
		pol	razred	Uspjeh	mjestostan	zaprodit	pristupint
N	Valid	280	280	280	280	280	280
	Missing	0	0	0	0	0	0

Frequency Table

		Pol			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1	133	47,5	47,5	47,5
	2	147	52,5	52,5	100,0
	Total	280	100,0	100,0	

		Razred			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1	82	29,3	29,3	29,3
	2	96	34,3	34,3	63,6
	3	102	36,4	36,4	100,0
	Total	280	100,0	100,0	

		Uspjeh			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1	75	26,8	26,8	26,8
	2	108	38,6	38,6	65,4
	3	97	34,6	34,6	100,0
	Total	280	100,0	100,0	

		Mjestostan			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1	193	68,9	68,9	68,9
	2	87	31,1	31,1	100,0
	Total	280	100,0	100,0	

		Zaprodit		
		Frequency	Percent	Valid Percent
Valid	1	88	31,4	31,4
	2	142	50,7	50,7
	3	50	17,9	17,9
	Total	280	100,0	100,0

		Pristupint		
		Frequency	Percent	Valid Percent
Valid	1	203	72,5	72,5
	2	77	27,5	27,5
	Total	280	100,0	100,0

p7 * razred

		Crosstab		
		Razred		
Count		1	2	3
p7	1	1	0	3
	2	36	54	57
	4	17	18	28
	5	9	2	0
	6	0	1	5
	7	16	13	2
	9	3	8	7
Total		82	96	102

Chi-Square Tests			
	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)
Pearson Chi-Square	42,621 ^a	12	,000
Likelihood Ratio	48,419	12	,000
Linear-by-Linear Association	4,324	1	,038
N of Valid Cases	280		

a. 9 cells (42,9%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 1,17.

Symmetric Measures

		Value	Approximate Significance
Nominal by Nominal	Contingency Coefficient	,363	,000
N of Valid Cases		280	

p8 * zaprodit

Crosstab

Count

		Zaprodit			Total
		1	2	3	
p8	1	40	79	15	134
	2	17	24	7	48
	3	10	15	5	30
	4	21	24	23	68
Total		88	142	50	280

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)
Pearson Chi-Square	18,732 ^a	6	,005
Likelihood Ratio	17,513	6	,008
Linear-by-Linear Association	3,902	1	,048
N of Valid Cases	280		

a. 0 cells (,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 5,36.

Symmetric Measures

		Value	Approximate Significance
Nominal by Nominal	Contingency Coefficient	,250	,005
N of Valid Cases		280	

p9 * pristupint

Crosstab				
Count				
		pristupint		Total
		1	2	
p9	1	67	11	78
	2	124	55	179
	3	12	11	23
Total		203	77	280

Chi-Square Tests			
	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)
Pearson Chi-Square	12,723 ^a	2	,002
Likelihood Ratio	13,222	2	,001
Linear-by-Linear Association	12,676	1	,000
N of Valid Cases	280		

a. 0 cells (,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 6,33.

Symmetric Measures			
		Value	Approximate Significance
Nominal by Nominal	Contingency Coefficient	,208	,002
N of Valid Cases		280	

p10 * pristupint

Crosstab				
Count				
		pristupint		Total
		1	2	
p10	1	56	18	74
	2	108	28	136
	3	39	31	70
Total		203	77	280

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)
Pearson Chi-Square	13,526 ^a	2	,001
Likelihood Ratio	12,843	2	,002
Linear-by-Linear Association	6,903	1	,009
N of Valid Cases	280		

a. 0 cells (,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 19,25.

Symmetric Measures

	Value	Approximate Significance
Nominal by Nominal Contingency Coefficient	,215	,001
N of Valid Cases	280	

p12 * razred

Crosstab

Count

		Razred			Total
		1	2	3	
p12	1	28	33	58	119
	2	54	63	43	160
	3	0	0	1	1
Total		82	96	102	280

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)
Pearson Chi-Square	15,840 ^a	4	,003
Likelihood Ratio	16,137	4	,003
Linear-by-Linear Association	9,203	1	,002
N of Valid Cases	280		

a. 3 cells (33,3%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,29.

Symmetric Measures

		Value	Approximate Significance
Nominal by Nominal	Contingency Coefficient	,231	,003
N of Valid Cases		280	

p13 * pol

Crosstab

Count

		pol		
		1	2	Total
p13	1	61	96	157
	2	25	33	58
	3	47	18	65
Total		133	147	280

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)
Pearson Chi-Square	21,197 ^a	2	,000
Likelihood Ratio	21,681	2	,000
Linear-by-Linear Association	18,379	1	,000
N of Valid Cases		280	

a. 0 cells (,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 27,55.

Symmetric Measures

		Value	Approximate Significance
Nominal by Nominal	Contingency Coefficient	,265	,000
N of Valid Cases		280	

p16 * pol

		Crosstab		
Count				
		pol		
		1	2	Total
p16	1	39	69	108
	2	46	49	95
	3	48	29	77
Total		133	147	280

Chi-Square Tests			
	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)
Pearson Chi-Square	12,448 ^a	2	,002
Likelihood Ratio	12,575	2	,002
Linear-by-Linear Association	12,387	1	,000
N of Valid Cases	280		

a. 0 cells (,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 36,58.

Symmetric Measures			
		Value	Approximate Significance
Nominal by Nominal	Contingency Coefficient	,206	,002
N of Valid Cases		280	

p17 * mjestostan**Crosstab**

Count

		mjestostan		Total
		1	2	
p17	1	67	11	78
	2	6	3	9
	3	67	47	114
	4	53	26	79
Total		193	87	280

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)
Pearson Chi-Square	16,124 ^a	3	,001
Likelihood Ratio	17,483	3	,001
Linear-by-Linear Association	9,570	1	,002
N of Valid Cases	280		

a. 1 cells (12,5%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 2,80.

Symmetric Measures

		Value	Approximate Significance
Nominal by Nominal	Contingency Coefficient	,233	,001
N of Valid Cases		280	

p18 * pol**Crosstab**

Count

		pol		Total
		1	2	
p18	1	13	6	19
	2	63	93	156
	3	14	4	18
	4	43	44	87
Total		133	147	280

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)
Pearson Chi-Square	13,248 ^a	3	,004
Likelihood Ratio	13,641	3	,003
Linear-by-Linear Association	,334	1	,563
N of Valid Cases	280		

a. 0 cells (,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 8,55.

Symmetric Measures

	Value	Approximate Significance
Nominal by Nominal Contingency Coefficient	,213	,004
N of Valid Cases	280	

p18 * mjestostan

Crosstab

Count

		mjestostan		Total
		1	2	
p18	1	17	2	19
	2	118	38	156
	3	5	13	18
	4	53	34	87
Total		193	87	280

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)
Pearson Chi-Square	23,864 ^a	3	,000
Likelihood Ratio	23,317	3	,000
Linear-by-Linear Association	10,663	1	,001
N of Valid Cases	280		

a. 0 cells (,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 5,59.

Symmetric Measures

		Value	Approximate Significance
Nominal by Nominal	Contingency Coefficient	,280	,000
N of Valid Cases		280	

p18 * zaprodit

Crosstab

Count

		Zaprodit			
		1	2	3	Total
p18	1	8	8	3	19
	2	53	66	37	156
	3	2	15	1	18
	4	25	53	9	87
Total		88	142	50	280

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)
Pearson Chi-Square	18,912 ^a	6	,004
Likelihood Ratio	19,835	6	,003
Linear-by-Linear Association	,154	1	,694
N of Valid Cases	280		

a. 2 cells (16,7%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 3,21.

Symmetric Measures

		Value	Approximate Significance
Nominal by Nominal	Contingency Coefficient	,252	,004
N of Valid Cases		280	

Reliability

Scale: ALL VARIABLES

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	280	100,0
	Excluded ^a	0	,0
	Total	280	100,0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
,920	80

Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
po1	245,39	1324,396	,184	,920
po2	247,25	1306,591	,351	,919
po3	246,48	1308,867	,303	,919
po4	246,85	1311,853	,295	,919
po5	246,86	1303,549	,312	,919
po6	246,62	1306,531	,284	,919
po7	246,74	1310,256	,324	,919
po8	246,83	1303,626	,365	,919
po9	246,50	1301,513	,365	,919
po10	246,20	1299,501	,452	,918
po11	246,65	1296,522	,434	,918
po12	245,62	1305,906	,419	,919
po13	246,10	1302,234	,415	,919
po14	246,07	1306,766	,362	,919
po15	247,31	1300,889	,377	,919
po16	246,60	1304,556	,376	,919
po17	247,11	1306,249	,336	,919
po18	247,07	1304,773	,390	,919
po19	247,05	1295,176	,463	,918
po20	246,69	1303,905	,351	,919
nel	248,30	1333,723	,031	,921

ne2	246,50	1315,176	,194	,920
ne3	246,82	1319,151	,174	,920
ne4	247,59	1308,000	,291	,919
ne5	247,44	1306,978	,323	,919
ne6	246,22	1311,671	,254	,920
ne7	247,55	1310,678	,241	,920
ne8	245,85	1313,779	,250	,920
ne9	246,14	1314,503	,219	,920
ne10	247,23	1299,519	,343	,919
ne11	247,52	1308,681	,291	,919
ne12	247,64	1323,628	,119	,920
ne13	247,93	1315,225	,223	,920
ne14	246,88	1305,333	,357	,919
ne15	247,46	1304,665	,290	,919
ne16	247,25	1299,290	,362	,919
ne17	247,34	1306,642	,295	,919
ne18	247,91	1313,468	,245	,920
ne19	247,42	1310,488	,255	,920
ne20	246,97	1308,899	,323	,919
dm1	246,15	1298,623	,437	,918
dm2	246,08	1297,169	,410	,918
dm3	246,16	1294,444	,435	,918
dm4	246,33	1294,752	,503	,918
dm5	246,57	1299,292	,385	,919
dm6	246,55	1290,313	,560	,918
dm7	246,71	1297,412	,458	,918
dm8	246,78	1291,698	,483	,918
dm9	246,16	1310,477	,279	,919
dm10	246,35	1300,151	,422	,918
dm11	246,76	1301,616	,419	,919
dm12	246,85	1295,760	,439	,918
dm13	246,46	1296,414	,462	,918
dm14	246,42	1294,467	,478	,918
dm15	246,74	1301,342	,418	,919
dm16	247,04	1293,984	,442	,918
dm17	246,49	1297,369	,475	,918
dm18	246,35	1298,910	,474	,918
dm19	246,31	1298,608	,440	,918
dm20	247,04	1285,701	,549	,918
km1	246,14	1298,249	,453	,918
km2	245,75	1309,471	,326	,919

km3	247,35	1317,231	,180	,920
km4	245,61	1313,738	,291	,919
km5	246,23	1300,817	,384	,919
km6	246,64	1301,212	,393	,919
km7	246,54	1300,608	,452	,918
km8	247,38	1315,914	,187	,920
km9	246,22	1309,265	,285	,919
km10	245,86	1312,741	,272	,919
km11	246,84	1315,048	,197	,920
km12	247,72	1320,302	,166	,920
km13	246,35	1309,728	,292	,919
km14	247,24	1302,794	,374	,919
km15	246,33	1304,767	,339	,919
km16	246,66	1304,656	,347	,919
km17	247,27	1305,476	,305	,919
km18	247,24	1306,780	,287	,919
km19	246,96	1306,041	,383	,919
km20	246,67	1300,961	,407	,919

T-TEST GROUPS=pol(1 2)
 /MISSING=ANALYSIS
 /VARIABLES=Spouloga Sneguloga Sdrusmrezaobrazov Skordrusmreza SUMA
 /CRITERIA=CI(.95).

T-Test

Group Statistics					
	pol	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
Spouloga	1	133	64,4962	12,30646	1,06711
	2	147	66,0068	11,06054	,91226
Sneguloga	1	133	52,8195	12,05658	1,04544
	2	147	53,7687	13,05367	1,07665
Sdrusmrezaobrazov	1	133	65,8571	14,27922	1,23817
	2	147	68,0000	14,26030	1,17617
Skordrusmreza	1	133	63,0075	10,94580	,94912
	2	147	65,4218	10,11369	,83416
SUMA	1	133	246,1805	37,00406	3,20866
	2	147	253,1973	35,97043	2,96679

Independent Samples Test					
		Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means	
		F	Sig.	t	
Spouloga	Equal variances assumed	1,150	,284	-1,082	
	Equal variances not assumed			-1,076	

Sneguloga	Equal variances assumed	,589	,444	- ,630						
	Equal variances not assumed			- ,632						
Sdrusmr ezaobraz ov	Equal variances assumed	,067	,795	- 1,255						
	Equal variances not assumed			- 1,255						
Skordru smreza	Equal variances assumed	,320	,572	- 1,918						
	Equal variances not assumed			- 1,911						
SUMA	Equal variances assumed	,013	,908	- 1,608						
	Equal variances not assumed			- 1,606						

ONEWAY Spouloga Sneguloga Sdrusmrezaobrazov Skordrusmreza SUMA BY razred
 /STATISTICS DESCRIPTIVES
 /MISSING ANALYSIS
 /POSTHOC=BONFERRONI ALPHA(0.05).

Oneway

Descriptives									
		N	Mean	Std. Deviation	Std. Error	95% Confidence Interval for Mean Lower Bound			
Spouloga	1	82	63,71 95	10,3545 5	1,143 47	61,4444			
	2	96	65,33 33	12,8682 9	1,313 36	62,7260			
	3	102	66,50 98	11,4500 6	1,133 72	64,2608			
	Total	280	65,28 93	11,6722 8	,6975 5	63,9162			
Sneguloga	1	82	54,67 07	12,4920 3	1,379 51	51,9259			
	2	96	51,06 25	13,1667 9	1,343 83	48,3947			
	3	102	54,35 29	11,8869 7	1,176 98	52,0181			
	Total	280	53,31 79	12,5764 6	,7515 9	51,8384			
Sdrusmrezaobrazov	1	82	64,26 83	11,6216 6	1,283 40	61,7147			
	2	96	68,25 00	15,1810 1	1,549 41	65,1740			
	3	102	67,97 06	15,1667 0	1,501 73	64,9916			
	Total	280	66,98 21	14,2839 7	,8536 3	65,3018			

Skordrusmreza	1	82	63,1341	10,02067	1,10660	60,9324			
	2	96	63,7188	11,36542	1,15998	61,4159			
	3	102	65,7157	10,14877	1,00488	63,7223			
	Total	280	64,2750	10,56738	,63152	63,0318			
SUMA	1	82	245,7927	34,35750	3,79415	238,2435			
	2	96	248,3646	38,76518	3,95645	240,5100			
	3	102	254,5490	36,00072	3,56460	247,4778			
	Total	280	249,8643	36,56834	2,18538	245,5624			

ANOVA

		Sum of Squares	df	Mean Square	F	
Spouloga	Between Groups	354,196	2	177,098	1,303	
	Within Groups	37657,372	277	135,947		
	Total	38011,568	279			
Sneguloga	Between Groups	747,682	2	373,841	2,387	
	Within Groups	43381,029	277	156,610		
	Total	44128,711	279			
Sdrusmrezaobrazov	Between Groups	857,901	2	428,951	2,119	
	Within Groups	56067,009	277	202,408		
	Total	56924,911	279			
Skordrusmreza	Between Groups	348,139	2	174,070	1,565	
	Within Groups	30807,686	277	111,219		
	Total	31155,825	279			

SUMA	Between Groups	3813,873	2	1906,936	1,430	
	Within Groups	369276,970	277	1333,130		
	Total	373090,843	279			

Post Hoc Tests

Multiple Comparisons

Bonferroni

Dependent Variable	(I) razred	(J) razred	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval Lower Bound	
Spouloga	1	2	-1,61382	1,75329	1,000	-5,8368	
		3	-2,79029	1,72937	,323	-6,9557	
	2	1	1,61382	1,75329	1,000	-2,6092	
		3	-1,17647	1,65799	1,000	-5,1699	
	3	1	2,79029	1,72937	,323	-1,3751	
		2	1,17647	1,65799	1,000	-2,8170	
Sneguloga	1	2	3,60823	1,88182	,169	-,9243	
		3	,31779	1,85615	1,000	-4,1529	
	2	1	-3,60823	1,88182	,169	-8,1408	
		3	-3,29044	1,77954	,197	-7,5766	
	3	1	-,31779	1,85615	1,000	-4,7885	
		2	3,29044	1,77954	,197	-,9958	
Sdrusmrezaobra zov	1	2	-3,98171	2,13935	,191	-9,1346	
		3	-3,70230	2,11016	,241	-8,7848	
	2	1	3,98171	2,13935	,191	-1,1711	
		3	,27941	2,02307	1,000	-4,5934	
	3	1	3,70230	2,11016	,241	-1,3803	
		2	-,27941	2,02307	1,000	-5,1522	
Skordrusmreza	1	2	-,58460	1,58583	1,000	-4,4043	
		3	-2,58154	1,56420	,300	-6,3491	
	2	1	,58460	1,58583	1,000	-3,2350	
		3	-1,99694	1,49964	,552	-5,6090	
	3	1	2,58154	1,56420	,300	-1,1860	
		2	1,99694	1,49964	,552	-1,6151	
SUMA	1	2	-2,57190	5,49040	1,000	-15,7961	
		3	-8,75634	5,41549	,321	-21,8001	

	2	1	2,57190	5,49040	1,000	-10,6523	
		3	-6,18444	5,19198	,704	-18,6899	
	3	1	8,75634	5,41549	,321	-4,2875	
		2	6,18444	5,19198	,704	-6,3210	

ONEWAY Spouloga Sneguloga Sdrusmrezaobrazov Skordrusmreza SUMA BY uspjeh
 /STATISTICS DESCRIPTIVES
 /MISSING ANALYSIS
 /POSTHOC=BONFERRONI ALPHA(0.05).

Oneway

		Descriptives							
		N	Mean	Std. Deviation	Std. Error	95% Confidence Interval for Mean Lower Bound			
Spouloga	1	75	66,49 33	11,2698 8	1,301 33	63,9004			
	2	108	65,44 44	11,4608 9	1,102 82	63,2582			
	3	97	64,18 56	12,2170 7	1,240 46	61,7233			
	Total	280	65,28 93	11,6722 8	,6975 5	63,9162			
Sneguloga	1	75	52,04 00	12,3040 8	1,420 75	49,2091			
	2	108	53,35 19	12,5715 3	1,209 70	50,9538			
	3	97	54,26 80	12,8310 5	1,302 80	51,6820			
	Total	280	53,31 79	12,5764 6	,7515 9	51,8384			
Sdrusmrezaobrazov	1	75	70,73 33	14,1262 0	1,631 15	67,4832			
	2	108	67,41 67	13,8666 0	1,334 31	64,7715			
	3	97	63,59 79	14,2146 2	1,443 28	60,7331			
	Total	280	66,98 21	14,2839 7	,8536 3	65,3018			
Skordrusmreza	1	75	65,26 67	9,71671	1,121 99	63,0311			

	2	108	64,41 67	9,94200	,9566 7	62,5202			
	3	97	63,35 05	11,8295 5	1,201 11	60,9663			
	Tot al	280	64,27 50	10,5673 8	,6315 2	63,0318			
SUMA	1	75	254,5 333	36,0601 3	4,163 87	246,2366			
	2	108	250,6 296	36,2044 0	3,483 77	243,7235			
	3	97	245,4 021	37,2191 3	3,779 03	237,9007			
	Tot al	280	249,8 643	36,5683 4	2,185 38	245,5624			

ANOVA

		Sum of Squares	df	Mean Square	F	
Spouloga	Between Groups	229,495	2	114,747	,841	
	Within Groups	37782,073	277	136,397		
	Total	38011,568	279			
Sneguloga	Between Groups	210,170	2	105,085	,663	
	Within Groups	43918,541	277	158,551		
	Total	44128,711	279			
Sdrusmrezaobra zov	Between Groups	2186,674	2	1093,337	5,533	
	Within Groups	54738,236	277	197,611		
	Total	56924,911	279			
Skordrusmreza	Between Groups	158,826	2	79,413	,710	
	Within Groups	30996,999	277	111,903		
	Total	31155,825	279			
SUMA	Between Groups	3629,671	2	1814,836	1,361	

	Within Groups	369461,171	277	1333,795		
	Total	373090,843	279			

Post Hoc Tests

Multiple Comparisons

Bonferroni

Dependent Variable	(I) uspjuh	(J) uspjuh	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval Lower Bound	
Spouloga	1	2	1,04889	1,75544	1,000	-3,1793	
		3	2,30777	1,79577	,599	-2,0175	
	2	1	-1,04889	1,75544	1,000	-5,2771	
		3	1,25888	1,63374	1,000	-2,6762	
	3	1	-2,30777	1,79577	,599	-6,6331	
		2	-1,25888	1,63374	1,000	-5,1939	
Sneguloga	1	2	-1,31185	1,89264	1,000	-5,8705	
		3	-2,22804	1,93612	,752	-6,8914	
	2	1	1,31185	1,89264	1,000	-3,2468	
		3	-,91619	1,76142	1,000	-5,1588	
	3	1	2,22804	1,93612	,752	-2,4353	
		2	,91619	1,76142	1,000	-3,3264	
Sdrusmrezaobrazov	1	2	3,31667	2,11295	,353	-1,7726	
		3	7,13540*	2,16149	,003	1,9292	
	2	1	-3,31667	2,11295	,353	-8,4059	

		3	3,81873	1,9664 6	,159	-,9177	
	3	1	-7,13540*	2,1614 9	,003	-12,3416	
		2	-3,81873	1,9664 6	,159	-8,5552	
Skordrusmreza	1	2	,85000	1,5900 2	1,000	-2,9797	
		3	1,91615	1,6265 5	,719	-2,0016	
	2	1	-,85000	1,5900 2	1,000	-4,6797	
		3	1,06615	1,4797 9	1,000	-2,4981	
	3	1	-1,91615	1,6265 5	,719	-5,8339	
		2	-1,06615	1,4797 9	1,000	-4,6304	
SUMA	1	2	3,90370	5,4894 3	1,000	-9,3182	
		3	9,13127	5,6155 5	,315	-4,3944	
	2	1	-3,90370	5,4894 3	1,000	-17,1256	
		3	5,22757	5,1088 6	,921	-7,0777	
	3	1	-9,13127	5,6155 5	,315	-22,6569	
		2	-5,22757	5,1088 6	,921	-17,5328	

T-TEST GROUPS=mjestostan(1 2)
 /MISSING=ANALYSIS
 /VARIABLES=Spouloga Sneguloga Sdrusmrezaobrazov Skordrusmreza SUMA
 /CRITERIA=CI(.95).

T-Test

Group Statistics					
	mjestostan	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
Spouloga	1	193	65,7565	12,08510	,86990
	2	87	64,2529	10,69364	1,14648
Sneguloga	1	193	54,1658	13,32618	,95924
	2	87	51,4368	10,55737	1,13187
Sdrusmrezaobrazov	1	193	67,8290	14,44013	1,03942
	2	87	65,1034	13,82787	1,48250
Skordrusmreza	1	193	64,7772	10,54934	,75936
	2	87	63,1609	10,58287	1,13460
SUMA	1	193	252,5285	37,73924	2,71653
	2	87	243,9540	33,27577	3,56754

Independent Samples Test					
		Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means	
		F	Sig.	t	
Spouloga	Equal variances assumed	1,547	,215	,998	
	Equal variances not assumed			1,045	

Sneguloga	Equal variances assumed	6,227	,013	1,686						
	Equal variances not assumed			1,839						
Sdrusmr ezaobraz ov	Equal variances assumed	,218	,641	1,481						
	Equal variances not assumed			1,505						
Skordru smreza	Equal variances assumed	,030	,863	1,185						
	Equal variances not assumed			1,184						
SUMA	Equal variances assumed	1,754	,186	1,823						
	Equal variances not assumed			1,912						

T-TEST GROUPS=pristupint(1 2)
 /MISSING=ANALYSIS
 /VARIABLES=Spouloga Sneguloga Sdrusmrezaobrazov Skordrusmreza SUMA
 /CRITERIA=CI(.95).

T-Test

Group Statistics					
	pristupint	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
Spouloga	1	203	67,0591	11,53756	,80978
	2	77	60,6234	10,76671	1,22698
Sneguloga	1	203	52,3399	12,59686	,88413
	2	77	55,8961	12,23088	1,39384
Sdrusmrezaobrazov	1	203	69,0936	14,39183	1,01011
	2	77	61,4156	12,45767	1,41968
Skordrusmreza	1	203	64,5517	10,50323	,73718
	2	77	63,5455	10,76977	1,22733
SUMA	1	203	253,0443	37,22946	2,61300
	2	77	241,4805	33,56988	3,82564

Independent Samples Test					
		Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means	
		F	Sig.	t	
Spouloga	Equal variances assumed	2,029	,155	4,243	
	Equal variances not assumed			4,378	

Sneguloga	Equal variances assumed	,219	,640	- 2,126						
	Equal variances not assumed			- 2,154						
Sdrusmr ezaobraz ov	Equal variances assumed	4,688	,031	4,130						
	Equal variances not assumed			4,407						
Skordru smreza	Equal variances assumed	,143	,705	,711						
	Equal variances not assumed			,703						
SUMA	Equal variances assumed	1,186	,277	2,382						
	Equal variances not assumed			2,496						

UNIVERZITET U BANJOJ LUCI

PODACI O AUTORU ODBRANJENOG MASTER/MAGISTARSKOG RADA

Ime i prezime autora master/magistarskog rada: Aleksandar Pavlović

Datum, mjesto i država rođenja autora: 20.3.1991. Odžak, BiH

Naziv završenog fakulteta/Akademije autora i godina diplomiranja:

Filozofski fakultet Univerziteta u Banjoj Luci, 2019. godina

Datum odbrane završnog/diplomskog rada autora: 9.2.2019. godine

Naslov završnog/diplomskog rada autora: Religijsko vaspitanje u osnovnoj školi

Akademsko zvanje koje je autor stekao odbranom završnog/diplomskog rada:

Diplomirani pedagog (240 ECTS)

Akademsko zvanje koje je autor stekao odbranom master/magistarskog rada:

Master pedagogije (300 ects)

Naziv fakulteta/Akademije na kome je master/magistarski rad odbranjen:

Filozofski fakultet Univerziteta u Banjoj Luci

Naslov master/magistarskog rada i datum odbrane:

Pedagoške vrijednosti korištenja društvenih mreža u osnovnoj školi

Naučna oblast master/magistarskog rada prema CERIF šiframiku: **Pedagogija**

Imena mentora i članova komisije za odbranu master/magistarskog rada:

1. dr Tatjana Mihajlović, redovni profesor Filozofskog fakulteta Univerziteta u Banjoj Luci, predsjednik,
2. dr Dušanka Bundalo, redovni profesor Filozofskog fakulteta Univerziteta u Banjoj Luci, član
3. dr Brane Mikanović, redovni profesor Filozofskog fakulteta Univerziteta u Banjoj Luci, mentor

U Banjoj Luci, 5.9.2024. godine

КОМИСИЈА ЗА ОЦЈЕНУ МАСТЕР РАДА „ПЕДАГОШКЕ ВРИЈЕДНОСТИ
КОРИШТЕЊА ДРУШТВЕНИХ МРЕЖА У ОСНОВНОЈ ШКОЛИ“
КАНДИДАТА АЛЕКСАНДРА ПАВЛОВИЋА

НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВИЈЕЋУ
ФИЛОЗОФСКОГ ФАКУЛТЕТА
БАЊА ЛУКА

На сједници Наставно-научног вијећа Филозофског факултета у Бањој Луци одржаној 12.06.2024. године и на основу Рјешења број 07/3.990-30/24 именовани смо у Комисију за оцјену мастер рада „ПЕДАГОШКЕ ВРИЈЕДНОСТИ КОРИШТЕЊА ДРУШТВЕНИХ МРЕЖА У ОСНОВНОЈ ШКОЛИ“ кандидата АЛЕКСАНДРА ПАВЛОВИЋА. Комисија је радила у саставу:

1. др Татјана Михајловић, редовни професор Филозофског факултета у Бањој Луци, предсједник;
2. др Душанка Бундало, редовни професор Филозофског факултета у Бањој Луци, члан и
3. др Бране Микановић, редовни професор Филозофског факултета у Бањој Луци, члан-ментор

На основу анализе и оцјене мастер рада Наставно-научном вијећу подносимо сљедећи

ИЗВЈЕШТАЈ

1. Обим и структура мастер рада

Мастер рад кандидата АЛЕКСАНДРА ПАВЛОВИЋА „ПЕДАГОШКЕ ВРИЈЕДНОСТИ КОРИШТЕЊА ДРУШТВЕНИХ МРЕЖА У ОСНОВНОЈ ШКОЛИ“ написан је на 124 странице. Мастер рад обухвата сљедећа релевантна поглавља:

1. Увод (8-9 стр.),
2. Теоријски приступ проблему (10-39 стр.),
3. Методологија истраживања (40-48 стр.),
4. Анализа и интерпретација резултата истраживања (49-75 стр.),
5. Закључци (76-77 стр.),
6. Литература (78-81 стр.) и
7. Прилози (82-124 стр.).

Уводни дио мастер рада уводи у проблем и предмет истраживања. Теоријски приступ проблему истраживања садржи појмовна разграничења, анализу релевантних извора о медијском васпитању, те дубљу анализу различитих аспеката кориштења медија у образовне сврхе. Теоријско

утемељење рада завршава се прегледом резултата тангентних истраживања. Методологија истраживања чини посебно поглавље, садржи основне компоненте неопходне за ефикасно истраживање. Резултати истраживања представљени су и анализирани у посебном поглављу. Мастер рад је завршен уобичајеним поглављима: Закључци, Литература и Прилози.

Мастер рад садржи 36 табеларна прегледа. У раду су наведене 43 библиографске јединице у виду кориштене, шире литературе. Прилози садрже оригинално кориштене инструменте, примјере попуњених инструмената и рачунарско статистичке показатеље.

2. Теоријска и методолошка утемељеност истраживања

Кандидат констатује да је под утицајем технолошког развоја дошло до наглог преображаја друштва и да данас друштвени амбијент није исти у односу на претходни период. Све те промјене са којима се суочава друштво нису заобишле ни школу. Теоријски дио рада утемељен је кориштењем релевантих извора о медијима, медијском васпитању и педагошким импликацијама кориштења медија (Kušić, 2010; Primorac, Primorac Bilaver, 2022; Dinić i ostali, 2021; Живковић, 2011; Bandur, 1985; Branković, Plić, 2010).

У оквиру појмовних разграничења дефинисане су друштвене мреже, медијска педагогија, медијска компетенција, медијско образовање и медијска писменост. „Друштвене мреже за млађе генерације представљају дигитална мјеста за дружење” (Dinić i ostali, 2021, стр. 17). Кандидат је указао на савремени концепт образовања. „Трендове и импликације интерперсоналне комуникације у дигиталном окружењу, као доминантан облик интеракцијско трансакцијске комуникације младих, можемо посматрати кроз њене технолошке, социолошке и контекстуалне специфичности” (Primorac, Primorac Bilaver, 2022, стр. 101). Кандидат констатује да медијска педагогија за предмет проучавања има социопедагошке, социокултуралне и социополитичке аспекте у савременим средствима (медијског) комуницирања, а нарочито се базира на анализу утицаја медија на свијест и понашање дјете и младих те њиховог оспособљавања за критичку анализу медијских понуда (Tolić, 2009). *Медијска компетенција* обухвата медијску писменост и медијско васпитање. Обзиром на живот у савременом информатичком друштву неопходно је према мишљењу аутора „знати живјети у медијском окружењу” (Tolić, 2009, стр. 200). *Медијско образовање* подразумева усвајање медијских компетенција на основу којих ће ученици моћи разграничити шта је стварно, а шта нестварно и препознати функцију медијског садржаја, препознати и процијенити колико је поједини медиј битан, те омогућити лично остварење и развој током цијелог живота путем медија. „Концепт медијског образовања подразумева да медији нису само преносиоци порука неутралног карактера, већ да у посредовању информација нужно утичу на процесе додјељивања значења” (Ђукић Живадиновић, Стаменковић, 2021, стр. 207). *Медијска писменост* је саставни дио медијске педагогије и обухвата три компетенције: компетенција

објекта/ствари, методичка компетенција и социјална компетенција. Незаобилазна компонента медијске писмености је да се научи како разликовати стварност од њене рефлексије (Žitinski, 2009).

У раду је указано на медијско васпитање и улогу друштвених мрежа у животу младих уопште. Кандидат констаује да је у данашње вријеме живот, рад и учење немогуће замислити без медија. Како вријеме одмиче интеграција медија у васпитно-образовни процес све је евидентнија, од предшколског узраста до образовања одраслих (Mikanović, Stojanović, 2018). Данас је готово немогуће било које аспекте живота младих разматрати изван контекста утицаја медија. Медији све више потискују остале аспекте социјализације младих и утичу на формирање животних стилова. Данас медији имају широку примјену. „Важност дигиталних медија није ограничена само на школско подучавање и учење, него игра изузетну улогу и у раном образовању дјеце, раду са младима, професионалном образовању и усавршавању одраслих у контексту цијеложивотног учења” (Nadrljanski, Nadrljanski, Bilić, 2007, str. 530).

У раду је указано на принципе кориштења медија, као што су: одмјереност, узастопност и поступност, правовременост, економичност и рационалност, спремност и комбинованост (према Kliček, 2020).

Посебно је указано на друштвене мреже у настави. У последње вријеме, још и прије пандемије *Ковид-19* која је обухватила цијели свијет савремена технологија се све више користи у настави да би се ученицима на квалитетнији и модернији начин презентовали наставни садржаји. Апликације и разни алати који су примјерени за обраду наставних садржаја те остваривање комуникације са ученицима из дана у дан све се више развијају и унапређују. Осим наставе, промишљајући о концепту друштвених мрежа уопште, те у контексту алата за учење и поучавање, у раду се констатује да су друштвене мреже утицале на начин провођења слободног времена, комуникације, те учења и организације и реализације наставе (Јојић, 2016). Друштвене мреже као што су *Фејсбук*, *Вацап*, *Вибер*, *Јутјуб* итд. наставници могу да користе у сврху креирања групних разговора гдје група ученика која ради на истом задатку (пано, презентација) комуницира на даљину са наставником који им упућује одређене сугестије с циљем постизања резултата у зависности од области у којој дјелују.

Након анализе могућности коришћења друштвених мрежа у настави и васпитно-образовном процесу, указано је на предности и недостатке кориштења друштвених мрежа.

Усмјеравајући анализу на учење као на најспецифичнији педагошко-психолошки процес, указано је на друштвене мреже у контексту учења и у контексту поучавања. Медији и друштвене мреже су битни, јер садрже информације и саме по себи „намећу“ модел социјалне комуникације и понашања. Данас су медији посебно значајни за конципирање и развијање вршњачког учења помоћу друштвених мрежа.

Образовна димензија друштвених мрежа је питање којем је посвећена посебна пажња у теоријским основама. „Друштвене мреже као најшире заступљен алат медијатизираних комуникације омогућавају људима повезивање

и размјену информација путем платформи које подржавају текстуалне поруке, видео формате, аудио формате и сликовне формате” (Primorac, Primorac Bilaver, 2022, str. 102).

Кандидат је успјешно указао на педагошке импликације кориштења друштвених мрежа, те констатује да се у савременом концепту образовања изграђује веза између педагогије и друштвених мрежа која ће у будућем периоду постати нераскидива. Васпитно-образовне и комуникацијске предности друштвених мрежа стоје наспрам недостатака који се очитују кроз ризик од употребе друштвених мреже код популације као што су ученици основне школе, закључује кандидат. Указано је на вриједности кориштења друштвених мрежа у образовању. Наглашава се да кориштење друштвених мрежа у образовању подразумијева брз трансфер информација између учесника у васпитно-образовном процесу, континуирану комуникацију са друговима и другарицама из школе без обзира на физичку удаљеност, стицање свеопштег знања из различитих области, сарадничко учење, креирање властитих образовних садржаја те њихова дистрибуција како би ученици имали могућност више пута да погледају пропуштено или нејасно градиво.

Теоријске основе мастер рада завршене су прегледом тангентних истраживања. Укратко су анализирана релевантна истраживања (Spasenovski, Čelik, Miliša, 2022; Kunić i ostali, 2017; Диклић, Накић и Шошић, 2018; Пецко, 2021; Маслеша, 2015

Методолошки концепт истраживања у мастер раду обухвата уобичајене компоненте: формулисан проблем и предмет истраживања, одређен циљ и значај истраживања, наведене хипотезе, истраживачке методе, технике, инструменте, узорак и популацију истраживања, као и његову организацију и очекиване резултате. Проблем истраживања су *друштвене мреже и васпитање у основној школи*. Предмет истраживања представља *идентификовање мишљења и ставова ученика о педагошким вриједностима кориштења друштвених мрежа у основној школи*. Циљ истраживања је да се *испита мишљење и ставови ученика о педагошким вриједностима кориштења друштвених мрежа у основној школи*. На основу дефинисаног циља конкретизовано је осам истраживачких задатака:

1. Идентификовати мишљења о заступљености друштвених мрежа код ученика старијих разреда основне школе у односу на њихова социо-педагошка обиљежја.
2. Испитати мишљења о доприносу друштвених мрежа васпитању и образовању ученика основне школе у односу на њихова социо-педагошка обиљежја.
3. Провјерити да ли се мишљења ученика старијих разреда основне школе о прекомјерној употреби друштвених мрежа, те овисности о истим статистички значајно разликују у односу на њихова социо-педагошка обиљежја.

4. Утврдити да ли се мишљења ученика статистички значајно разликују о томе колико су свјесни временаведеног на друштвеним мрежама у односу на њихова социо-педагошка обиљежја.
5. Идентификовати да ли се ставови ученика о позитивној улози друштвених мрежа у васпитању статистички значајно разликују у односу на њихова социо-педагошка обиљежја.
6. Испитати да ли се ставови ученика о негативној улози друштвених мрежа статистички значајно разликују у односу на њихова социо-педагошка обиљежја.
7. Утврдити да ли се ставови ученика о друштвеним мрежама и образовању статистички значајно разликују у односу на њихова социо-педагошка обиљежја.
8. Идентификовати да ли се ставови ученика о кориштењу друштвених мрежа статистички значајно разликују у односу на њихова социо-педагошка обиљежја.

У складу са дефинисаним циљем, конкретизованим задацима, постављена је једна општа и осам помоћних хипотеза. Кориштене су: *deskriptivna (сервеј) метода и метода теоријске анализе и синтезе*. За израду мастер рада кориштене су технике *анкетирања и скалирања*. За потребе истраживање кандидат је самостално креирао два истраживачка инструмента: *Упитник о педагошким вриједностима кориштења друштвених мрежа у основној школи – УПВДМ* који се састоји од 20 питања и скалу *Ставови о педагошким вриједностима друштвених мрежа – СПВДМ* састављен од 80 тврдњи. Утврђена је висока и прихватљива релијабилност скале $\alpha=0,92$. Скала се састоји од четири субскале од којих свака садржи по 20 тврдњи.

Узорком истраживања обухваћено је 280 испитаника, ученика старијих разреда основне школе са подручја општине Шамац. Приликом израде мастер рада уочљива је примјена планиране организације емпиријског истраживања по фазама. Приликом обраде података кандидат је користио адекватне статистичке поступке, о чему свједоче прилози о рачунарско-статистичким показатељима.

3. Резултати истраживања

Резултати емпиријског-неексперименталног истраживања прегледно су наведени, успјешно анализирани и интерпретирани. Могуће их је, према дефинисаним хипотезама, исказати у оквиру осам цјелина:

1. Кандидат је првом хипотезом претпоставио да постоји статистички значајна разлика у мишљењу ученика о друштвеним мрежама које најчешће користе с обзиром на њихова социо-педагошка обиљежја. На основу статистичких показатеља до којих је кандидат дошао закључено је да је прва помоћна хипотеза половично потврђена. Када је у питању најчешће кориштена друштвена мрежа у односу на социо-педагошке показатеље, утврђено је на основу χ^2 да статистички значајна разлика постоји на нивоу 0,01, у односу на разред, 0,05 у односу на запосленост родитеља и на нивоу 0,01 у односу на приступ ученика интернету;

2. Другом помоћном хипотезом претпостављено је да је могуће да постоји статистички значајна разлика у мишљењу ученика о доприносу друштвених мрежа васпитању и образовању с обзиром на њихова социо-педагошка обиљежја. Уз помоћ статистичких показатеља који су приказани у табелама констатовано је да је друга помоћна хипотеза мањим дијелом потврђена. У односу на допринос друштвених мрежа васпитању и образовању, статистички значајна разлика на основу χ^2 утврђена је само на нивоу 0,01 у односу на запосленост родитеља;
3. Трећа помоћна хипотеза гласи да се очекује постојање статистички значајне разлике у мишљењу ученика о прекомјерној употреби друштвених мрежа те овисности о истим с обзиром на њихова социо-педагошка обиљежја. На основу статистичких показатеља до којих се дошло закључено је да је трећа помоћна хипотеза мањим дијелом потврђена. У односу на мишљење ученика о прекомјерној употреби друштвених мрежа те овисности о истим с обзиром на њихова социо-педагошка обиљежја, статистички значајна разлика на основу χ^2 утврђена је само на нивоу 0,01 у односу на приступ интернету;
4. Четврта помоћна хипотеза гласи да постоји статистички значајна разлика у мишљењу ученика о томе колико су свјесни временаведеног на друштвеним мрежама с обзиром на њихова социо-педагошка обиљежја. Уз помоћ статистичких показатеља приказаних у табелама констатовано је да је четврта помоћна хипотеза мањим дијелом потврђена. У односу на свјесност временаведеног на друштвеним мрежама с обзиром на њихова социо-педагошка обиљежја, статистички значајна разлика на основу χ^2 утврђена је на нивоу 0,05 у односу на пол и на нивоу 0,01 у односу на приступ интернету;
5. Кандидат је петом помоћном хипотезом претпоставио да постоји статистички значајна разлика у ставовима ученика о позитивној улози друштвених мрежа у односу на социо-педагошка обиљежја. На основу статистичких показатеља можемо констатовати да је пета помоћна хипотеза мањим дијелом потврђена, јер је статистички значајна разлика на основу адекватних тестова утврђена само на нивоу 0,01 у односу на приступ интернету;
6. Шеста помоћна хипотеза гласи да постоји статистички значајна разлика у ставовима ученика о негативној улози друштвених мрежа у васпитању с обзиром на њихова социо-педагошка обиљежја. Уважавајући статистичке показатеље закључено је да је шеста помоћна хипотеза мањим дијелом потврђена. Статистички значајна разлика на основу адекватних тестова утврђена је на нивоу 0,01 у односу на мјесто становања и на нивоу 0,05 у односу на приступ интернету;
7. Седма помоћна хипотеза гласи да постоји статистички значајна разлика у ставовима ученика о друштвеним мрежама у образовању с обзиром на њихова социо-педагошка обиљежја. На основу статистичких показатеља констатовано је да је седма помоћна хипотеза мањим дијелом потврђена.

Статистички значајна разлика на основу адекватних тестова утврђена је на нивоу 0,01 у односу на успјех ученика и на нивоу 0,01 у односу на приступ интернету;

8. Осма помоћна хипотеза гласи да не постоји статистички значајна разлика у ставовима ученика о кориштењу друштвених мрежа с обзиром на њихова социо-педагошка обиљежја. Уважавајући статистичке показатеље утврђено је да је осма помоћна хипотеза потврђена. У односу на посматране контролне варијабле на основу адекватних тестова није утврђена статистички значајна разлика између ставова ученика нити код једне од њих.

4. Закључак и приједлог

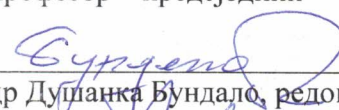
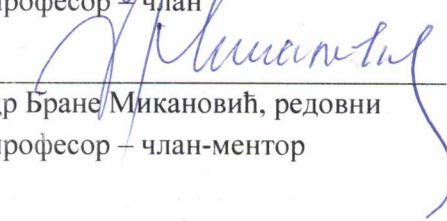
У мастер раду Александра Павловића „ПЕДАГОШКЕ ВРИЈЕДНОСТИ КОРИШТЕЊА ДРУШТВЕНИХ МРЕЖА У ОСНОВНОЈ ШКОЛИ“ теоријски је адекватно утемељен и успјешно емпиријски истражен релевантан педагошки и друштвени проблем.

Припремљен је и проведен адекватан методолошки концепт емпиријског неексперименталног истраживања у васпитно-образовној пракси. Резултати су коректно и аргументовано утврђени, интерпретирани и синтетизовани у виду закључака.

Мастер рад Александра Павловића испуњава све законом предвиђене критеријуме за овај ниво академског постигнућа, те предлажемо Наставно-научном вијећу Филозофског факултета у Бањој Луци да усвоји овај Извјештај и да кандидату одобри одбрану мастер рада пред комисијом у истом саставу која је и оцјењивала мастер рад.

Бања Лука:
01.07.2024. године

ЧЛАНОВИ КОМИСИЈЕ:

-
1. др Татјана Михајловић, редовни
професор – председник
-
2. др Душанка Бундало, редовни
професор – члан
-
3. др Бране Микановић, редовни
професор – члан-ментор

Izjava 1

IZJAVA O AUTORSTVU

**Izjavljujem da je
master/magistarski rad**

Naslov rada: *Pedagoške vrijednosti korištenja društvenih mreža u osnovnoj školi*

Naslov rada na engleskom jeziku:

Pedagogical values of using social networks in elementary school

- ☒ rezultat sopstvenog istraživačkog rada,
- ☒ da master/magistarski rad, u cjelini ili u dijelovima, nije bio predložen za
dobijanje bilo koje diplome prema studijskim programima drugih
visokoškolskih ustanova
- ☒ da su rezultati korektno navedeni i
- ☒ da nisam kršio/la autorska prava i koristio intelektualnu svojinu drugih lica

U Banjoj Luci, 5.9.2024. godine

Potpis kandidata

Đoković J.

Izjava 2

Izjava kojom se ovlašćuje Filozofski fakultet/ Akademija umjetnosti

Univerziteta u Banjoj Luci da master/magistarski rad učini javno dostupnim

Ovlašćujem Filozofski fakultet/ Akademiju umjetnosti Univerziteta u Banjoj Luci da moj master/magistarski rad, pod naslovom *Pedagoške vrijednosti korištenja društvenih mreža u osnovnoj školi*

koji je moje autorsko djelo, učini javno dostupnim.

Master/magistarski rad sa svim prilogima predao/la sam u elektronskom formatu, pogodnom za trajno arhiviranje.

Moj master/magistarski rad, pohranjen u digitalni repozitorijum Univerziteta u Banjoj Luci, mogu da koriste svi koji poštuju odredbe sadržane u odabranom tipu licence Kreativne zajednice (*Creative Commons*), za koju sam se odlučio/la.

1. Autorstvo

2. Autorstvo - nekomercijalno

3. Autorstvo - nekomercijalno - bez prerađe

4. Autorstvo - nekomercijalno - dijeliti pod istim uslovima

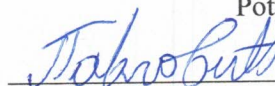
5. Autorstvo - bez prerađe

6. Autorstvo - dijeliti pod istim uslovima

(Molimo da zaokružite samo jednu od šest ponuđenih licenci, kratak opis licenci dat je na poledini lista).

U Banjoj Luci, 5.9.2024. godine

Potpis kandidata

Izjava 3

Izjava o identičnosti štampane i elektronske verzije master/magistarskog rad

Ime i prezime autora *Aleksandar Pavlović*

Naslov rada *Pedagoške vrijednosti korištenja društvenih mreža u osnovnoj školi*

Mentor *dr Brane Mikanović, redovni profesor*

Izjavljujem da je štampana verzija mog master/magistarskog rada identična elektronskoj verziji koju sam predao/la za digitalni repozitorijum Univerziteta u Banjoj Luci.

U Banjoj Luci, 5.9.2024. godine

Potpis kandidata

